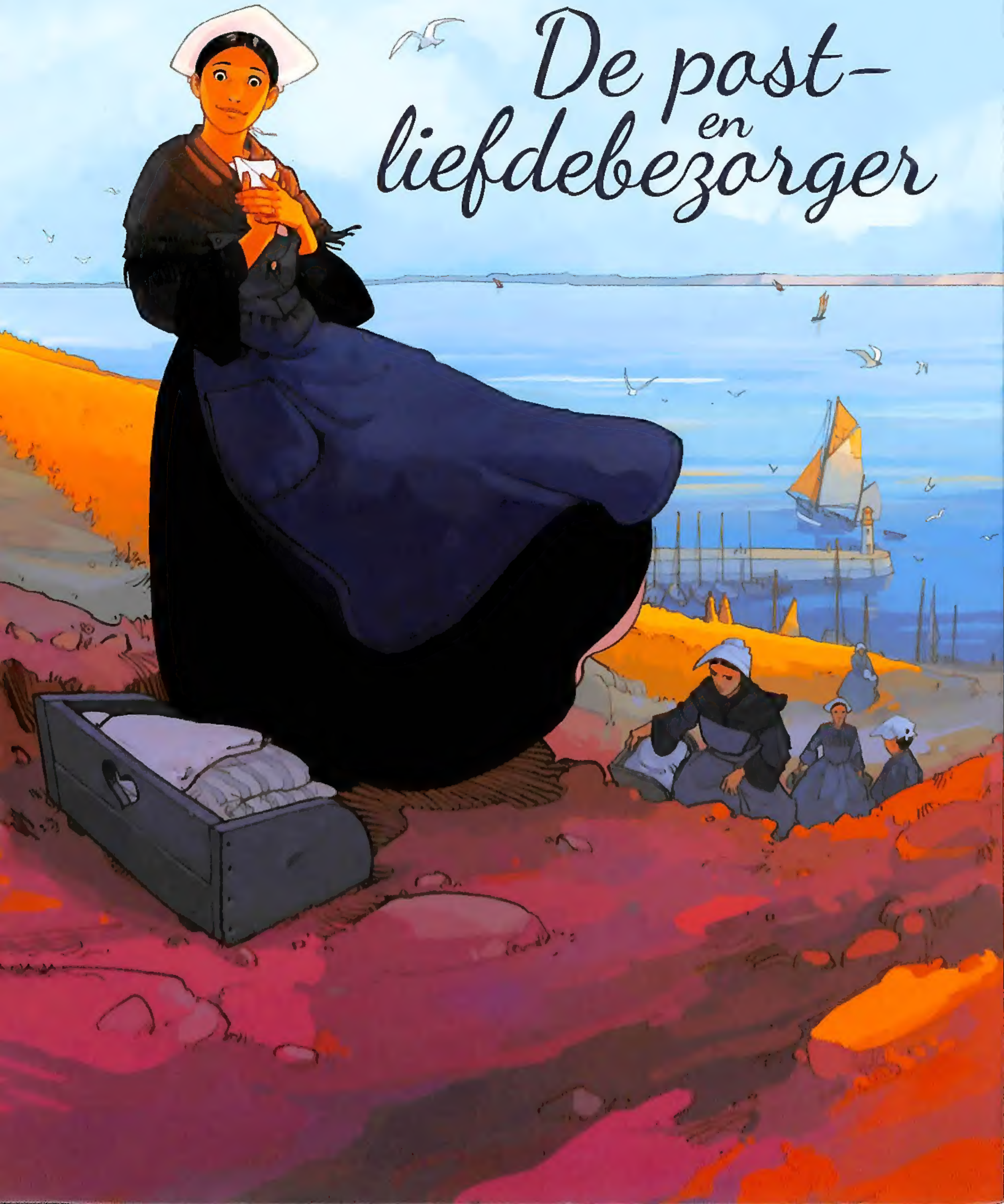
QUELLA-GUYOT – MORICE

De post- en liefdebezorger

De post- en liefdebezorger

scenario Didier QUELLA-GUYOT
tekeningen en inkleuring Sébastien MORICE

De post- en liefdebezorger is niet begonnen als een brief.
Een editoriale waarschuwing heeft van dit project een gok gemaakt en Sébastien heeft het toch uit alle andere gekozen.
Bedankt, Sébastien, voor je trouw, je medewerking en je grote kunst die aantoont dat er ook in Bretagne Tahititypes zijn...

Bedankt aan Olivier en Hervé die dit project enthousiast in het hart van de Grand Angle-catalogus hebben gesloten.

Tot slot bedank ik ook Isabelle die die nog steeds haar leven met mij doorbrengt, wars van tekstballonnen en hachelijke momenten, want er zijn verhalen die je uitvindt en, belangrijker, er zijn verhalen die je beleeft: dat bracht de postbode weer op de fiets!

Didier

Zoek dit eiland niet op een kaart, u zal het niet vinden.
Nochtans bestaat het wel degelijk.
Het zit in mijn hoofd, in mijn herinneringen.
Het bestaat uit de honderden kilometer die ik al altijd met mijn vrouw heb afgelegd op wandelpaden van het topje van Pen Bron naar Genêts.
De eilandjes in de golf van Morbihan heb ik jarenlang met mijn vader bezocht om er te vissen, naar de kroeg te gaan en zeebrasem of geep te eten.
In de zomer beklom ik er rotsen om er oesters en zeeslakken te verzamelen.
Stilstaande waterplassen hielden heel wat beestjes gevangen die geduldig wachtten tot de zee terugkeerde.
Achter de duinen zochten we beschutting tegen winterstormen.
Er was de sterke geur van zout en zeewier en het bedwelmende parfum van dennennaalden, brem en gaspeldoorn...
Séné, Montsarrac, Île d'Arz, Île aux Moines, Larmor-Baden, Île Longue, Grégan, Houat, Quiberon, Groix, baie des Trépassés, Crozon, Pointe Saint-Mathieu, Ouessant... namen die mij als muziek in de oren klinken en die ons miniwereldje met een bijna uitsluitend vrouwelijke dichtheid hebben geïnspireerd.
Het is voor mij een heel persoonlijk stukje Bretagne, maar ik hoop dat u er plezier aan beleeft om er rond te hangen.

Verder wil ik ook het team van Bamboo bedanken voor de vriendelijkheid en professionaliteit, mijn vriend Didier die me de gelegenheid gaf om 'mijn buurt' te tekenen dankzij een formidabel verhaal, en vooral mijn familie die me dagelijks 'steunt'.
Een speciale vermelding dus voor Marie-Anne, Briac, Louenn en Titouan, jullie hebben het verdiend!

Ik draag dit album ook op aan de overleden Bruno Le Floc'h, een uitzonderlijke tekenaar en inkleurder die te vroeg heenging en met wie ik zo graag had gebabbeld over zijn tekeningen.

Tenslotte bedankt aan Erwan Seure Le Bihan die zo vriendelijk was om de Bretoense, rochelende vertaling uit het Land van Vannes op plaat 73 te regelen!

Sébastien

D/2016/10295/57
ISBN 9789085524519

Distributie: Stribbelstrips, Hamont-Achel

Saga Uitgaven
Berkenhagestraat 77
B-8210 Zedelgem

www.sagauitgaven.be

28 JUNI 1914.

AARTSHERTOG FRANZ-FERDINAND, TROONOPVOLGER VAN HET OOSTENRIJKS-HONGAARSE RIJK, EN ZIJN ECHTGENOTE ZIJN IN SARAJEVO VERMOORD DOOR EEN JONGE, SERVISCHE TERRORIST.

EEN OOSTENRIJKSE AARTSHERTOG, EEN SERVISCHE TERRORIST, AAN DE BRETOENSE KUSTEN WEKTE DAT ALLEEN MAAR VOLSLAGEN ONVERSCHILLIGHEID OP...

HIER TELT ALLEEN DE DAGTAAK, DE OOGST DIE ELK MOMENT KOMT, DE TONIJNVANGST DIE VOLOP BEZIG IS... WE HEBBEN WERK UIT TE VOEREN EN ER IS GEEN ENKELE REDEN OM ONS DRUK TE MAKEN OVER WAT ER ZICH IN MONTENEGRO AFSPEELT DAT NIEMAND KENT OF WEET LIGGEN...

... BEHALVE MISSCHIEN FÉLICIEN, DE LERAAR, DE ENIGE DIE IN DIE VERRE GELUIDEN, DIE VLOEKEN MET ZIJN VOORKEUR VOOR POËZIE, IETS VERONTRUSTENDS ZIET.

DAAR, OP DAT ROTSACHTIG EILANDJE DAT OVERGELATEN IS AAN DE INDISCRETE ATLANTISCHE GOLVEN, KOMT DE MOGELIJKHEID OP EEN CONFLICT ZELFS NIET IN HEN OP.

NOCHTANS ZAL DE VUILE OORLOG BINNENKORT AAN DE DEUR KLOPPEN MET DE SLAG VAN EEN GEWEER EN DE DEUR VOOR JARENLANG UIT DE SCHARNIEREN SLAAN!

?!

ALGEMENE MOBILISATIE!

MENEER!
VOELT... VOELT U ZICH NIET GOED?
NEE... 'T GAAT WEL.

IK...
IK VOEL PLOTS...

... VUILE HANDEN!

IK DOE HET NODIGE.
IK ZAL DEZE AFFICHE OPHANGEN EN DE VELDWACHTER ZOEKEN DIE HET SLECHTE NIEUWS MOET OMROEPEN...
... EN DE PRIESTER WAARSCHUWEN VOOR DE ALARMKLOK...

DE ALARMKLOK, GOEIE GOD! WAT EEN LELIJK WOORD VOOR EEN ATHEIST EN PACIFIST ALS HIJ! ZODOENDE WEERKLONK OVERAL IN HET LAND OMSTREEKS 16 UUR HET NERVEUZE GELUID VAN KLOKKEN IN DE LUCHT. EN OVERAL ONTDEKT MEN DE SCHOKKENDE EN TRAUMATISERENDE AFFICHE.
DOOONG!
DOONNNGG!
DOONNNGG!
BLIJKBAAR IS HET OORLOG!
NONSENS!
IK ZWEER HET, DE BURGEMEESTER ZEI HET!
LUISTER NAAR HEM IN PLAATS VAN TE KLETSEN.

ARMÉE DE TERRE ET ARMÉE DE MER

ORDRE
DE MOBILISATION GÉNÉRALE

Par décret du Président de la République, la mobilisation des armées de terre ... est ordonnée ainsi que la réquisition des animaux, voitures et harnais nécessaires ...

Le premier jour de la mob... est ...

BESTE KIEZERS EN VRIENDEN. WE HEBBEN NIET GELOGEN TEGEN JULLIE...

DE OORLOG IS VERKLAARD!

...HHH NOOOOONN...!!!

RUSTIG, VRIENDEN!

WAARSCHUW IEDEREEN WANT ALLE MANNEN TUSSEN 20 EN 50 JAAR MOETEN ZICH AANMELDEN, ALLEMAAL...

IK OOK!

MIJN GOD!

EN AOTROU DOUÉ E ZO GENOH!

EN WIJ NIET ALLEEN! DAARBOVENOP WORDEN ALLE PAARDEN, KOEIEN EN EETWAREN OPGEVORDERD...

OH!

NIET TE GELOVEN!

BLIJKBAAR ZAL HET EEN KORTE OORLOG ZIJN EN ZIJN WE SNEL TERUG, MISSCHIEN ZELFS AAN HET EINDE VAN DE OOGST. DE OVERHEID BEWEERT...

WANNEER GAAN WE?

HIER STAAT HET: MORGEN!

HET GAAT JOU NIETS AAN MET JE KROMME POOT.

!

JIJ ONTSNAPT DUIDELIJK DE DANS.

ARME MAËL! IK WEET NIET OF IK JE MOET BENIJDEN!

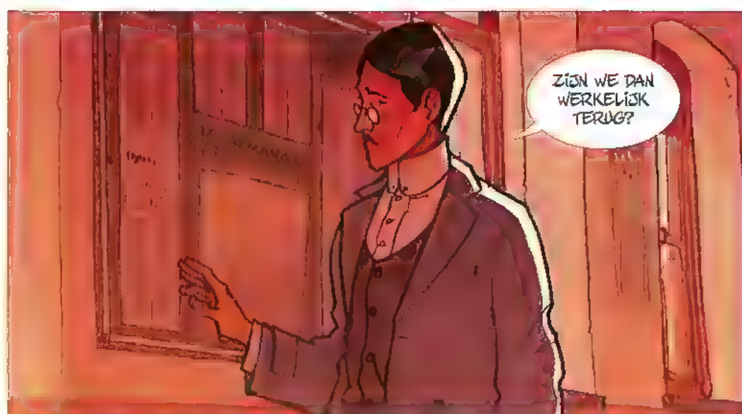
OVER TWEE DAGEN OF LATER ZIJN WIJ AL IN HET OOSTEN.

EN ZEGGEN DAT IK MIJN EILAND NOOIT HEB VERLATEN!

HEREN! OF JULLIE VISSERS OF LANDBOUWERS ZIJN, VOOR HET VADERLAND WORDEN JULLIE ALLEN SOLDATEN...

... VOOR EEN FRANKRIJK DAT GEWOONLIJK DE "FINIS TERRAE" VERGEET.

OKTOBER...

ZIJN WE DAN WERKELIJK TERUG?

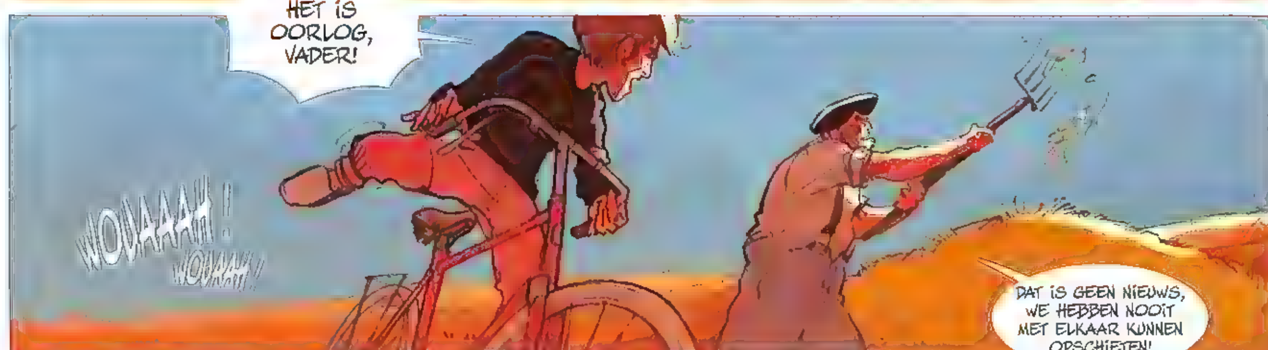

DAT ZOU IK GRAAG GELOVEN...

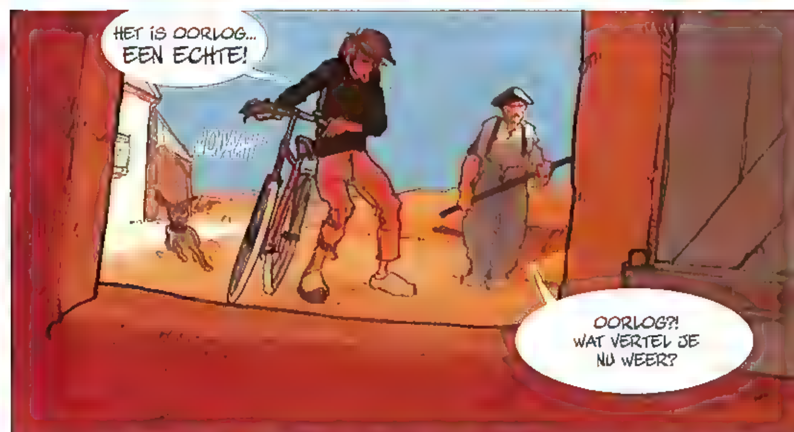

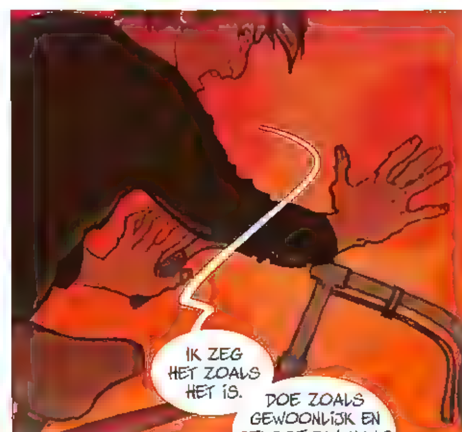

"Les van de dag":
Geen enkel eiland is veilig

voor het idiote vasteland.

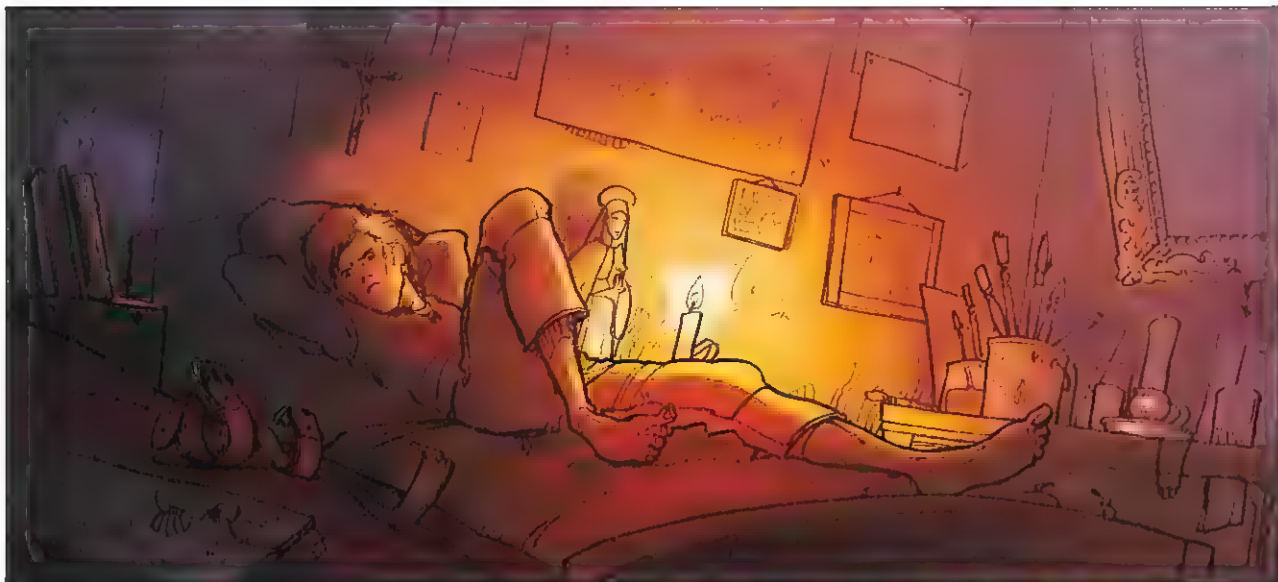

VADER!
WEL?! WAAR ZAT JE, NIETSNUT?
WOUAAH!

HET IS OORLOG, VADER!
WOUAAAH!
WOUAAH!
DAT IS GEEN NIEUWS, WE HEBBEN NOOIT MET ELKAAR KUNNEN OPSCHIETEN!

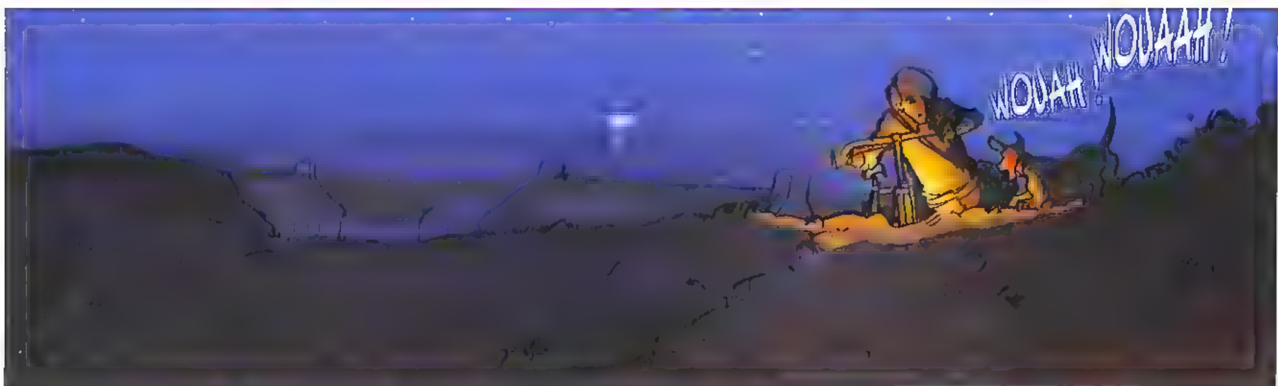

HET IS OORLOG... EEN ECHTE!
WOUAAH!
OORLOG?! WAT VERTEL JE NU WEER?

IK ZEG HET ZOALS HET IS.
DOE ZOALS GEWOONLIJK EN GELOOF DAN MAAR NIET WAT IK ZEG!

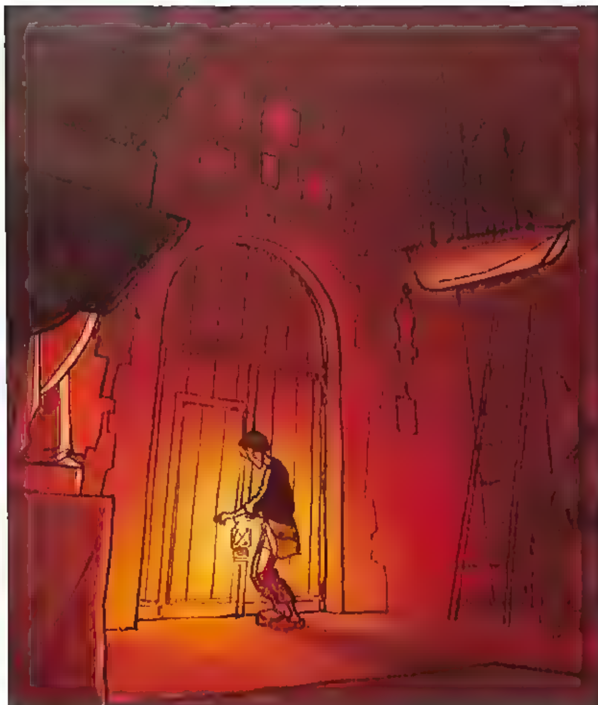
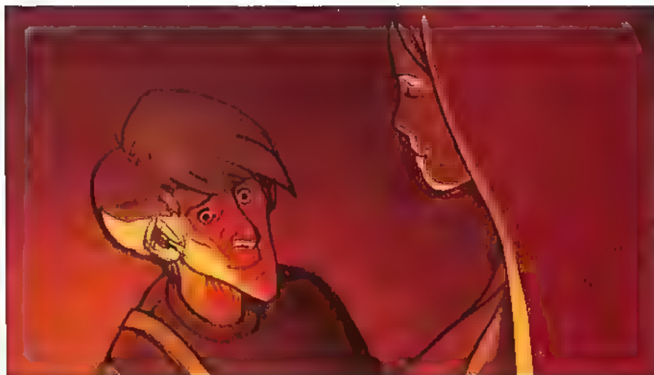
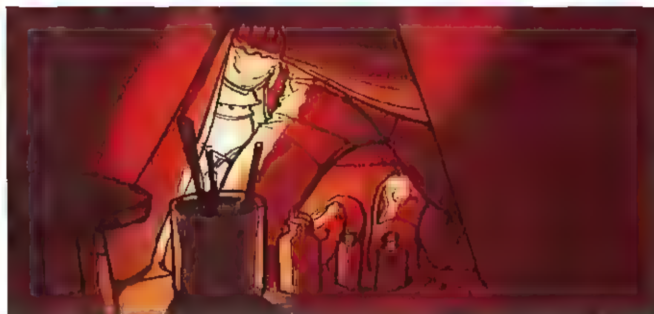
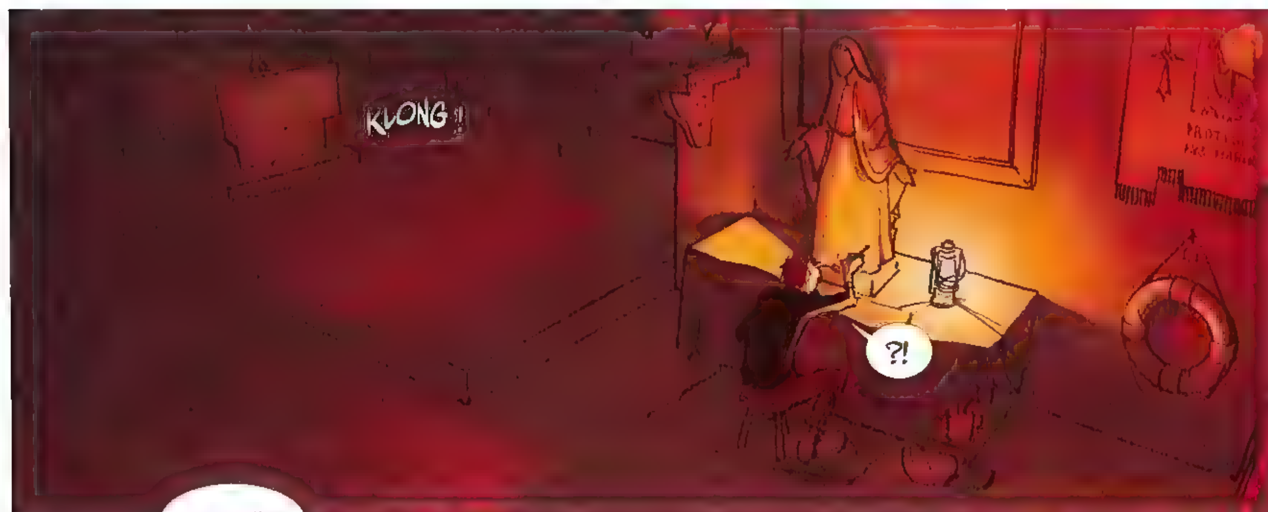

WAAH!
MAAR IK WAARSCHUW JE, ZE KOMEN JE PAARD EN JE KOEIEN HALEN!
MAAR JE ZOON NIET, HA NEE!

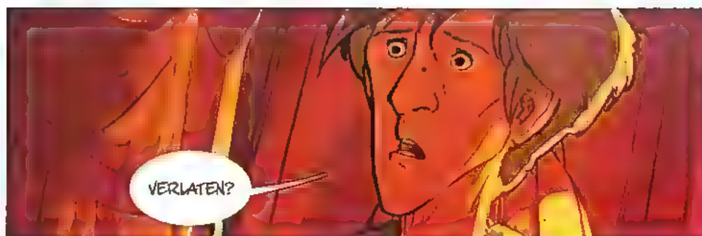

WOUAH ! WOUAAH !

WOOUH !
WOOUUUUUUH !

KLONG!
?!

AH! MAËL!
WAT EEN TALENT! JE KAN WEL ZEGGEN DAT JE MIJN KERK JONGER HEBT GEMAAKT!
MARIS STELLA

IK ZAL HAAR MET SPIJT VERLATEN...
?!

VERLATEN?

JA, OOK IK VERTREK EN IK VERTROUW JOU MIJN KERK TOE!
IK ZAL WAARSCHIJN-LIJK NUTTIGER ZIJN BIJ ONZE SOLDATEN...

MAAR IK MOET JE OPBIECHTEN...
ZOLANG GOD NIET NAAR ME LUISTERT...
... DAT IK LIEVER HIER ZOU BLIJVEN.

IK BEN EEN BEETJE BANG...
BENT U BANG VOOR DE DOOD, VADER?

NEE, NIET VOOR DE DOOD. WEL VOOR HET LIJDEN...

OP DE DAG VAN HET VERTREK VIERT EEN ONTROERDE MENIGTE DE ENTHOUSIASTE REKRUTEN.

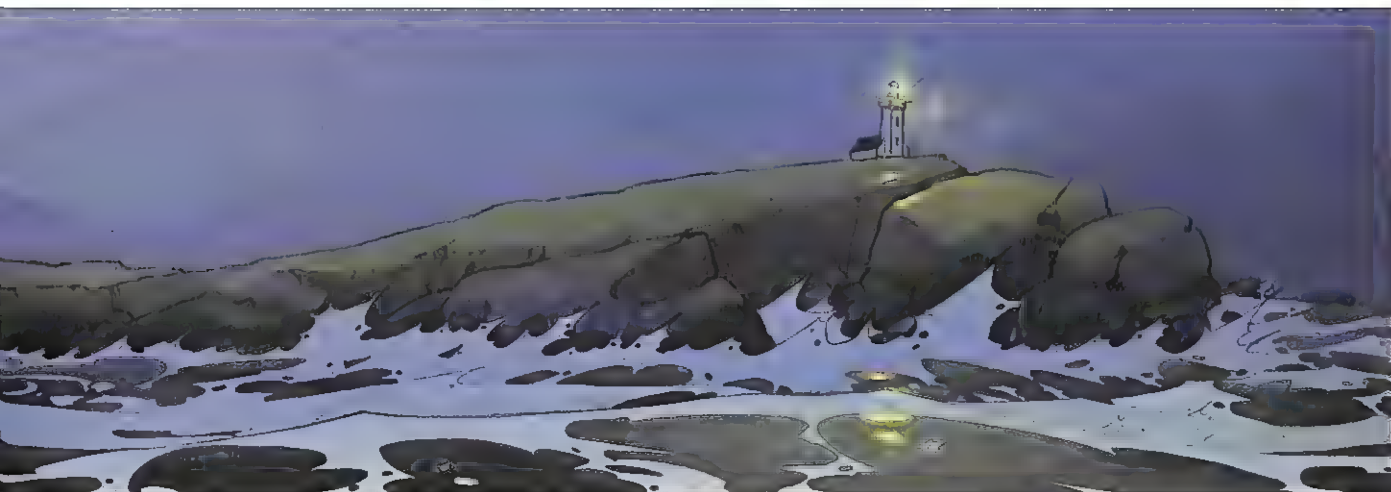
DE REKRUTEN LATEN BEJAARDE OUDERS ACHTER DIE WELLICHT TROTS ZIJN, MAAR OOK ONGERUST, VROUWEN DIE HUN VERDRIET OPKROPPEN, VERLOOFDEN DIE HUILEN EN KINDEREN VOL ONGELOOF...

OP DIT DOORGAANS DOOR POLITICI VERGETEN EILAND RONSELDE DE REGERING DAPPERE ZIELEN EN LIET HET EILAND LEEGBLOEDEN. IN ÉÉN HANDOMDRAAI PUTTE DE SOLDATEN-OPROEP ALLE MANKRACHT UIT. EEN MAN IS EEN UNICUM GEWORDEN. VERDRIETIGE JONGETJES, ONVOLGROEIDE TIENERS, ENKELE SENIELE BEJAARDEN, DAT IS AL WAT REST!

DE LERAAR VAN HET NABURIGE EILAND, DIE DE ZONDAGSMIS OPDRAAGT ALS DE ZEE NIET TE VEEL IS GESTEGEN NAAR DE KUDDE VAN DE HEER, OF NAAR DE HEER ZELF, HEEFT HEN INTUSSEN VERLATEN. HIJ IS MEER VAN NUT BIJ DE SOLDATEN TERWIJL HIJ HET RISICO NEEMT OM MET GEKRUISTE ARMEN TE STERVEN IN EEN VUILE MODDERPOEL.

EN DE RIJKSWACHTER DIE REGELMATIG VAN HET VASTELAND KWAM OM NIEUWE REKRUTEN TE VORDEREN, STEEKT BINNENKORT NIET MEER OVER. AAN DE ENE KANT OMDAT ALLE DIENSTPLICHTIGEN NAAR HET FRONT VERTROKKEN ZIJN, LANGS DE ANDERE KANT OMDAT HIJ HEN HEEFT VERVOEGD!

NONDEDJU! WAT EEN ROT-WEER!

HET IS NIET VOOR LANG, MAAR DE LOPENDE ZAKEN MOETEN AANGEPAKT WORDEN.
KLONG!

DE NON NEEMT HET OVER IN DE SCHOOL.
ZE ONTFERMDE ZICH AL OVER DE MEISJES. ENKELE JONGENS VAN DE STAATSSCHOOL DIE NADER TOT GOD KOMEN, ZIJN VOOR HAAR EEN GESCHENK UIT DE HEMEL... 'S MORGENS DE MEISJES, 'S NAMIDDAGS DE JONGENS.

DE KWISPEL NEEMT OVER WAT DE REPUBLIEK LIET BETIJEN!

VOOR DE VELDWACHTER IS ER GEEN PROBLEEM WANT DAT IS EEN VROUW...

VOOR DE POSTBODE DACHT IK AAN DE ZOON VAN GRÉHAT, DE ENIGE DIE STERK GENOEG IS OM HET EILAND TE VOET EN MET DE FIETS TE DOOR-KRUISEN.
VOORAL OMDAT HIJ ZELF EEN FIETS HEEFT!
MAËL?
ARME DUIVEL! MAAR WAAROM NIET?

ZIJN FIETS IS AANGEPAST AAN ZIJN KLOMPVOET EN HIJ WEET HOE HIJ EEN STUUR MOET VASTHOUDEN!
JE MOET HEM EENS DE HELLING VAN NIOUL AF ZIEN RAZEN! HIJ IS DAAR ERG BEDREVEN IN!

MAËL, DAT IS EEN GOED IDEE! HIJ IS VERMINKT, MAAR STEVIG.
EN HIJ KAN LEZEN. EEN VEREISTE OM DE POST TE BEZORGEN!
IN ELK GEVAL KAN GEEN ENKELE VAN ONZE VROUWEN DIE HELLING AFRIJDEN!

VEEL GELUK VOOR HEN.
JA, DIE JONGEN KAN DAT HEEL GOED DOEN, MAAR IK WEET NIET OF ZIJN VADER ERMEE AKKOORD GAAT! DE JONGEN IS EEN BEETJE ACHTERLIJK, MAAR VADER GREHAT IS EEN RUZIEMAKER.

HET KWAM HEM GOED UIT OM EEN VRIJGEZEL TE ZIJN MET EEN BOERDERIJ. HIJ IS DAN OOK NOG EEN SUL BIJ DE MEISJES!
GOED, IK GA NAAR HEM TOE! KOM MET ME MEE, JIJ KENT HEM GOED!

DIE GEKKE DOMOOR VERZEKERT HEM VAN EEN DRAAGLIJK LEVENSEINDE. ALS ZIJN ZOON OM DE HAVERKLAP DE BRIEVEN MOET BEZORGEN, ZAL HIJ DAAR NIET MEE AKKOORD GAAN!

ALS DE PREFECTUUR HEM OPVORDERT, KAN HIJ ER ZICH NIET TEGEN VERZETTEN!
ZEKER!

WAT EEN HITTE! NU SPIJT HET ONS DAT WE ER NIET MET DE FIETS HEEN GINGEN!

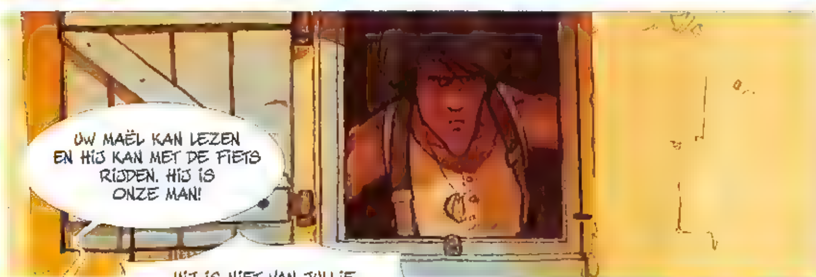

HET EILAND IS NIET GROOT, MAAR HET IS TOCH FLINK DOORSTAPPEN...

GOEIEDAG!
??
GRRR...

MENEER GRÉHAT, WE ZOUDEN EENS WILLEN SPREKEN MET UW ZOON!
GOED DAN.
WAT HEEFT HIJ NU WEER VOOR STOMMITIET BEGAAN?
NIETS, DAT VERZEKEREN WE U, MAAR WE HEBBEN HEM NODIG.

ZO?

HIJ IS DE ENIGE DIE DE POST KAN BEZORGEN.
BAH! WAAROM ZOU IK POST MOETEN ONTVANGEN?

UW MAËL KAN LEZEN EN HIJ KAN MET DE FIETS RIJDEN. HIJ IS ONZE MAN!

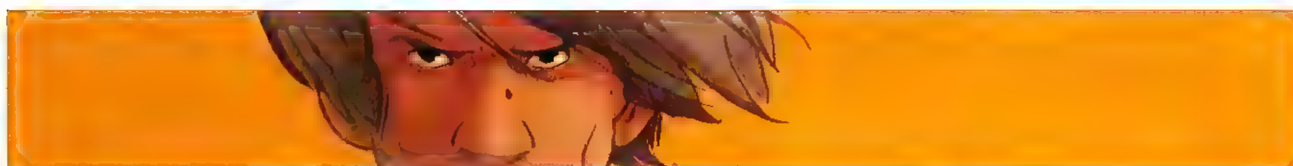

HIJ IS NIET VAN JULLIE, HIJ IS VAN MIJ! WAT DENKEN JULLIE WEL?!
EN MAËL HEEFT WEL WAT ANDERS TE DOEN DAN OP HET VELD TE LOPEN! HIER IS WERK TE DOEN, WERK!

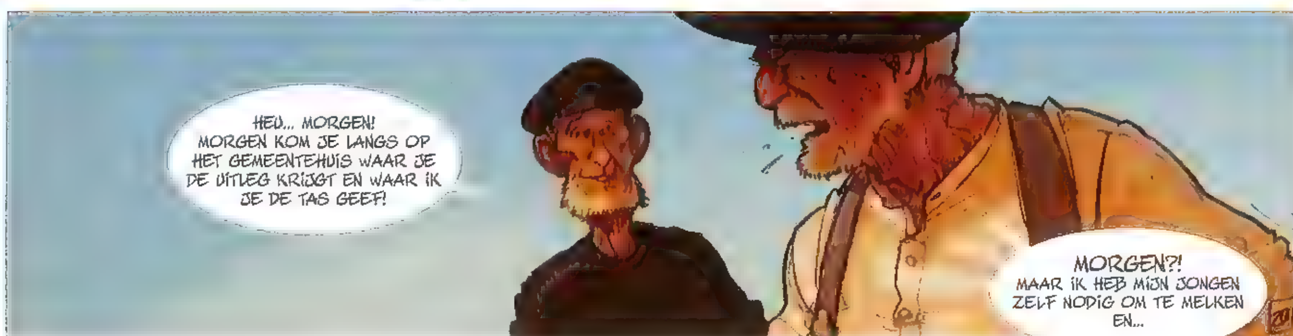

HIJ VERLIEST NU AL VEEL TIJD DOOR DE MUREN VAN DE KERK TE VERVEN...
HET IS IN HET BELANG VAN ONZE ZIELEN EN ONZE DODEN, MENEER GRÉHAT!
KAN WEL ZIJN! MAAR IK LEEF NOG EN HET IS IN MIJN BELANG DAT IK BESLIS!

ZO EENVOUDIG IS HET NIET, MENEER GRÉHAT! NIET ZO EENVOUDIG!
... HET IS EEN BESLISSING VAN DE PREFECT!
DE PREFECT...
IN HOOGSTEIGEN PERSOON!

HET IS OORLOG, MENEER GRÉHAT, OORLOG!
BEHALVE BEJAARDEN EN KINDEREN, IS ER GEEN ENKELE JONGERE MEER OP HET EILAND OM DAT WERK TE DOEN!

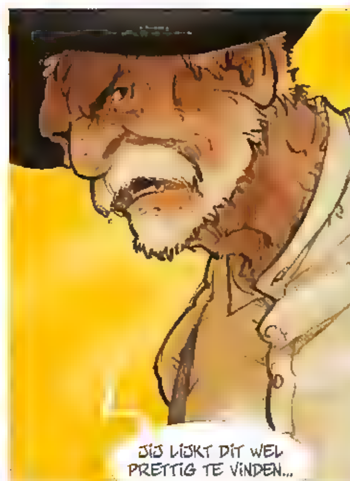

WANNEER BEGIN IK?!

HEU... MORGEN! MORGEN KOM JE LANGS OP HET GEMEENTEHUIS WAAR JE DE UITLEG KRIJGT EN WAAR IK JE DE TAS GEEF!
MORGEN?! MAAR IK HEB MIJN JONGEN ZELF NODIG OM TE MELKEN EN...

HET ZAL NIET DAGELIJKS ZIJN, MENEER GREHAT!
TWEE OF DRIE KEER PER WEEK, AFHANKELIJK VAN DE BOOT EN DE ZEE...
VOOR DE REST VAN DE TIJD KAN HIJ U HELPEN...
DIT ZAAKJE BEVALT ME NIET!

WERKELIJK, SINDS MIJN ARME VROUW IN HET KRAAMBED STIERF DOOR ZIJN SCHULD HEB IK ENKEL LAST MET HEM!

IK BEN OPGEVORDERD, VADER! IK KAN ER NIETS AAN DOEN! JIJ OOK NIET! HET IS EEN MANIER OM MIJN LAND TE DIENEN WANT OP EEN ANDERE MANIER LUKT HET ME NIET...

JIJ LIJKT DIT WEL PRETTIG TE VINDEN...

SINDS TWEE DAGEN VINDT NIEMAND NOG IETS PRETTIG, MENEER GREHAT!
VOORAL SINDS DE OORLOG DE DAPPERSTE MANNEN OP HET EILAND HEEFT WEGGENOMEN!

EN BEN IK DAN NIET DAPPER GENOEG MISSCHIEN?!
HIER, IK GA TERUG! IK HEB NOG WERK TE DOEN!
EN JIJ OOK, POSTBODETJE!!!
TOT... TOT ZIENS, MENEER GREHAT...
21

DIT IS DE KAART VAN HET EILAND.
DE BOERDERIJEN EN DE NAMEN KEN JE WEL DENK IK.
OMDAT IK JAAG, KEN IK ZE NAGENOEG ALLEMAAL, JA.

HET VERSCHIL IS DAT JE EEN COMPLETE RONDE MOET DOEN ALS ER POST IS. EN DAT DOE JE NIET LANGS HET JAAGPAD! HET EILAND IS WEINIG BEVOLKT, HOOGUIT EEN HONDERDTAL HUIZEN, MAAR HET IS GROOT.
VANDAAR DE FIETS!
JA, MAAR SOMS ZAL JE DIE AAN DE KANT VAN DE WEG MOETEN LATEN OM DE VELDEN IN TE GAAN EN DE POST EIGENHANDIG AF TE GEVEN. DAT IS BELANGRIJK, ALS DE BESTEMMELINGEN IN DE VELDEN ZIJN, MOET JE HEN VINDEN! BEGREPEN?
JA, JA...

GOED. TEGEN DE MIDDAG GA JE NAAR DE BOOT OM DE POST OP TE HALEN.

DAT KOMT GOED UIT, IK ZIE HEM TELKENS PASSEREN VOOR DE BOERDERIJ WANNEER HIJ AANKOMT...
PERFECT! DAN VERPLAATS JE JE NIET VOOR NIETS EN JE VADER ZAL MINDER MOPPEREN.

DAARNA KOM JE DE POST HIER NAUWKEURIG KLASSEREN. DE FAMILIES WACHTEN OP BRIEVEN VAN EEN VERLOOFDE, EEN MAN OF EEN VADER, JE LAAT HEN DAN BEST NIET WACHTEN OM DE BRIEVEN TE BEZORGEN...

JE HEBT RECHT OP TWEE BROEKEN, TWEE KEPIES, EEN PAAR SCHOENEN... MAAR VOOR JOU VOLSTAAT UITERAARD ÉÉN SCHOEN... NU GOED, JE REGELT HET WEL!
JE KRIJGT OOK EEN HEMD VOOR DE ZOMER EN EEN MANTEL VOOR DE WINTER... MAAR OMDAT HET EEN KORTE OORLOG ZAL ZIJN, ZAL JE DIE NIET NODIG HEBBEN!
EN EEN TAS UITERAARD. JE ZAL ZIEN DAT WANNEER DIE VOL IS HET EEN ZEGEN IS BIJ SMERIG WEER LANGS VUILE MODDERPLASSEN! EN OMDAT JE POST OPHAALT, ZAL DIE TAS NOOIT LEEG ZIJN.

JE VOORGANGER DEED ZIJN 10 TOT 15 KILOMETER TE VOET, MAAR MET DE FIETS WIN JE TIJD!

AH! NOG ÉÉN IETS, JONGEN!
HET ZOU GOED ZIJN MOCHT JE JE SNOR LATEN GROEIEN. EEN FIJN, VERZORGD SNORRETJE, DAT MAAKT DE POSTBODE!

EN JE ZAL ZIEN DAT HET ONZE BRETOENSE DAMES ZAL BEVALLEN!
MAAR PAS OP, IN DIENST VAN DE POST ZIJN, IS EEN ERNSTIGE ZAAK! MEN RESPECTEERT HET UNIFORM!

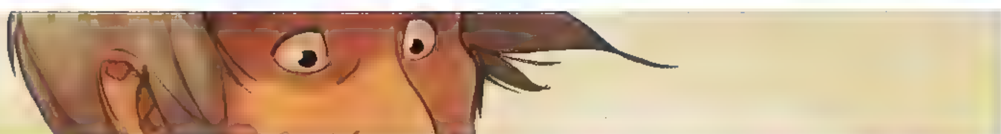

NA DE OORVIJGEN VAN VADER GRÉHAT ZAL HET ONZE MAËL EEN AFLEIDING GEVEN!
EN MET HEM HOEVEN WE NIET TE VREZEN DAT HIJ IN SCHUREN OF ACHTER HOOIMIJTEN FLIKFLOOIT...
OH! TANGI!

WAT EEN
LUIWAMMES!

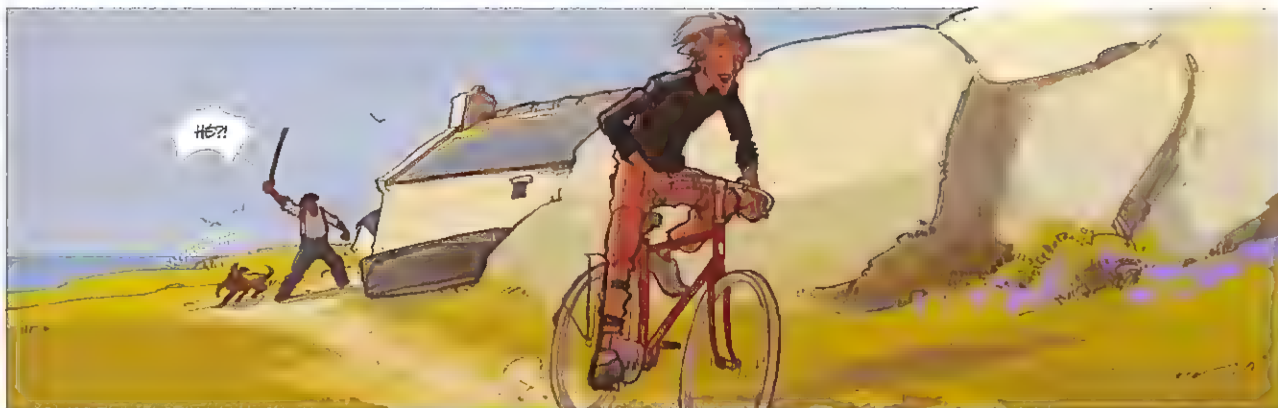

HEE!
KOM ME HELPEN,
IK HEB JE NODIG!

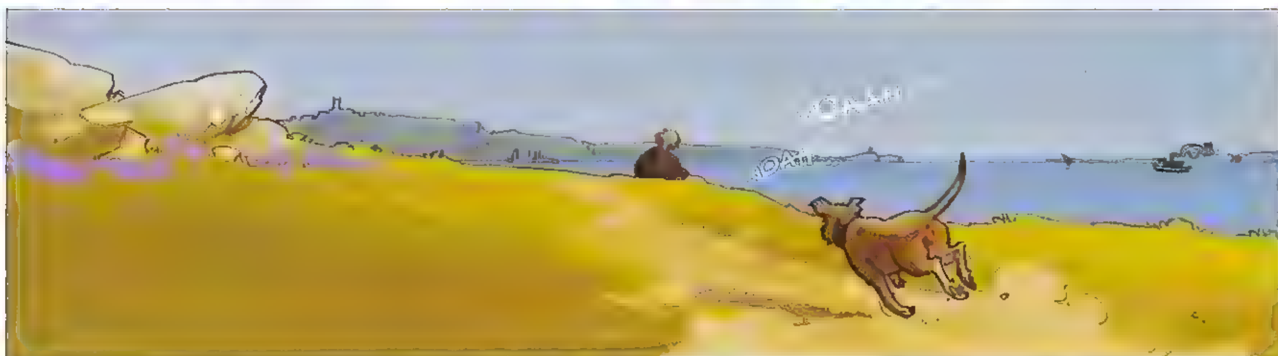

HEE!
MAËL!!!
!?

DE BOOT!

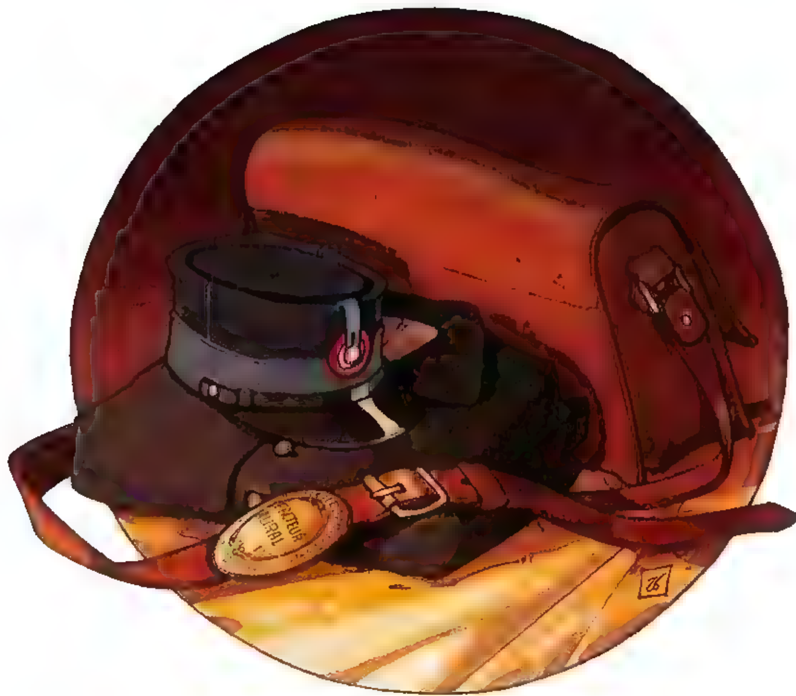

HÉ?!

BEN JIJ DE KREUPELE DIE HIERVOOR MOET ZORGEN?
NOU, JA!

ACH, MIJN ZOON IS NAAR HET FRONT VERTROKKEN. MOCHT HIJ SLECHTS MET EEN KLOMPVOET TERUGKOMEN, ZOU IK AL HEEL BLIJ ZIJN!

NA ENKELE DAGEN VAN ALGEMENE VERSLAGENHEID EN STILTE, VAN GESPANNEN GEDACHTEN AAN DE MANNEN DIE VAN HUN EILAND LOSGERUKT ZIJN, NEMEN DE VROUWEN DE DAGTAAK WEER OP MET GEZWOLLEN OGEN. DE KINDEREN MOETEN ETEN KRIJGEN, ER MOET GEVEEGD WORDEN, DE KIPPEN EN DE KONIJNEN HEBBEN AANDACHT NODIG, HET LINNEN MOET GEWASSEN EN TE DROGEN GEHANGEN WORDEN TERWIJL ER HOOG IN DE HEMEL GEZOCHT WORDT NAAR HET MINSTE TEKEN VAN WAARNEEMBARE HOOP.

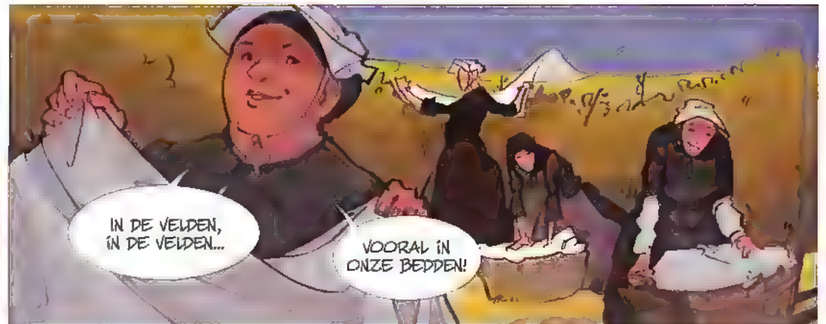
MET DE HULP VAN DE KINDEREN EN DE BEJAARDEN HERNEMEN DE VROUWEN STAP VOOR STAP EN STEEDS BETER DE VOORTGANG VAN DE LANDBOUWACTIVITEITEN. ZE WORSTELEN MET HUN TAKEN, MAKEN ZICH MOE, RUILEN BREINAALDEN IN VOOR EEN HOOIVORK, ZE SLAAN DE WAS MET ZEEP EN KLOPPEN DAARNA OP HET ACHTERWERK VAN DE KOEIEN OM HEN NAAR DE WEI TE HOEDEN, ZE HALEN HET HOOI BINNEN VOOR DE WINTER, ZE VERZAMELEN MEST OM ZICH TE VERWARMEN...

GOEIE GOD, ER KOMT STORM!

WE MOETEN INPAKKEN, MEISJES!

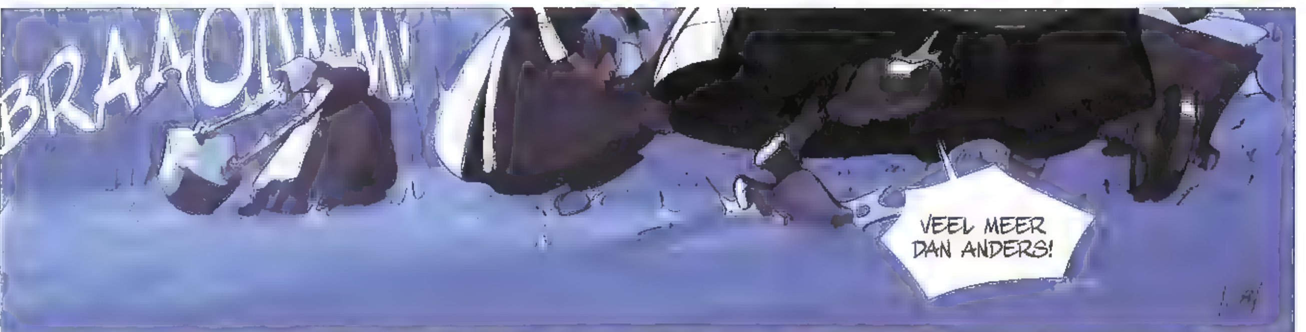

DE OOGST IS NIET GEDAAN! WIE ZORGT DAARVOOR?
WIE? WIE?
NOU, DAT IS GRAPPIG, MARIE! WIJ NATUURLIJK!
WE GAAN DE GEWASSEN NIET VERLIEZEN OMDAT ONZE MANNEN HIER NIET MEER ZIJN.
BOVENDIEN WETEN WE HOE HET MOET.

HET ZAL ZWAAR ZIJN, GAUD, ZONDER DE MANKRACHT, ZONDER DE PAARDEN...
WE ZULLEN HEN MISSEN OP HET VELD!
?!

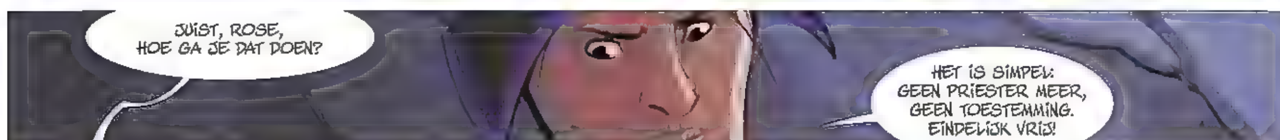

IN DE VELDEN, IN DE VELDEN...
VOORAL IN ONZE BEDDEN!

AH! AH! AH! AHAH! AH! AH! AHAH!

WISTER GOED.
WE MOETEN ONS ORGANISEREN EN ELKAAR HELPEN!
ZOALS WE ANDERS OOK DOEN?

BRAAOUMM!
VEEL MEER DAN ANDERS!

IK HEB VEEL ZIN OM OP HET VASTELAND TE GAAN WERKEN. IN QUIBERON VIND IK WEL EEN PLAATS IN DE CONSERVENFABRIEK.
MAAR JE VROEG GEEN TOESTEMMING AAN DE PRIESTER?
DE PRIESTER? HIJ IS WEG!

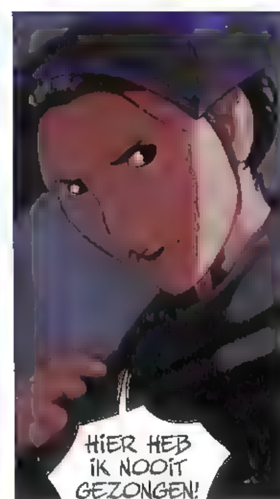

JUIST, ROSE, HOE GA JE DAT DOEN?
HET IS SIMPEL: GEEN PRIESTER MEER, GEEN TOESTEMMING. EINDELIJK VRIJ!

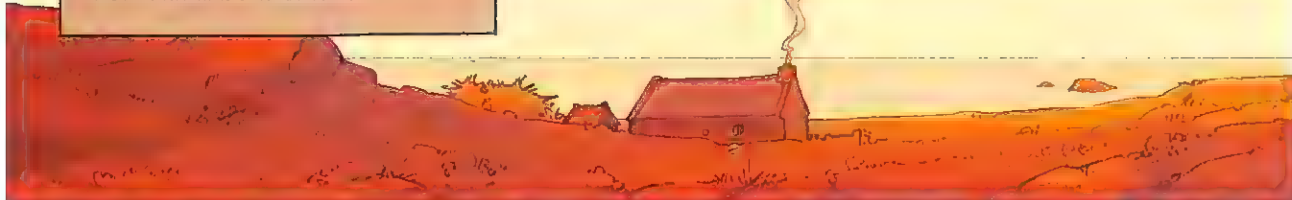

ALS HIJ TERUGKOMT, ZAL HIJ...
ALS HIJ TERUGKOMT!

OH!

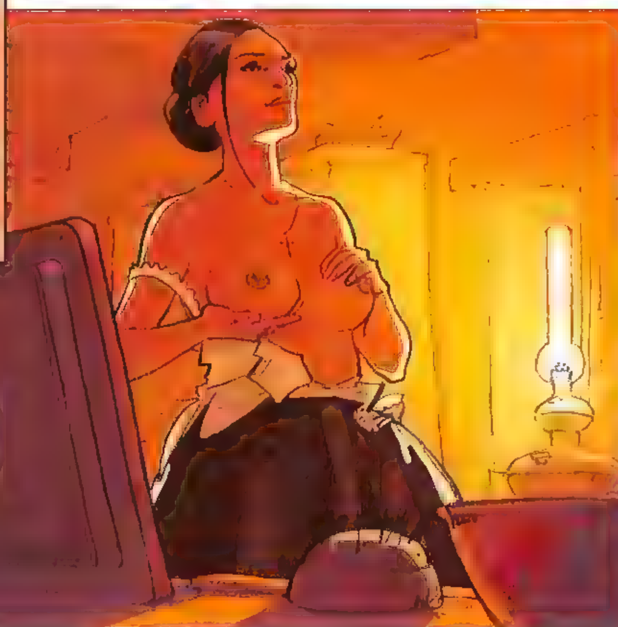

DOE NIET ALSOF, MARIE.
HIJ LAAT ONS EEN HARD LEVEN LEIDEN. VOOR ALLES ZIJN WE VAN HEM EN VAN DE COÖPERATIEVE AFHANKELIJK. ZIJ DELEN DE LAKENS UIT! MAAR VOORAL AAN ZICHZELF!

IK HEB BESLOTEN DAT IK NU ZELF MIJN KANS MOET GRIJPEN! IK VERTREK! IK KRIJG EEN UURLOON EN ALS ARBEIDSTER ZAL IK VRIJ ZIJN.
WE MOETEN ROEIEN MET DE RIEMEN DIE WE HEBBEN!
OOOH!!!
JE ZAL DAAR MISSCHIEN EEN TOONTJE LAGER ZINGEN!

HIER HEB IK NOOIT GEZONGEN!

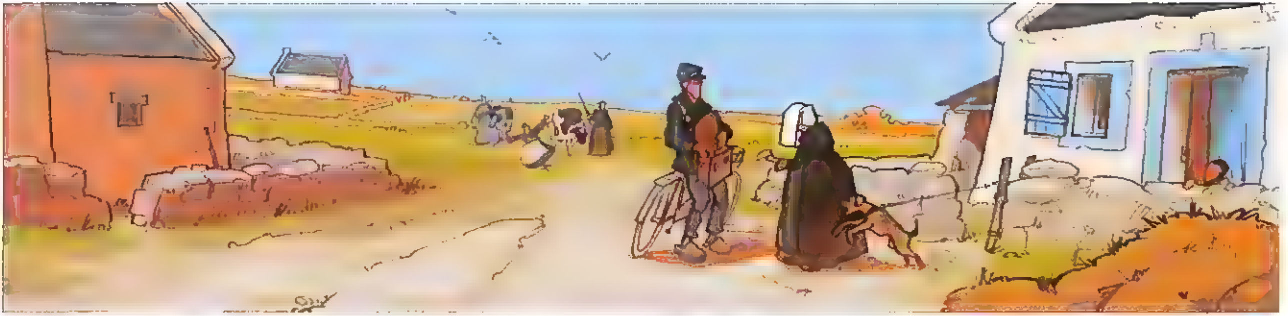

VANAF 7 AUGUSTUS DOEN ZE WAT EERSTE MINISTER VIVIANI HAD VERKONDIGD.

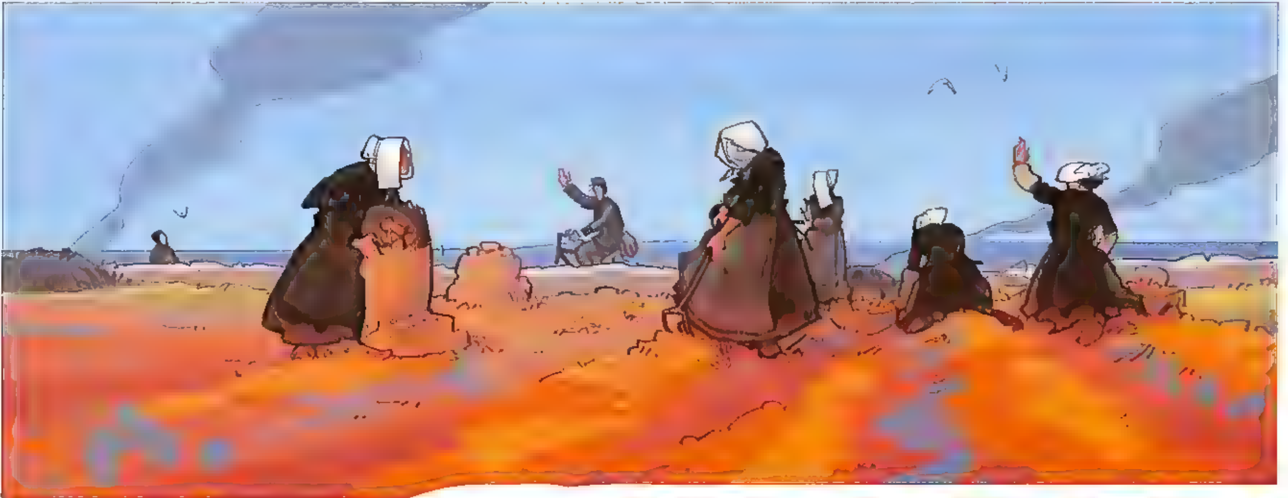

HIJ VROEG AAN DE VROUWEN OM DEEL TE NEMEN AAN DE OORLOGSINSPANNINGEN: "STA OP, FRANSE VROUWEN, JONGE KINDEREN, DOCHTERS EN ZONEN VAN HET VADERLAND, VERVANG OP HET LANDBOUWVELD ZIJ DIE OP HET SLAGVELD STAAN. BEREID JULLIE VOOR OM HEN MORGEN TE TONEN HOE JULLIE OP HET LAND HEBBEN VERBOUWD, DE OOGST HEBBEN BINNENGEHAALD EN DE VELDEN HEBBEN INGEZAAID!
IN DEZE ZWARE TIJDEN IS LABEUR NIET TE MIN. ALLES WAT HET LAND DIENT, IS GROOTS. STA OP! TIJD VOOR ACTIE! AAN HET WERK! MORGEN IS ER TRIOMF VOOR IEDEREEN."

MAAR VIVIANI ZEI HEN NIET DAT ZE HUN MAN IN HUN BED MOESTEN LEREN MISSEN. MANNEN DIE DE HUID VAN JONGE BRUIDEN STRELEN, MANNEN DIE HUN BILLEN SAMENDRUKKEN OM HEN TE DOEN TRILLEN VAN PLEZIER, DIE HUN BOEZEM ACHTER EEN HOOIMIJT ONTDEKKEN, HUN KONTJE KNEDEN IN EEN STAL...
EN DAT HET MISSCHIEN NODIG WAS OM DE GODSDIENST TE TROTSEREN DOOR AAN HUN MANNEN OF AAN ANDEREN TE DENKEN TERWIJL ZE ZICH STRELEN.
VECHTEN, STOEIEN: ALLES LIGT ZO DICHT BIJ ELKAAR EN TOCH ZO VER!

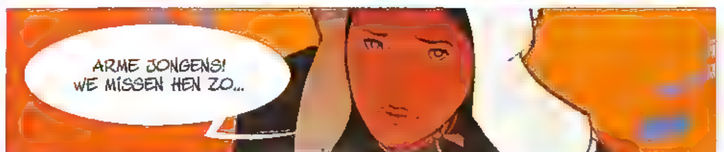

ZO VER...

HET GOEDE IS DAT WE ONZE ROKKEN KUNNEN OPTREKKEN: ER IS GEEN ENKELE MAN IN DE BUURT!

ARME JONGENS! WE MISSEN HEN ZO...

ZOALS ZIJ ONS MISSEN, JA!

POSTES
OH! DIE IS MOOI, DIE HOUD IK!

IN HET BEGIN, EEN BEETJE ALS ONTSPANNING, LEEST MAËL DE POSTKAARTEN. HET IS AANLOKKELIJK, HET IS PLEZIERIG DAT SOLDATEN HUN VERLOOFDEN EN HUN FAMILIES GERUSTSTELLEN. MAAR AL SNEL BEGRIJPT HIJ DAT HET OM OFFICIËLE PRAATJES GAAT, INFORMATIE ZONDER VERDER GEVOLG, EN DAT GESLOTEN ENVELOPPES UITERAARD EEN BEETJE INTIMITEIT, GEHEIMPJES, DISCRETE OF ANDERS WEL SAPPIGE BEKENTENISSEN BEVATTEN.
MAAR ZE BEVATTEN MISSCHIEN NET ZO GOED SLECHT NIEUWS...
ALS DAT ZO IS, ZULLEN DE VROUWEN NOG SLECHTE DAGEN MEEMAKEN.

HOE KAN IK DAT VERMIJDEN?

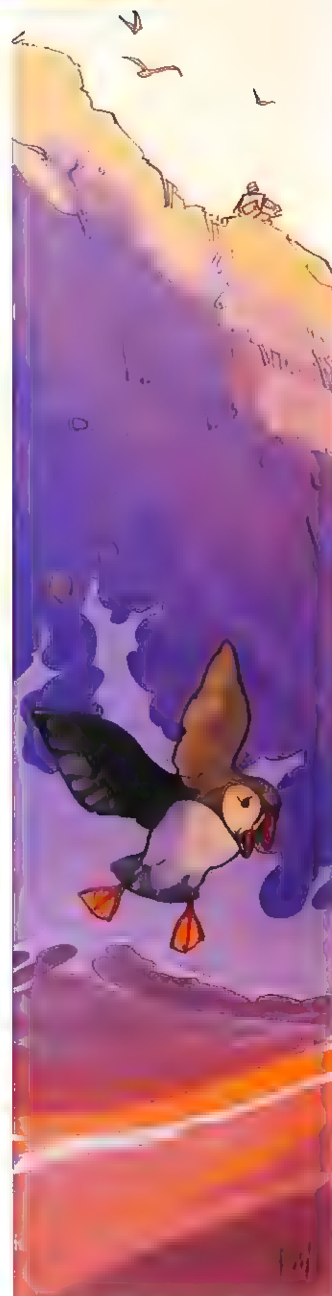

IK ZAL ZE VANAVOND LEZEN!
JAMMER VOOR DE BRIEVEN DIE TE TRIESTIG ZIJN, MAAR DIE ZAL IK HOUDEN!

NA VERLOOP VAN TIJD VINDT MAËL HET LEUK OM DE POST TE BEZORGEN EN KENT HIJ ZIJN GEBIED BETER EN BETER. DE HOEKJES EN GAATJES, DE ONBEKENDE BOERDERIJEN, DE GRASPAADJES, DE GEBOUWEN DIE ZICH VERBERGEN VOORBIJ DE PADEN WAAR HIJ MET DE FIETS OP RIJDT ALS EEN KIND DAT NET LEERT TRAPPEN.

HET IS NIET HEEL VOORZICHTIG, DAT WEET HIJ GOED, MAAR HIJ GENIET VAN DIE NIEUWE VRIJHEID ZONDER ZICH VAN DE GEVOLGEN AAN TE TREKKEN... WEG VAN VADER, IN OPDRACHT VAN DE STAAT, WAT EEN PLEZIER, WAT EEN HERKANSING!

EN DAT TERWIJL ALLE JONGENS VAN ZIJN LEEFTIJD GEVANGEN ZITTEN IN DE OORLOG, VEROORDEELD TOT HET UNIFORM, VEROORDEELD OM TE VECHTEN, MISSCHIEN VEROORDEELD OM TE STERVEN...

HIJ IS VRIJ EN HIJ IS NOG NOOIT ZO GELUKKIG GEWEEST!

WEL, MEISJES, WAT VINDEN JULLIE VAN DE NIEUWE POSTBODE?

HET IS EEN GOEIE JONGEN.

HIJ IS EEN DOMOOR, MAAR HEEL VRIENDELIJK.

EN JIJ, LUCETTE, BEVALT MAËL JE?

DENK JE MISSCHIEN DAT IK DAARVOOR GEKOZEN HEB?

JE VERGEET DAT ONZE MANNEN OORLOG-VOEREN. ALS WEDUWE MAAKT DAT VOOR JOU NIETS UIT!

GEEN RUZIE MAKEN! MET WAT ER GAANDE IS, DREIGT DAT OOK BIJ ANDEREN TE GEBEUREN.

IK HOU NIET ZO VAN BUITENAARS, MAAR WAT MAAKT HET UIT VOOR DE POST?

HIJ IS TOCH NIET GEBOCHELD?

HIJ IS TOCH KREUPEL?

HIJ IS NOG NIET ZO LELIJK!

WEL WEL, NOLWEN, HEB JE EEN BOONTJE VOOR HEM?

MAAR NEE! WAT DENK JE WEL?

HIJ IS EEN ARME DWAAS, EEN JONGEN!

OH, WAT BEN JIJ VROLIJK!

NOU, OPEN JE OGEN!

WE HADDEN AL NIET VEEL KEUZE IN MANNEN, DE OORLOG ZAL ER ONS NOG ENKELE ONTNEMEN, DAT IS ZEKER!

IK HEB DE MIJNE ZELF GEKOZEN!

DAT ZEGGEN ZE ALLEMAAL, MAAR UITEINDELIJK REGELEN DE OUDERS HET!

TIJDENS ZIJN RONDE LEERT MAËL ZIJN WERELDJE KENNEN, DE JONGE EN MINDER JONGE VROUWEN, MAAR ALLEN OP EN TOP VROUW. ZIJN KLASGENOTEN LACHTEN HEM UIT, HIJ GING NOOIT NAAR BALS, HIJ WERD NOOIT UITGENODIGD, HIJ HAD NOOIT VRIENDEN, DE MEISJES KEKEN NOOIT NAAR HEM EN HIJ DURFDE HEN NIET AAN TE SPREKEN, MAAR NU HAD HIJ ER PLEZIER IN OM MET AL DIE VROUWEN TE KLETSEN.

OOK ZIJ DIE DACHTEN DAT HIJ EEN BEETJE EEN DORPSIDIOOT IS, ONTDEKKEN EEN VERLEGEN, INTELLIGENTE EN GEVOELIGE JONGEMAN. HUN BEJAARDE OUDERS HEBBEN DE BUITENAAR GRAAG. ZE KENNEN HEM ALS EEN ERNSTIGE, ONVERMOEIBARE WERKER, MAAR OOK ALS EEN SUFFERD. DUS VERONTRUSTEN DE LANGE GESPREKKEN VOOR DE DEUR NIEMAND, VOORAL DE VADERS NIET DIE AL BLIJ ZIJN DAT ZE DE TRANEN VAN HUN EENZAME DOCHTERS NIET LANGER MOETEN VERDRAGEN. MAËL KOMT GOED UIT VOOR IEDEREEN! DUS LACHT MEN NAAR HEM, HIJ KRIJGT AANMOEDIGINGEN, HIJ WORDT UITGENODIGD, HIJ WORDT GEPREZEN, HIJ WORDT IN HUN MIDDEN OPGENOMEN...

'S AVONDS IN ZIJN BED PROEFT HIJ DE WOORDEN, DE BEKENTENISSEN, DE VERKLARINGEN, DE ZUCHTEN... HIJ BEGRIJPT DAT ALS HIJ DE BRIEVEN AANDACHTIG LEEST HIJ DE VROUWEN BETER LEERT KENNEN. HIJ LEERT HEN TE DOORGRONDEN, ÉÉN VOOR ÉÉN. HIJ WEET VOORTAAN DAT GERMAINE VAN MANNEN HOUDT DIE EEN BEETJE BRUTAAL ZIJN OF DAT CLÉMENCE GRAAG DE LIEFDE BEDRIJFT IN DE HOOISCHUUR.

WINTER 1914-1915.

ZEG EENS, MAËL,
AL DIE EENZAME VROUWEN, DAAR SLAAT JE HOOFD VAN OP HOL, ZEKER?
EN ZEG ME NU NIET DAT JE ER NIET AAN HEBT GEDACHT!
NIETWAAR?!

WEL, NEE...
IK... IK HEB ER NIET AAN GEDACHT...
HIER...

AH! ZO MOOI, EEN ENGEL IN DEZE HEL!
ER ZIJN ER IN DE BUURT DIE ME OP IDEEËN BRENGEN, WEET JE?

KOM SNEL TERUG, MAËL...

ZELFS ZONDER POST!

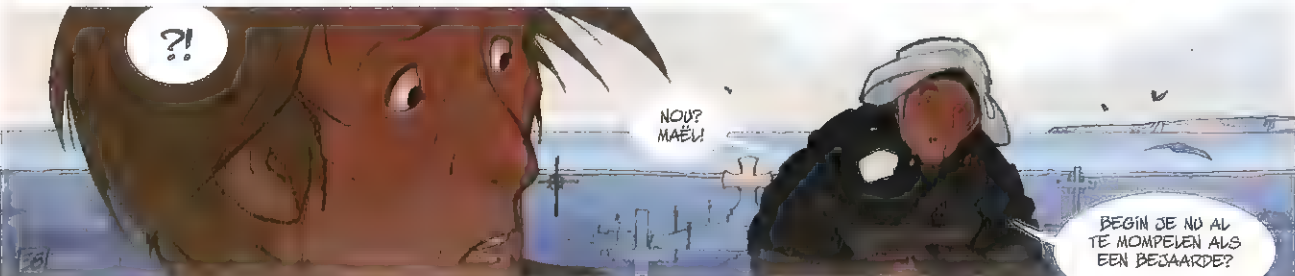

KUCH!
MAMA, DIT MOET IK JE VERTELLEN!
DE VROUWEN ZIJN IN MIJ GEÏNTERESSEERD! HUN MANNEN ZIJN WEG EN ALLEEN IK BRENG HEN AAN HET LACHEN.
ZIJ DIE TOT NU TOE NOOIT NAAR ME OMKEKEN, BEGEREN ME NU BLIJKBAAR...

VROEGER LACHTEN ZE MET MIJN VRIENDEN... DIE MIJN VRIENDEN NIET WAREN! VANDAAG HOU... HOUDEN ZE VAN ME.
1871 - 1895
WAT MOET IK DOEN?

JA, JE HEBT GELIJK, ZIJ ZULLEN HET ME VERTELLEN!
KUCH! KUCH!

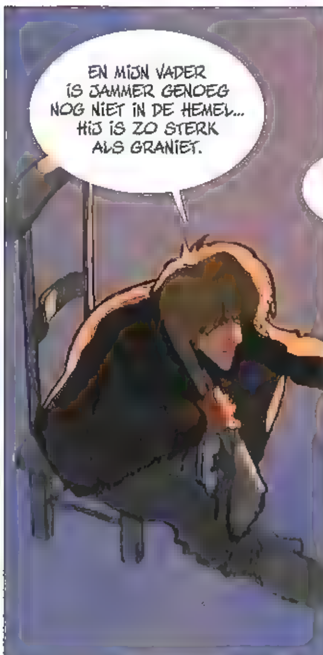

?!
NOU? MAËL!
BEGIN JE NU AL TE MOMPELEN ALS EEN BEJAARDE?

IK MOET WEL. MIJN VADER KOMT NOOIT MET MIJN MOEDER PRATEN...
JE BENT EEN GOEDE ZOON, MAËL.

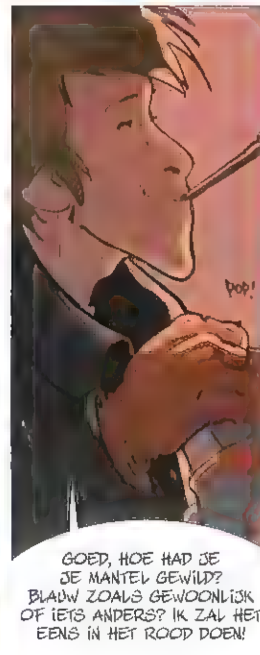

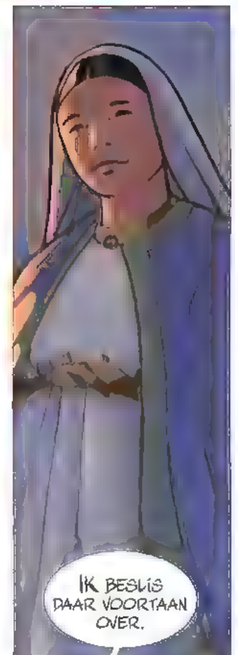

EN JIJ, WAT RAAD JIJ ME AAN?

OH! IK TWIJFEL EEN BEETJE. AAN DE MAAGD VRAAG JE NIET OF JE ONTUCHT MAG PLEGEN!

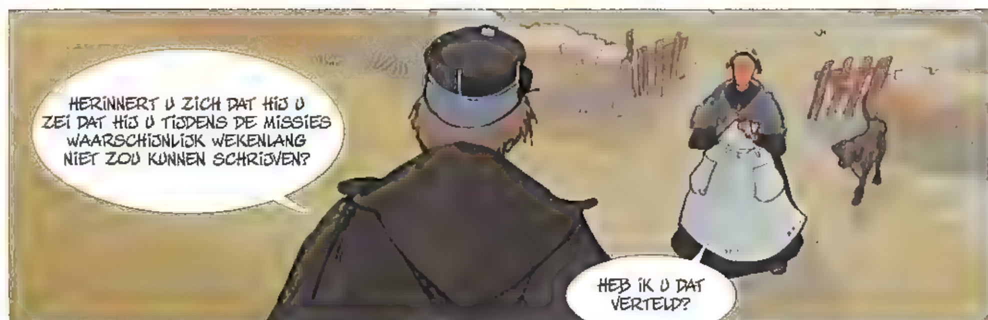

EN MIJN VADER IS JAMMER GENOEG NOG NIET IN DE HEMEL... HIJ IS ZO STERK ALS GRANIET.

MAAR HIJ DRINKT...
EN HIJ IS NIET ZACHTAARDIG. HIJ IS VERSCHRIKKELIJK ALS HIJ GEDRONKEN HEEFT. HET KAN HEM DAN ALLEMAAL GESTOLEN WORDEN!

POP!
GOED, HOE HAD JE JE MANTEL GEWILD? BLAUW ZOALS GEWOONLIJK OF IETS ANDERS? IK ZAL HET EENS IN HET ROOD DOEN!

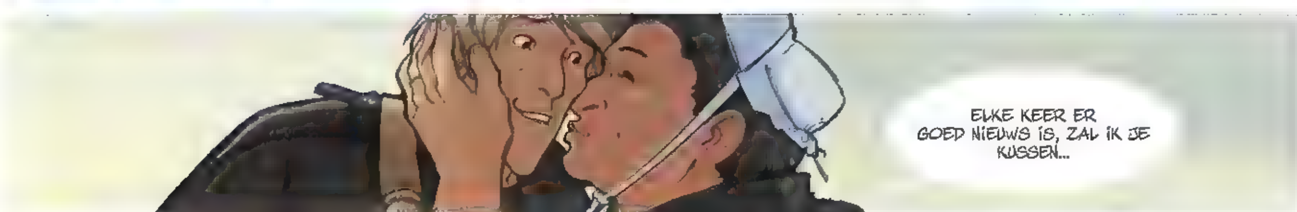

IK BESLIS DAAR VOORTAAN OVER.

AH NEE, MEVROUW CLÉMENCE, VANDAAG IS ER GEEN POST!

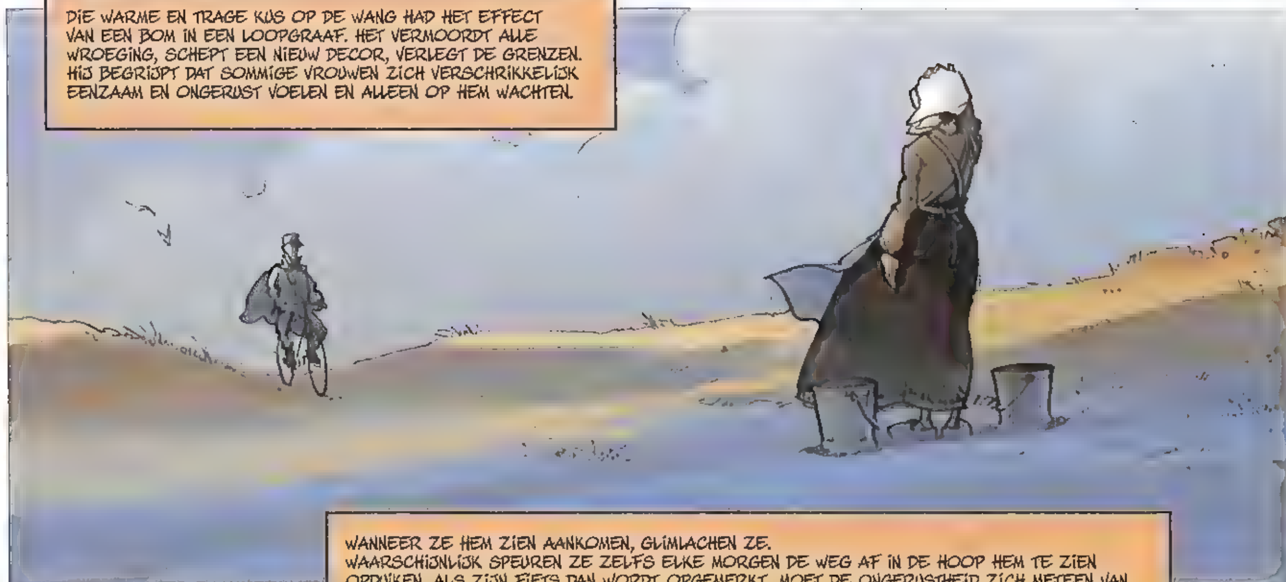

HERINNERT U ZICH DAT HIJ U ZEI DAT HIJ U TIJDENS DE MISSIES WAARSCHIJNLIJK WEKENLANG NIET ZOU KUNNEN SCHRIJVEN?
HEB IK U DAT VERTELD?

WEL, JA... HOE KON IK DAT ANDERS WETEN?!
U HEEFT WELLICHT GELIJK.
WE ZIJN ZODANIG ALLEEN, WE HEBBEN ZODANIG VEEL ZIN OM TE PRATEN DAT WE PRATEN OM TE PRATEN. WE LUISTEREN NIET MEER NAAR ELKAAR...

DE BRIEF VERTELT ME DAT HIJ EROP REKENT BINNENKORT VERLOF TE KRIJGEN. DAT IS GOED NIEUWS.
KOM HIER DAT IK JE KUS!

ELKE KEER ER GOED NIEUWS IS, ZAL IK JE KUSSEN...

STAAT GENOTEERD...
IK HOUD U OP DE HOOGTE, SIMONE, BELOOFD...
DAT VIEL NIET IN DOVEMANS-OREN!

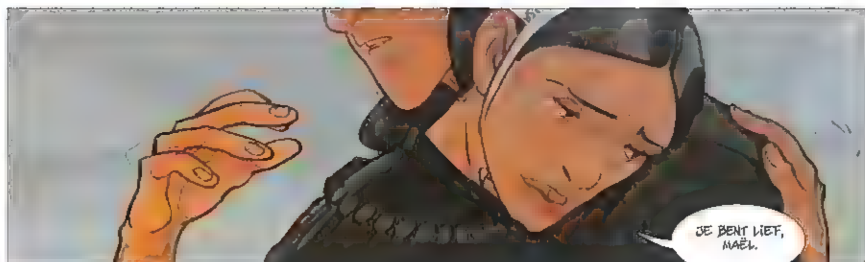

HIJ HEEFT DOOR DAT SLECHTE BERICHTEN VOOR SOMMIGEN EEN OPLUCHTING ZIJN ZODAT HUN HARTEN OPNIEUW TE VERLEIDEN, ZONIET TE VEROVEREN ZIJN. DAT GELDT OOK ALS MAËL EIGENHANDIG AAN SERVANNE DE BRIEF BEZORGT WAARIN DE DOOD VAN HAAR MAN STAAT VERKONDIGD. ZE WAREN IN JULI LAATSTLEDEN GETROUWD, ENKELE DAGEN VOOR HIJ VERTROK, EN ZE VERHUISDEN NAAR DIT HUISJE MET EEN BOUWVALLIG DAK, EVEN VOORBIJ HET DORP.

DIE DAG VALT SERVANNE HUILEND IN ZIJN ARMEN.

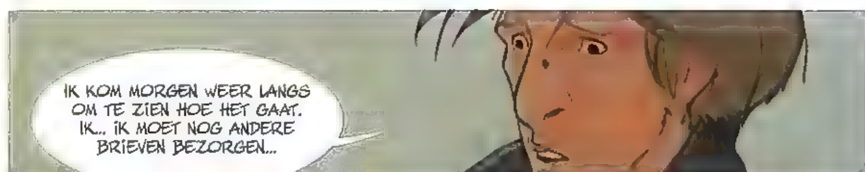

HIJ HEEFT IN ZIJN HELE LEVEN NOG NOOIT EEN VROUW VASTGEHOUDEN EN NU VOELT HIJ HAAR WARME VLEES KLOPPEN, ZICH TEGEN HEM AANSCHURKEN. HET BEELD VAN HAAR BORSTEN WAAR HIJ ZO VAAK OVER DROOMDE, WORDEN NU EEN OBSESSIE. TIJDENS DE SLACHT HOORDE HIJ ZIJN VRIENDEN DE TIETEN VAN DE JONGE VROUW ROEMEN. ZE WAREN ALLEN BEREID OM HAAR BOVENKLEREN LOS TE KNOPEN, OM HAAR BORSTEN TE ONTBLOTEN ZODAT HAAR OPWINDENDE TEPELS TEVOORSCHIJN SPRINGEN.

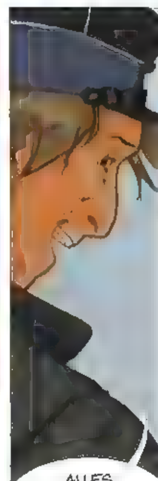
VOOR HET EERST IN ZIJN LEVEN VOELT HIJ ZIJN EIGEN LICHAAM OPVEREN, HELEMAAL TEGEN HAAR AAN GEDRUKT. HIJ TREKT ZICH WAT TERUG EN VERZINT ENKELE GERUSTSTELLENDE WOORDEN. HEEFT ZE IETS GEMERKT? WAARSCHIJNLIJK NIET.

ZE VOELT TE VEEL PIJN, VERWARRING, ZE DENKT ALLEEN AAN HAAR MAN, AAN ZIJN NAGEDACHTENIS, EN ZE MERKT KENNELIJK NIETS VAN DAT NIEUWE SOORT GEWRIJF VAN LICHAAM TEGEN LICHAAM...

OP EEN MOOIE MORGEN LOKT GAUD HEM BINNEN...

ZEG, IN DIE KOUDE KAN JE TOCH WEL TIEN MINUUTJES STOPPEN?

EEN BORRELTJE ZAL JE OPKIKKEREN!

DAT WEIGER IK NIET!

BOVENDIEN HEB IK NIET VEEL POST VANDAAG. IK HEB WEL WAT TIJD...

HET IS KOUD. DE SCHOORSTEEN BRANDT, RUSTGEVEND, HARTELIJK...

AH, EEN GOED VUUR! IK BEN DOL OP HAARD-VUUR...

ACH JA, IK OOK. IK WEET NIET WAAROM, MAAR HET DOET ME IETS.

EEN HAARD EN DE LIEFDE, DAAR GAAT HET ALLEMAAL OM!

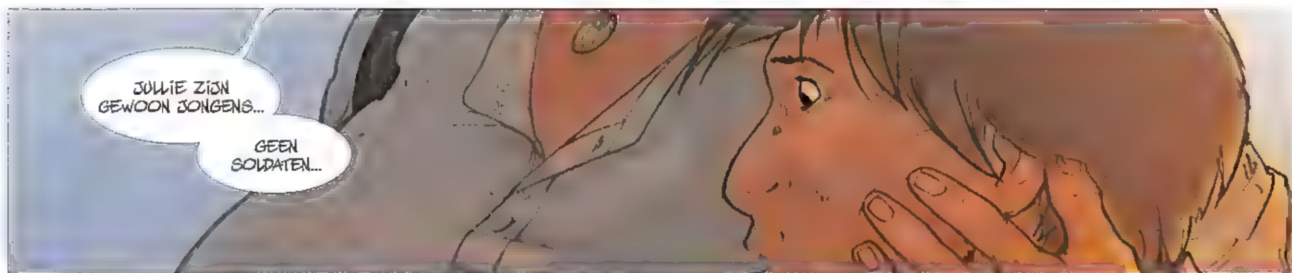
GEK DAT JE DAT ZEGT! MIJN ZOON SCHREEF ME DAT NET, BIJNA WOORD VOOR WOORD!

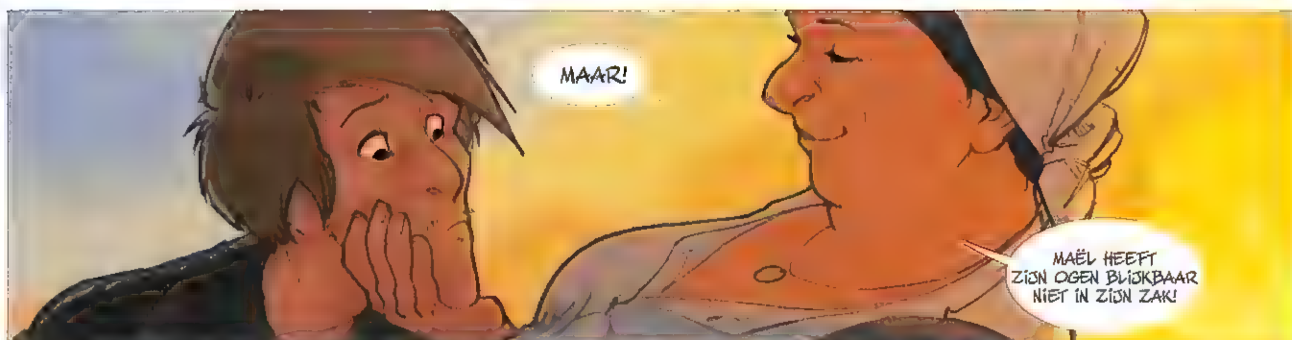
IK VERWACHTTE ME ERAAN... JIJ KENT NOCHTANS NIET VEEL VAN... DE LIEFDE...

EN VAN VROUWEN...

MIJN ZOON OOK NIET TROUWENS...

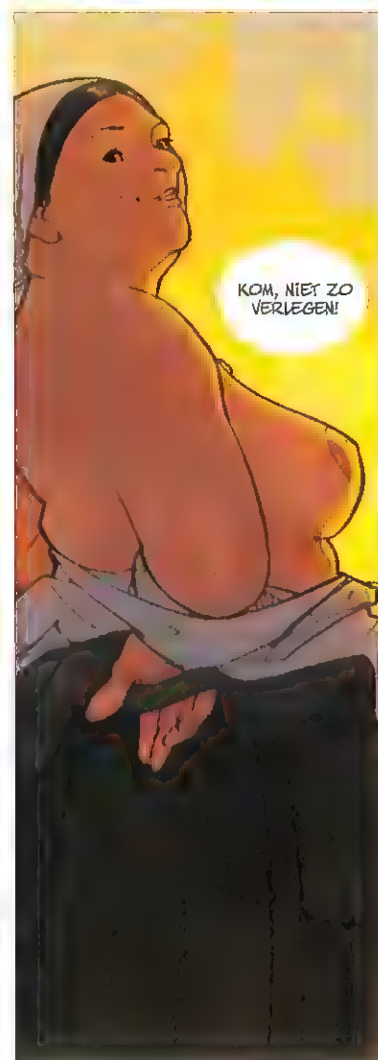
HIJ IS NAUWELIJKS JONGER DAN JIJ...

JULLIE ZIJN GEWOON JONGENS...
GEEN SOLDATEN...

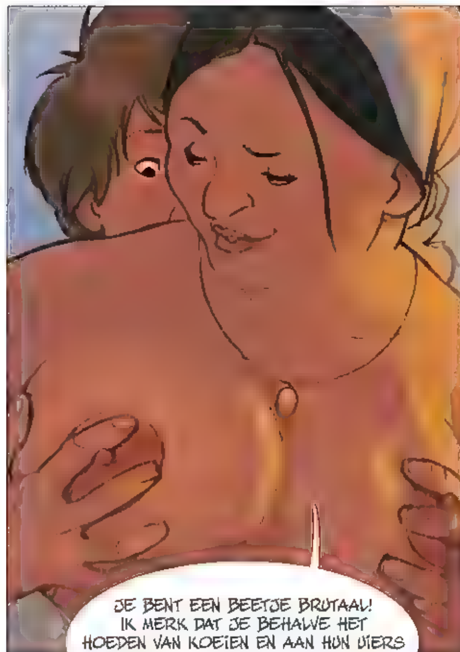

MAAR!
MAËL HEEFT ZIJN OGEN BLIJKBAAR NIET IN ZIJN ZAK!

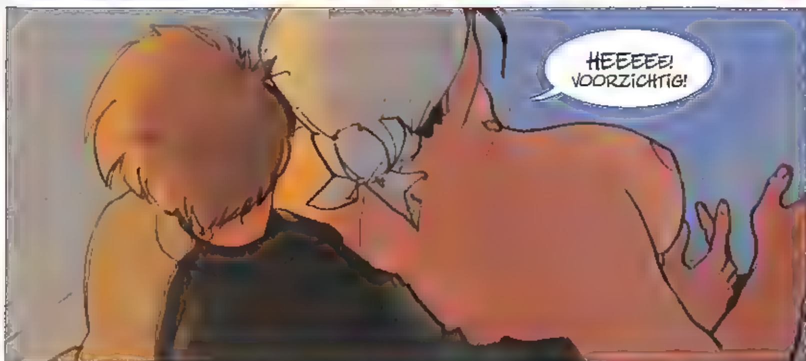

JIJ BENT NIET DE EERSTE DIE NAAR MIJN BOEZEM GLUURT, WEET JE.
IK BEN HET GEWOON.
IK...

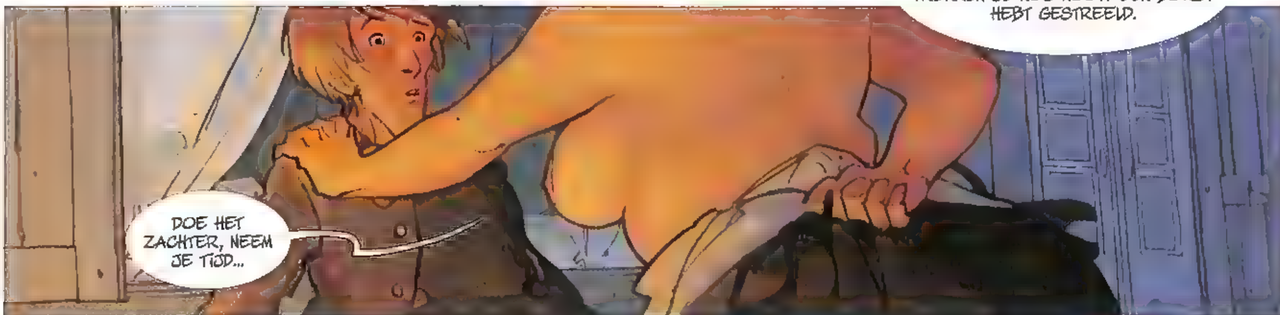

TARATATA!
ZOEK GEEN UITVLUCHT. IN GEEN MAANDEN HEEFT ER NOG IEMAND NAAR ME GEKEKEN ZOALS JIJ!
KOM EENS VOELEN HOE WARM ZE ZIJN...

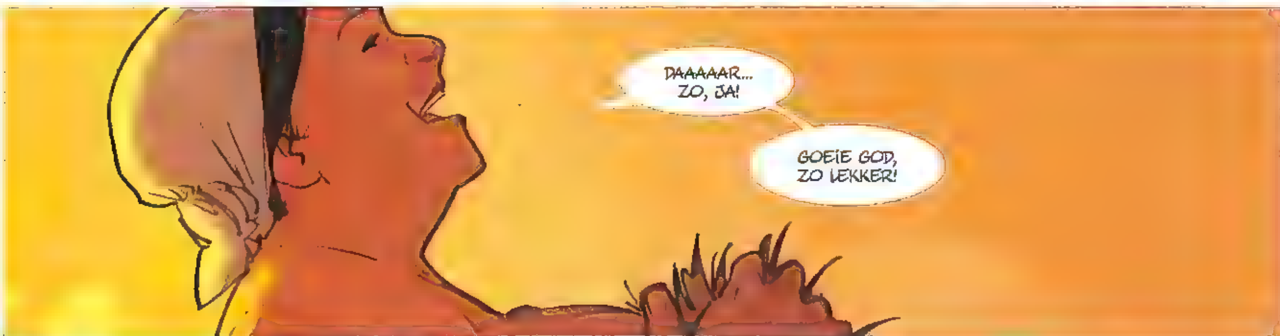

KOM, NIET ZO VERLEGEN!

...

JE BENT EEN BEETJE BRUTAAL! IK MERK DAT JE BEHALVE HET HOEDEN VAN KOEIEN EN AAN HUN UIERS TREKKEN JE NOG NOOIT EEN BORST HEBT GESTREELD.

HEEEEE! VOORZICHTIG!

DOE HET ZACHTER, NEEM JE TIJD...

DAAAAAR... ZO, JA!
GOEIE GOD, ZO LEKKER!

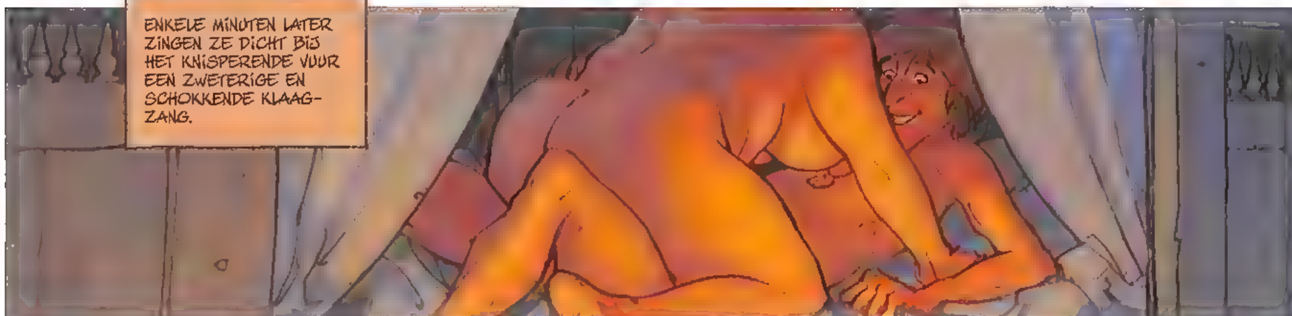

NIET TE HARD, IK...
JA, JA! HARDER... HARDER...

EN HIJ ZIET DE BOLLE BUIK, MELKWITTE DIJEN EN EEN VOOR HEM COMPLEET MYSTERIEUZE ONDERBUIK... HIJ GAAPT NAAR DE VOORSTELLING, SPRAKELOOS EN STOMMELINGS.

HET HEUVELTJE MET KRULHAAR BRENGT HEM IN DE WAR. ZE KOMT ZELF DICHTER EN ZE TREKT ZIJN HAVELOZE KLEREN UIT.

WANNEER HIJ WEER VERTREKT, BEDENKT MAËL DAT DE OORLOG SOMS ZACHT KAN ZIJN. EN DAT POSTBODE EEN MOOI BEROEP IS. ALS DAT IN FUNCTIE ZIJN BETEKENT, HOEFT HIJ ZELFS NIET BETAALD TE WORDEN, DAN LAAT HIJ ZICH VOOR HET LEVEN AANNEMEN TEN DIENSTE VAN DE JUFFROUWEN EN DAMES EN HIJ ZOU ZELFS WEIGEREN OM BRIEVEN AAN MANNEN AF TE GEVEN.

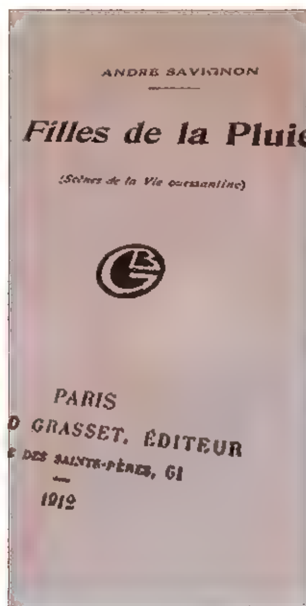

ANDRÉ SAVIGNON

Filles de la Pluie

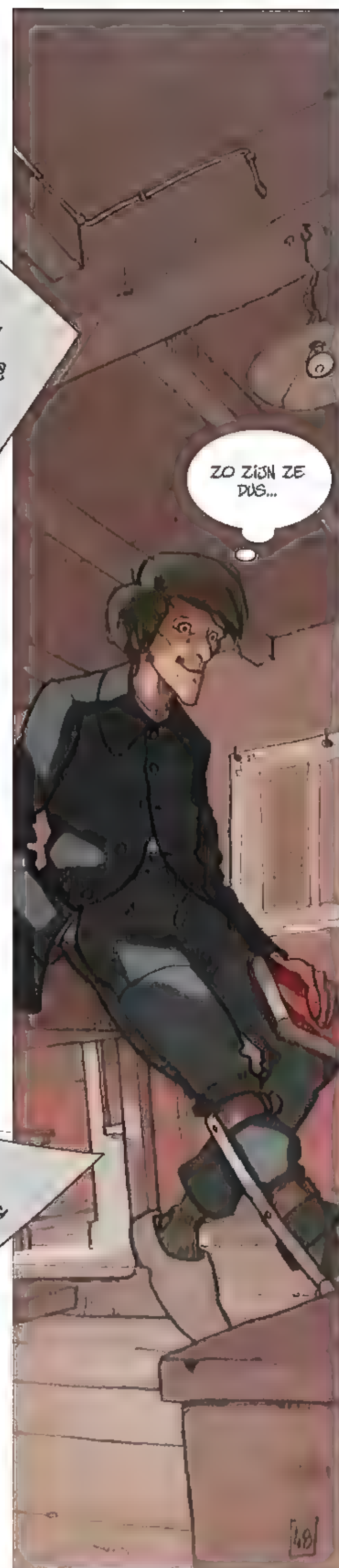
(Scènes de la Vie ouessantine)

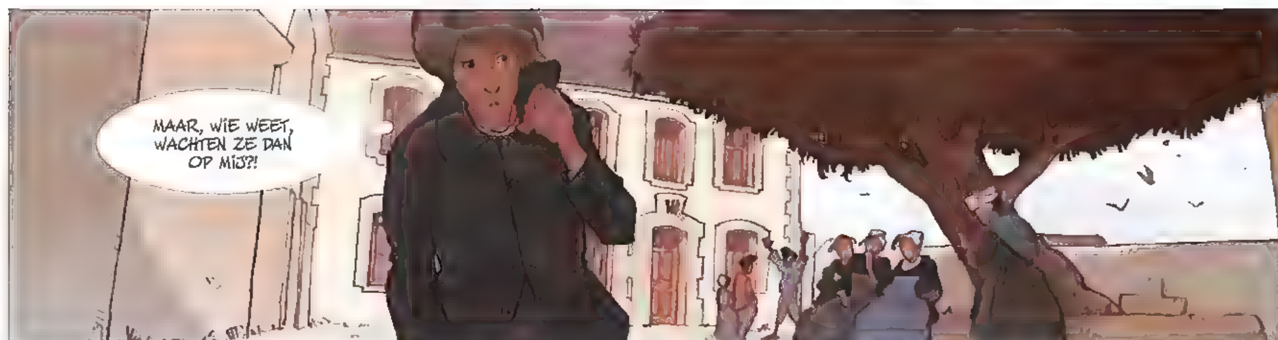
PARIS
GRASSET, ÉDITEUR
DES SAINTS-PÈRES, 61
1912

Angèle, par contre, était demeurée Ouessantine ; elle avait épousé un charpentier venu à Ouessant des travaux du fort, un ivrogne qui l'avait perdue. J elle avait joui d'une grande réputation d'honnêt Maintenant, elle était à qui voulait la prendre, et lon et mince, avec une tête d'une pureté céleste nimbée cheveux d'or, des yeux d'un bleu très tendre, seulem désavantagée par des mains et des poignets trop fo qui disaient les travaux auxquels elle avait abaissé beauté, elle profanait avec un sourire dissolu un cor admirable auquel nul homme un peu délicat n'aura voulu toucher.

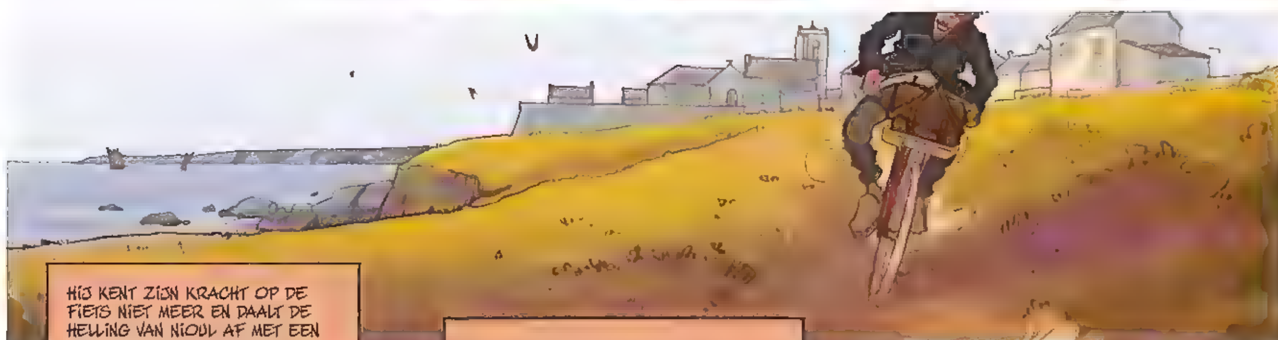
son charme, ... qui faisait le meil voyez mes mains sont noires... j'ai passé toute ma matinée à bêc regarda souriante, les yeux dans les yeux, et maintenant, et ell bien connaître le goût d'un baiser. Elle dit cela p rûment, comme par badinage, je voudr
Or Herment la regarda sans sourciller.
– Me faut-il croire, Angèle, que tu sois à ce poin rée de ce plaisir ?
Vous savez bien que nous n'avons ici que des ploucs, et des soldats pires que des brutes ngèle, fit Herment qui cherchait

EN ZE KEEK HEM LACHEND AAN, OOG IN OOG, IK WOU DE SMAAK VAN EEN KUS KENNEN. ZE ZEI HET RECHTUIT, ENIGSZINS PLAGEND.
DE WETENSCHAP VAN EEN KUS DIE ZO VERFIJND GEGEVEN WORDT, GAAT AAN HET VERSTAND VAN DE EILANDBEWONERS VOORBIJ.
EN DIE OVERTUIGING OM OP EEN DAG IN DE STEEK GELATEN TE WORDEN, DIE EIGEN IS AAN ALLE EILANDBEWONERS, EN DIE ALLE TROUW OPHEFT, DEELT ZIJ OOK.
MAAR ZE WAREN ALLEN BELEEFD EN SOMS, TERWIJL HIJ TEKEN DEED AAN MEISJES DIE ZICH LIETEN KUSSEN, HAD HIJ PLEZIER DOOR ZOVEEL LEF. 'S NACHTS MOCHTEN SOMMIGEN MANNEN VOLGEN NAAR DE VELDEN EN OP DE ZOLDERS.
DE VERLEIDINGEN ZIJN GROOT, DACHT HIJ, EN VRIJEN GAAT HIER MAKKELIJK, DIERBAAR LAND!
JE MOET DE ROEKELOOSHEID VAN DE EILANDBEWONERS KENNEN EN HUN MISPRIJZEN VOOR AL WAT VAN HET VASTELAND KOMT OM TE BEGRIJPEN DAT MARIE HEM NIET ZOU WEERSTAAN.

ZO ZIJN ZE DUS...

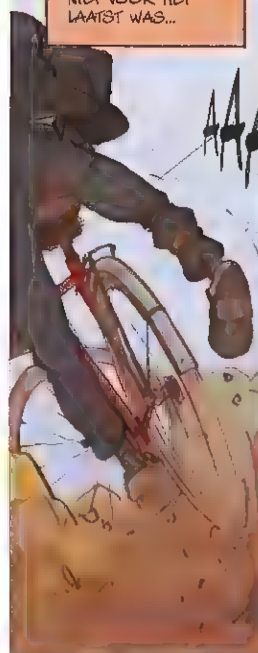

MAAR, WIE WEET, WACHTEN ZE DAN OP MIJ?!

KLING!

HIJ KENT ZIJN KRACHT OP DE FIETS NIET MEER EN DAALT DE HELLING VAN NIOUL AF MET EEN ONGELOFELIJKE ONBESCHAAMDHEID, ZOALS GEWOONLIJK AFREMMEND OM DE BOCHT TE NEMEN, EEN BEETJE MET DE REM EN DE REST MET ZIJN VOETEN.
HET LEVEN GUTST DOOR ZIJN ADEREN...

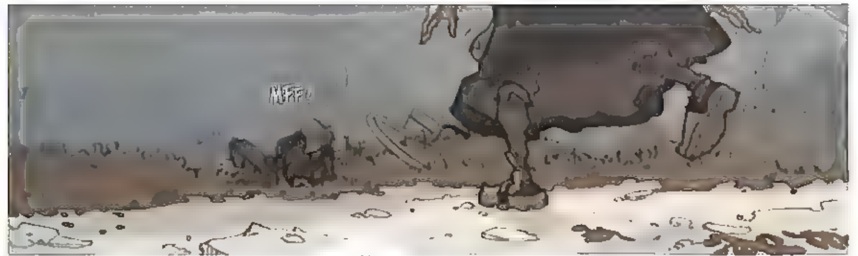

WAT VOOR HEM EERST EEN GEWELDIGE ONTLADING LEEK... – MET ZIJN LOT SPELEN OP EEN JAAGPAD – HEEFT NU ZWARE CONCURRENTIE GEKREGEN. HIJ BEGRIJPT ZIJN "VRIENDEN" DIE OVER HUN ERVARINGEN MET MEISJES OPSCHIEPEN IN DE KROEG. KLAARKOMEN, KLAARKOMEN VAN HET LEVEN, DAT WAS HET DUS!

HIJ WEET NU EINDELIJK WAT HET IS OM ZICH TE LATEN GAAN IN HET GROTJE VAN VROUWEN EN HIJ ZWEERT DIEP VAN BINNEN DAT HET NIET VOOR HET LAATST WAS...
AAAAAH ?!

AAAA AAHHHHH!!
?!

WAT EEN VAL!

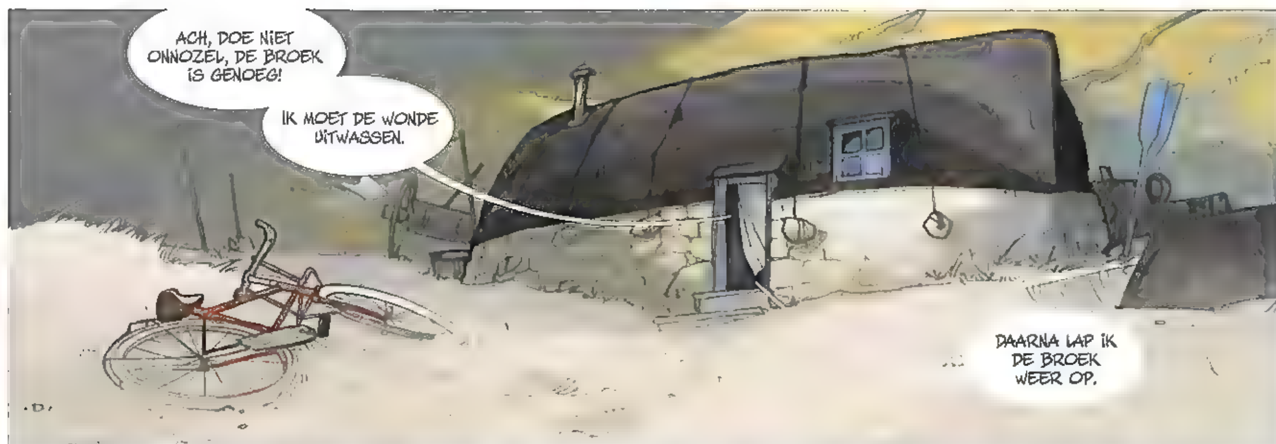

KOM, LAAT ME U VERZORGEN...
IK.. IK KEN U NIET!

LOGISCH... WE WONEN DAAR. MIJN MAN IS VISSER. IK BEN GENEESVROUW.
AH!... DAT BENT U DUS...

IK... IK HEB U NOG NOOIT POST BEZORGD... SCHRIJFT HIJ U NIET?
HIJ KAN NIET SCHRIJVEN! DAT IS NOG HET ERGSTE VOOR EEN MAN ALS HET OORLOG IS.

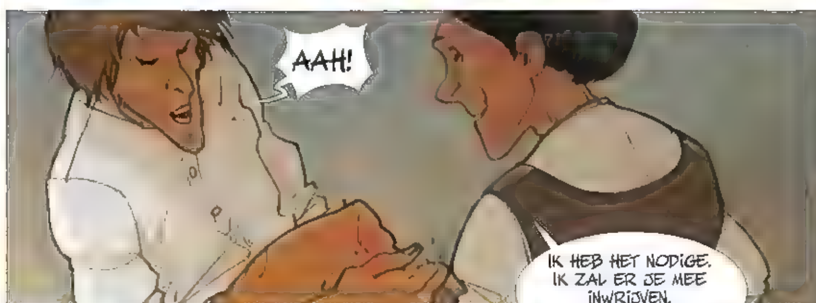

NIET ALLE, NEE!

VOORUIT! TREK UW KLEREN UIT!
WAT?

ACH, DOE NIET ONNOZEL, DE BROEK IS GENOEG!
IK MOET DE WONDE UITWASSEN.
DAARNA LAP IK DE BROEK WEER OP.

DOET HET DAAR PIJN?

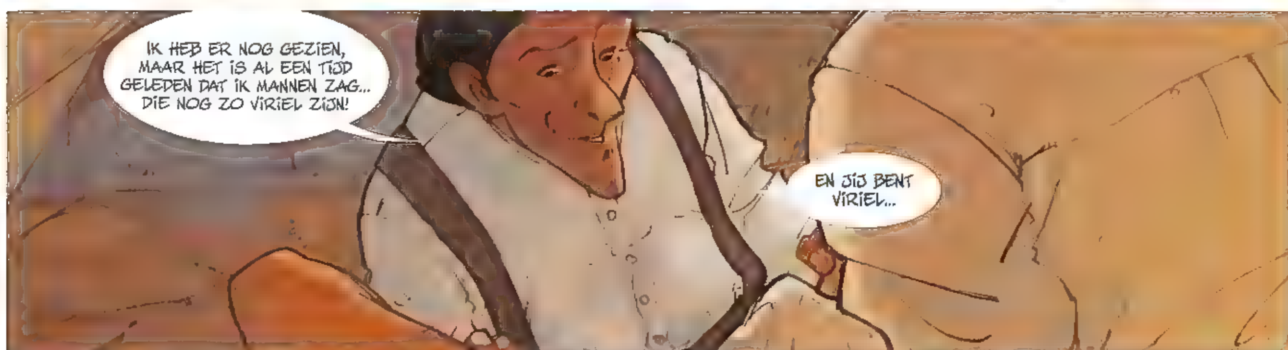
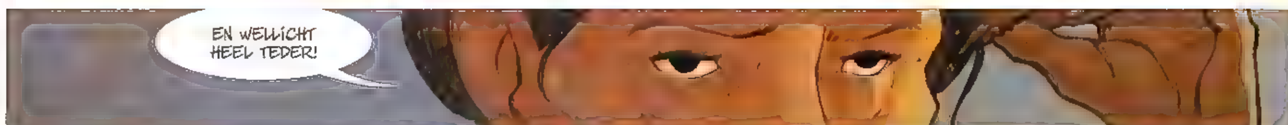

AAH!
IK HEB HET NODIGE. IK ZAL ER JE MEE INWRIJVEN.

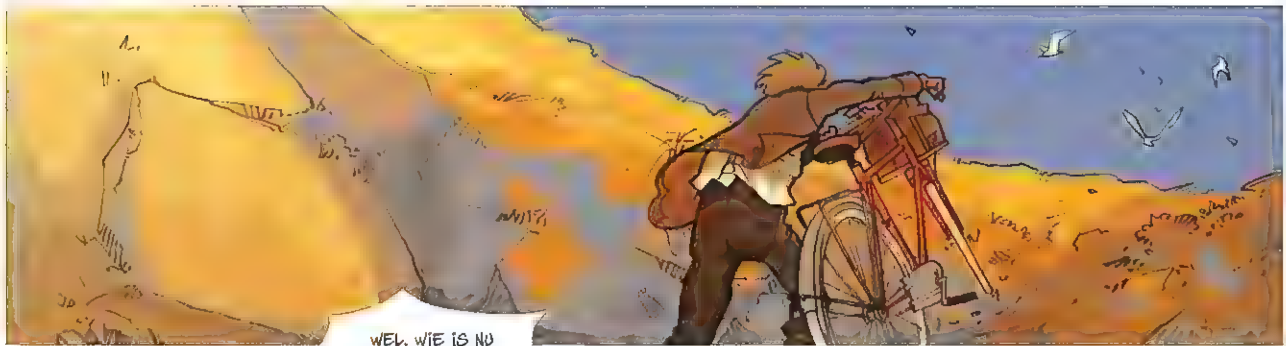

JE ZEGT NIETS MEER! HELPT HET?
!!

JA, JA,
HET GAAT...
HEEL
GOED...

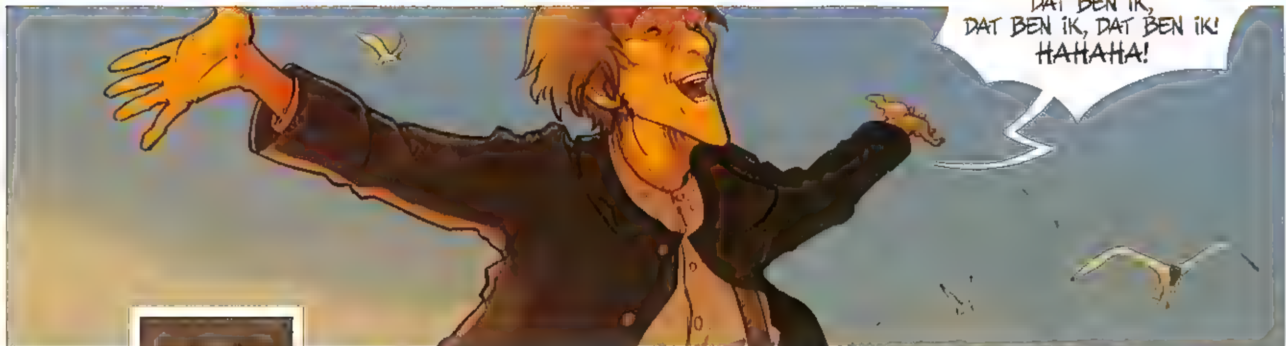
SCHAAM JE NIET,
JE BENT NIET
DE EERSTE...

HET... HET
SPIJT ME...

IK HEB ER NOG GEZIEN,
MAAR HET IS AL EEN TIJD
GELEDEN DAT IK MANNEN ZAG...
DIE NOG ZO VIRIEL ZIJN!
EN JIJ BENT
VIRIEL...

EN WELLICHT
HEEL TEDER!

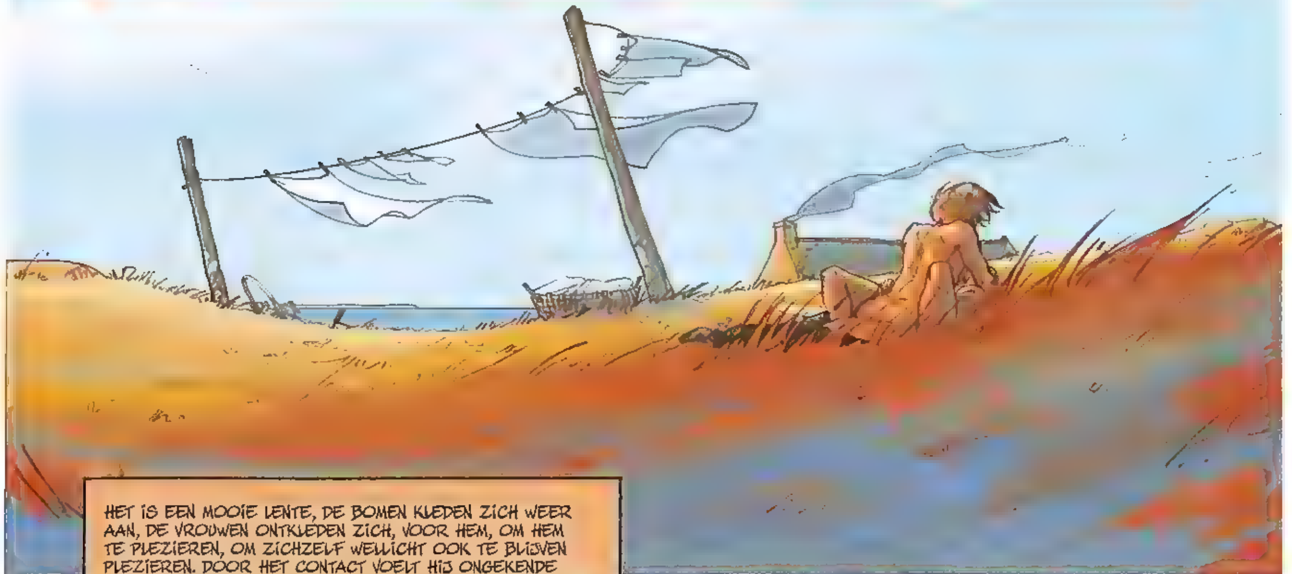

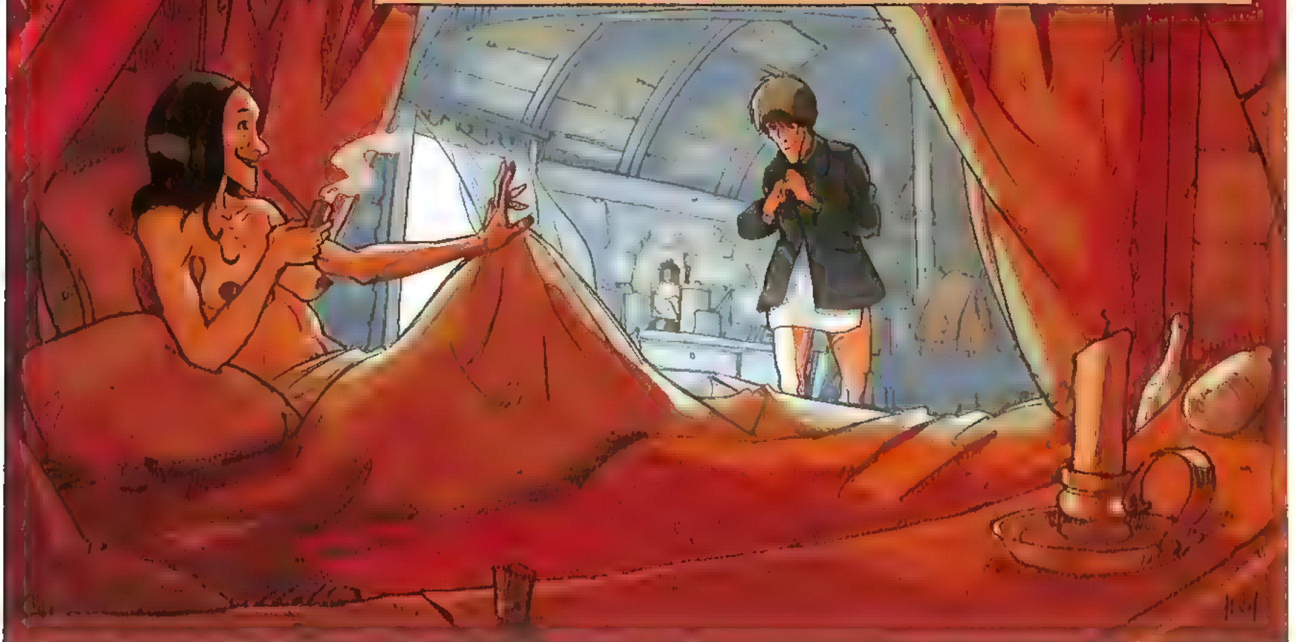

WEL, WIE IS NU DE MEESTER? HÉ?
WIE IS DE MEESTER? DE MEESTER VAN DE VROUWEN?

DAT BEN IK, DAT BEN IK, DAT BEN IK! HAHAHA!

LIEVE GOD! IK WIL OPNIEUW!
IK GA TERUG NAAR GAUD!

MARIS STELLA

LENTE 1915.
TUSSEN DE STROHALMEN ONTDEKT HIJ HET PLEZIER VAN HET VLEES EN BLOED, DE SMAAK VAN DE HUID, HET STRELEN EN HET BIJTEN, HET STOTEN, HET AANRAKEN EN HET WRIJVEN, DATGENE WAT MANNEN IN EXTASE BRENGT, WAARVOOR ZE MET ELKAAR OP DE VUIST GAAN, VERGETEND DAT ER OP KILOMETERS AFSTAND VAN ZIJN VERLOREN EILAND ANDERE MANNEN OP ELKAAR SLAAN VOOR EEN VEEL BLOEDIGER INZET: HET VADERLAND.
HET IS EEN MOOIE LENTE, DE BOMEN KLEDEN ZICH WEER AAN, DE VROUWEN ONTKLEDEN ZICH, VOOR HEM, OM HEM TE PLEZIEREN, OM ZICHZELF WELLICHT OOK TE BLIJVEN PLEZIEREN. DOOR HET CONTACT VOELT HIJ ONGEKENDE GETIJDEN OPBORRELEN DIE ZIJN HART DOEN OVERSTROMEN. ZIJN HART? NEE, ZIJN LIJF, ALLEEN ZIJN LIJF.
HIJ HEEFT GEEN HART!

MAËL IS HARD VOOR ZICHZELF EN VOOR DE ANDEREN. HIJ DEELT DE TRANERIGE VERHALEN VAN DE SOLDATEN NIET. HIJ VINDT DAT DE LOOPGRAAFSOLDATEN IN HUN BRIEVEN SCHAAMTELOOS ZELF-MEDELIJDEN ETALEREN, ZE OVERDRIJVEN, ZE VOEGEN VAN ALLES TOE OM HUN BRAVE VROUWEN TE ONTROEREN. VOLGENS HEN ZIJN ZE REGELMATIG OVERGELEVERD AAN MAN-TEGEN-MANGEVECHTEN OF ONTKOMEN ZE ALS BIJ WONDER AAN OBUSSEN DIE ALS BIJ TOEVAL HUN KAMERADEN TREFFEN, IN STUKKEN UITEENRIJTEN, VERMINKEN, VAN WIE DE INGEWANDEN ERUIT GERUKT WORDEN... MAAR DIE ZELF DE DANS ONTSPRINGEN!

EEN ANDER, DIE VERLOOFD IS MET SIMONE, HEEFT HET OVER HERSENEN DIE VAN HUN HEMDEN AFGLIJDEN, SLAGADERS DIE KRACHTIGE BLOEDSTRALEN SPUITEN, LONGEN DIE DOORBOORD WORDEN, RONDVLIEGENDE LAPPEN VLEES DIE IN OGEN EN DE MOND VALLEN, KERELS DIE HUN INGEWANDEN SAMENHOUDEN, VERMINKTE, UITEENGERETEN, DOORKLIEFDE GEZICHTEN, LICHAMEN ZONDER LEDEMATEN, LOSGERUKT, VERSCHEURD, MONDEN WAARUIT BLOED GULPT...

ALLEMAAL VERSCHRIKKINGEN OM DE HELD TE SPELEN, ALSOF OORLOGVOEREN NIET GENOEG IS!

ZE HEBBEN ALTIJD VEEL PRAATJES GEHAD!

EN ZEGGEN DAT DE MEISJES HEN NOG OP HUN WOORD ZOUDEN GELOVEN!

DE VLIEGEN OP ONTBINDENDE LIJKEN VAN MANNEN, PAARDEN, HONDEN...

PIKKENDE RAVEN DIE DE LIJKEN ALS AAS ZIEN, DAT GAAT TE VER! TE VER! HIJ WIL BEST GELOVEN DAT HET ER WIJDRUCHTIG IS, DAT HET ER EEN BEETJE DE HEL IS MET ONOPHOUDELIJKE KANONSCHOTEN, HET GESCHREEUW VAN DE GEWONDEN, DE KRETEN VAN DE STERVENDEN, VER VAN ALLES, VER VAN HUN DORPEN OF HUN EILANDEN, MAAR ZE ZULLEN TOCH NIET ALLEMAAL ONDER EEN OBUS BELANDEN OF OP EEN MIJN TRAPPEN...

ZOMER 1915.

WAT MAËL HET MEEST AMUSEERDE AAN DIE ONWAARSCHIJNLIJKE ONTBOEZEMINGEN IS HET VERHAAL VAN HET KERKHOF WAAR BOMMEN DE GRAVEN OVERHOOP SLOEGEN EN WAAR DE SOLDATEN IN DE VAL LIEPEN ONDER VIJANDELIJK VUUR ZODAT HUN LIJKEN TUSSEN DE SKELETTEN TERECHTKWAMEN IN EEN EIGENAARDIGE SOORT MACABERE DANS.

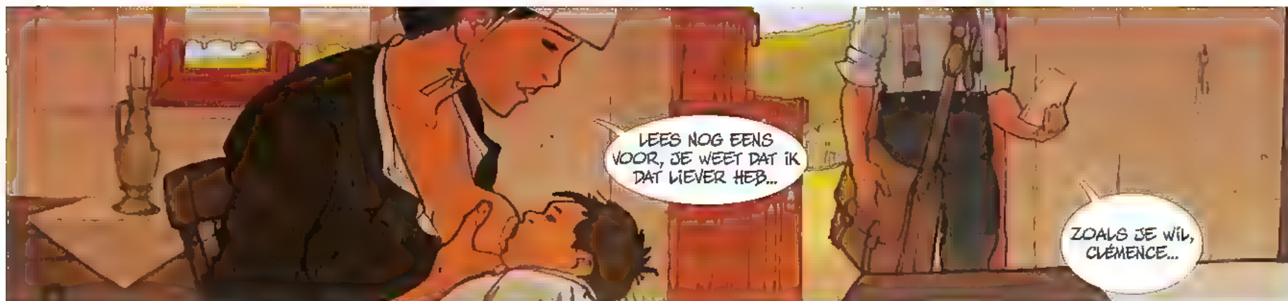
EEN KERKHOF IS ZO RUSTIG...

NOCHTANS ZIJN DIE GEWICHTIGE WOORDEN EN DIE DOOR ANGST EN WANHOOP GEÏNSPIREERDE ZINNEN JUIST EN ZORGWEKKEND... BEETJE NA BEETJE STELT MAËL ZICH DIE ARME KERELS VOOR, VERPLICHT OM PRIKKELDRAAD VAN DE MOFFEN DOOR TE KNIPPEN OF TEN AANVAL TE TREKKEN MET DE BAJONET OF MET KANONVUUR OM DE TEUTONEN IN MOOTJES TE HAKKEN. ACHTER HEN DWINGEN HUN OVERSTEN HEN OM ZICH OP TE OFFEREN TERWIJL VLIEGTUIGEN HEN BOMBARDEREN EN RECHT VOOR HEN MACHINEGEWEREN EN ONBEKEND GAS HEN OPWACHT DAT HEN MOET VERTRAGEN... OF HEN VERSTIKKEN!

EN ALS DAT ALLEMAAL WAAR IS?

6 juni 1915.
Clémence, mijn schat, mijn liefste. Ik mis je zo. In het begin gaven de vrouwen in de dorpen waar we door moesten ons kussen. Het was een en al geluk. Nu is alles veranderd. Hun mannen vechten nu ook mee of ze zijn dood. We brengen die eenzame vrouwen dus niet meer aan het dromen. We zijn ellendige zielen geworden, wilde dieren, lelijk, vuil. De oorlog heeft alles verbrand, vernield, weggevaagd, verteerd. Hier...

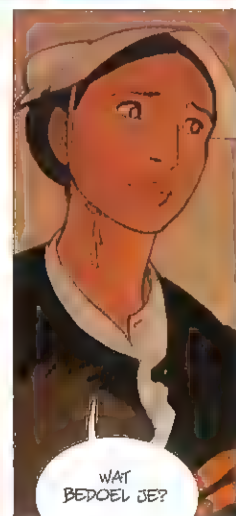
"... BLIJFT ENKEL DE STANK VAN LICHAMEN EN GRANATEN HANGEN, VAN LIJDEN OF MOSTERDGAS. HET IS EEN UITGESTREKTE MODDERPOEL EN EEN MASSAGRAF!

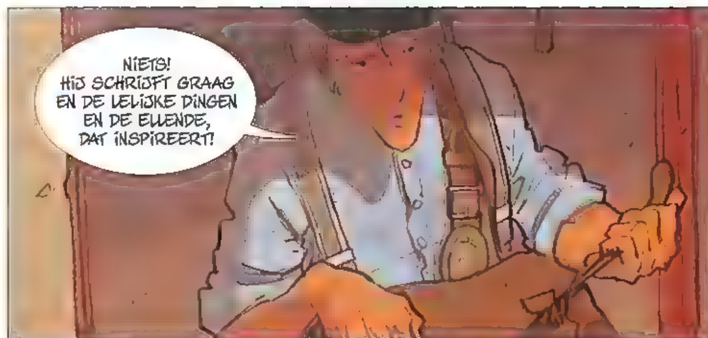
VERVLOEKTE OORLOG! VERDOMME, WE MOETEN HIER WEG."

IS DAT ALLES?

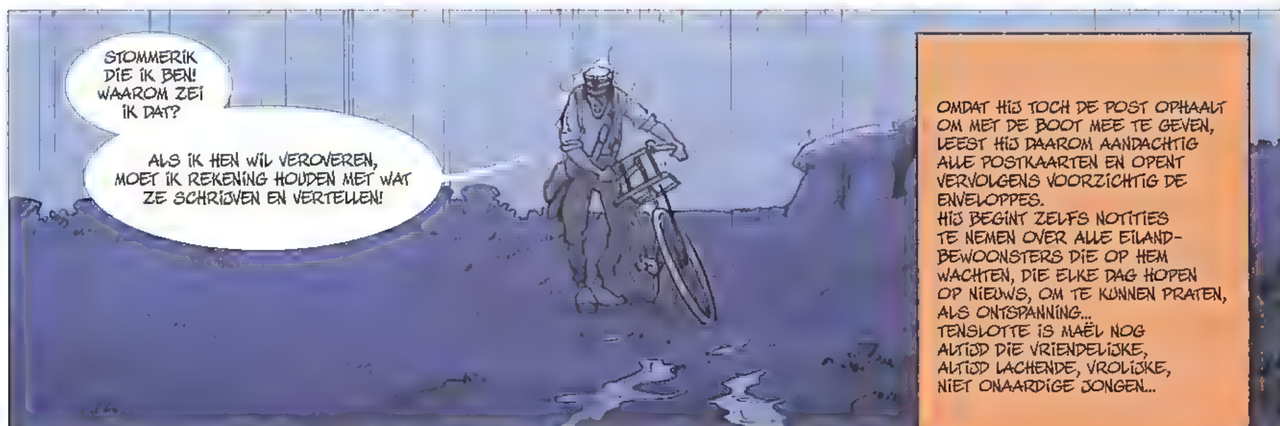

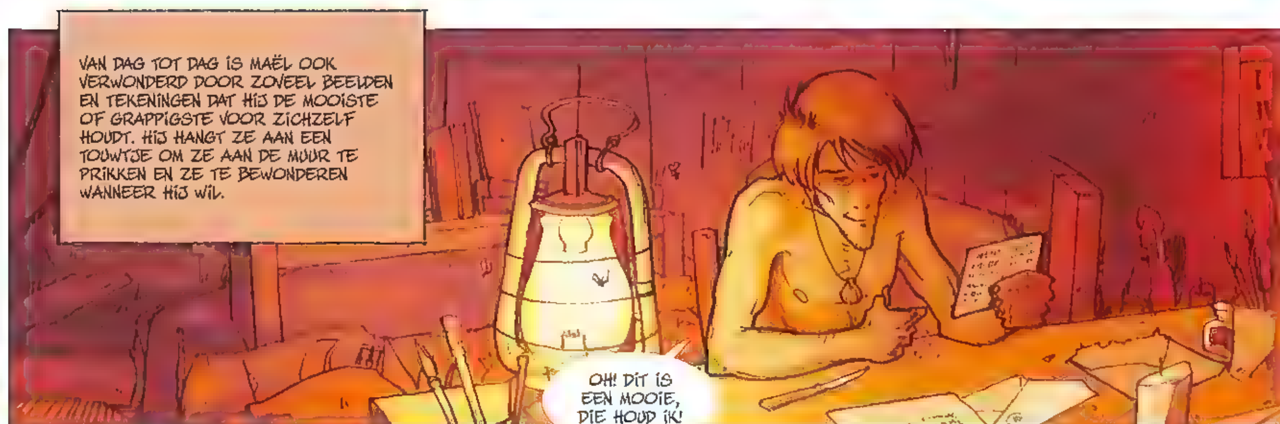

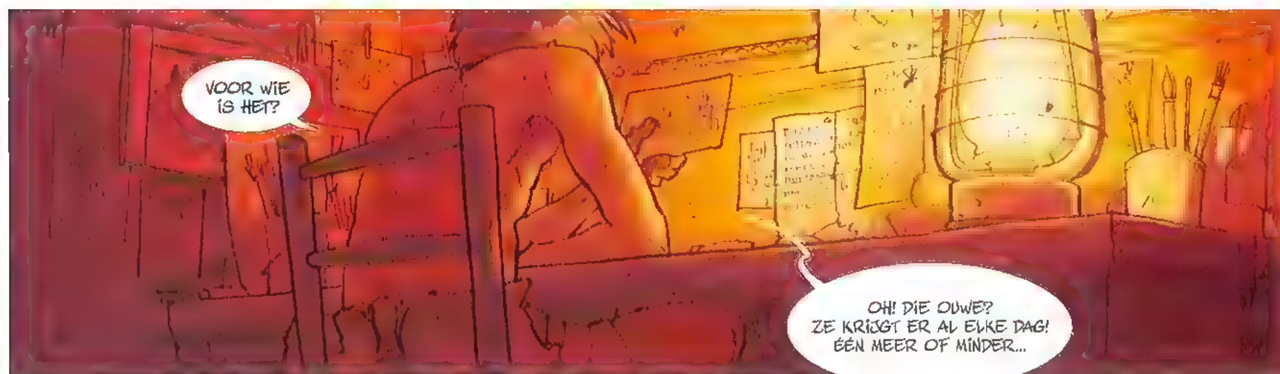

NIETS!
HIJ SCHRIJFT GRAAG EN DE LELIJKE DINGEN EN DE ELLENDE, DAT INSPIREERT!

WEL, NOU... IK GA VERDER MET MIJN RONDE...

STOMMERIK DIE IK BEN! WAAROM ZEI IK DAT?
ALS IK HEN WIL VEROVEREN, MOET IK REKENING HOUDEN MET WAT ZE SCHRIJVEN EN VERTELLEN!
OMDAT HIJ TOCH DE POST OPHAALT OM MET DE BOOT MEE TE GEVEN, LEEST HIJ DAAROM AANDACHTIG ALLE POSTKAARTEN EN OPENT VERVOLGENS VOORZICHTIG DE ENVELOPPES. HIJ BEGINT ZELFS NOTITIES TE NEMEN OVER ALLE EILAND-BEWOONSTERS DIE OP HEM WACHTEN, DIE ELKE DAG HOPEN OP NIEUWS, OM TE KUNNEN PRATEN, ALS ONTSPANNING... TENSLOTTE IS MAËL NOG ALTIJD DIE VRIENDELIJKE, ALTIJD LACHENDE, VROLIJKE, NIET ONAARDIGE JONGEN...

VAN DAG TOT DAG IS MAËL OOK VERWONDERD DOOR ZOVEEL BEELDEN EN TEKENINGEN DAT HIJ DE MOOISTE OF GRAPPIGSTE VOOR ZICHZELF HOUDT. HIJ HANGT ZE AAN EEN TOUWTJE OM ZE AAN DE MUUR TE PRIKKEN EN ZE TE BEWONDEREN WANNEER HIJ WIL.
OH! DIT IS EEN MOOIE, DIE HOUD IK!

VOOR WIE IS HET?
OH! DIE OUWE? ZE KRIJGT ER AL ELKE DAG! ÉÉN MEER OF MINDER...

HERFST 1915.

"LIEFSTE SOAZIG...

HET KLOPT DAT WE OP ONS EILAND ALLEEN ZIJN, MAAR DAT IS NIETS VERGELEKEN MET DIT LEGER VAN STRIJDERS DAT MOET MOORDEN OM TE OVERLEVEN. DE EERSTE DIE ERAAN GAAT, IS DE MENS DIE IN ONS HART ZIT.

ANDERS IS HET NIET MOGELIJK. OF ANDERS MOETEN WE ONSZELF OPBLAZEN MET EEN GRANAAT OM NIET LANGER VERMINKTE VRIENDEN EN UIT ELKAAR GERUKTE LIJKEN TE ZIEN..."

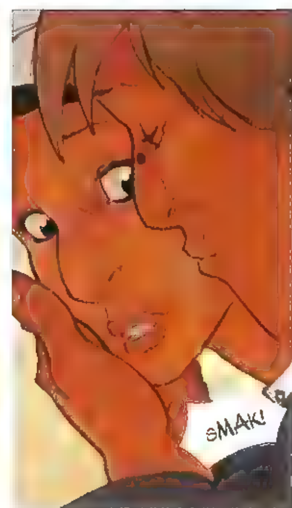

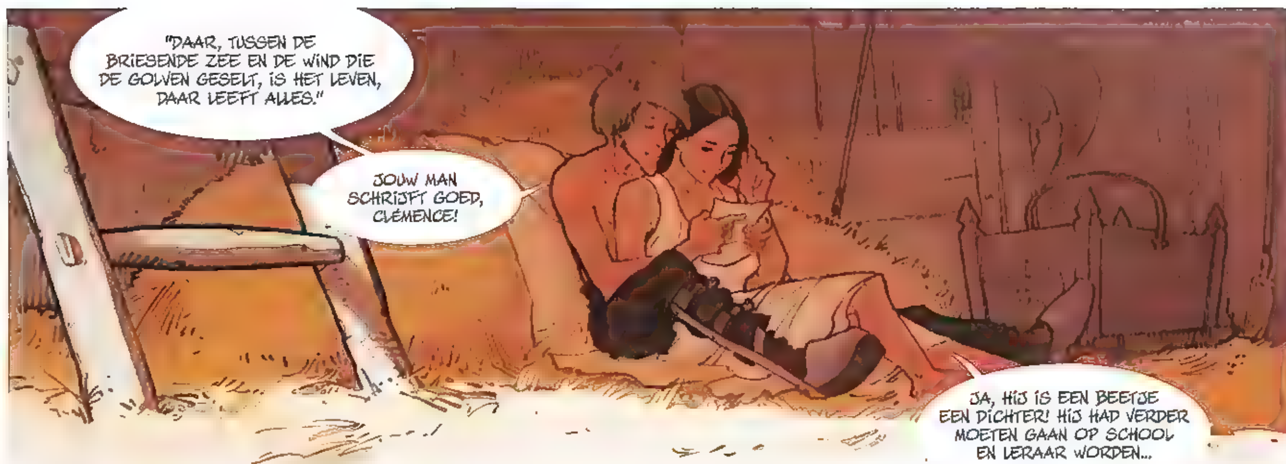
Bij jou was ik compleet, hier ben ik niets. Elke keer ik je schrijf, ben ik bang dat mijn woorden de laatste zijn! Het is angstwekkend om hier tussen het leven en de dood te zijn. Ik weet dat ik niet terug zal komen. Ik kan niet meer. Het verleden spookt in me rond en het heden maakt me bang. Wat voor nut heeft het om in dergelijke omstandigheden van iemand te houden? Ik ben zo bang om in stukken gescheurd te sterven, zonder een lijk om te begraven, of invalide terug te keren, voor altijd lelijk.

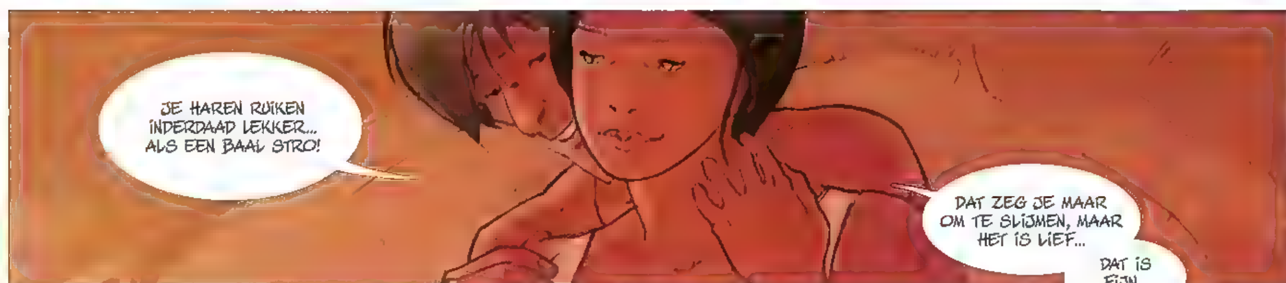

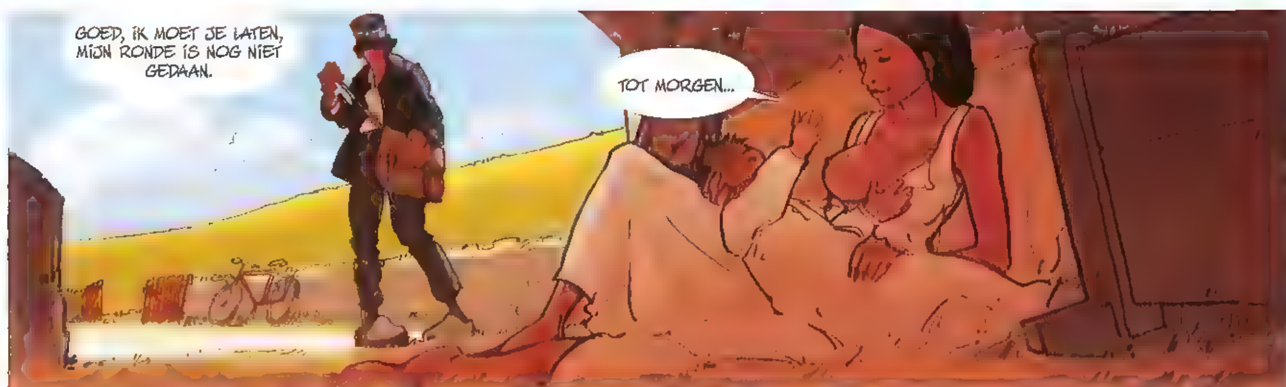

Soms fluistert de dood in het oor van de soldaten, soms schreeuwt hij. Hij is er altijd!
Ik zie de Ankou in zijn lijkgewaad en met zijn zeis, het is bijna mooi om te zien. Hier zit de zeis helemaal onder het slijk en de uitwerpselen. Hij is er altijd! Hij rijdt langs de zee en komt hier alles overnemen, alles verzwelgen.*
Ik waak, ik hou hem in de gaten, maar hij krijgt ons te pakken, zelfs wanneer we slapen. Maar slapen we wel?

Hij dringt door onze kleren heen: alles rot en ettert. Hij is er altijd!
Ik droom over onze brem en onze heide, de geur van onze koeien, het zweet van mijn hond.
Ik droom over het parfum van je huid, van je haren...

* DE ANKOU IS DE BRETOENSE VERSIE VAN PIETJE DE DOOD OF MAGERE HEIN.

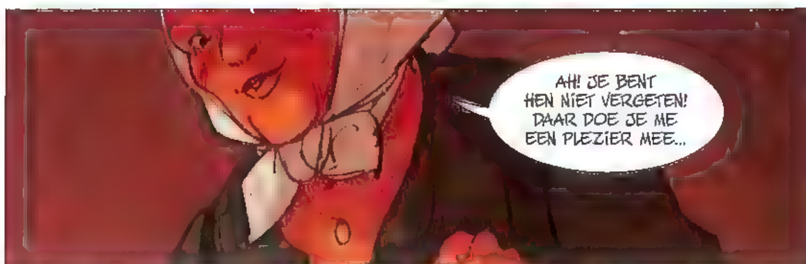

MAËL HEEFT BEGREPEN DAT HIJ ZIJN MACHT MOET UITSPELEN OM AL DAN NIET TE DRAMATISCHE BRIEVEN TE BEZORGEN OM HEN GERUST TE STELLEN, TE PAAIEN OF TE VERLEIDEN. DE ZOON VAN GAUD LIET ZICH NEERSCHIETEN ALS EEN KONIJN. OP DIT MOMENT IS HET NOG NIET ZEKER OF HIJ HEELHUIDS TERUGKOMT. ALS HIJ AL TERUGKOMT! WAAROM ZOU HIJ DAN ZIJN MOEDER IN PANIEK BRENGEN DIE ZO VEEL VAN HET LEVEN HOUDT?...
HÉ? MAËL! STOP JE VANDAAG NIET?!

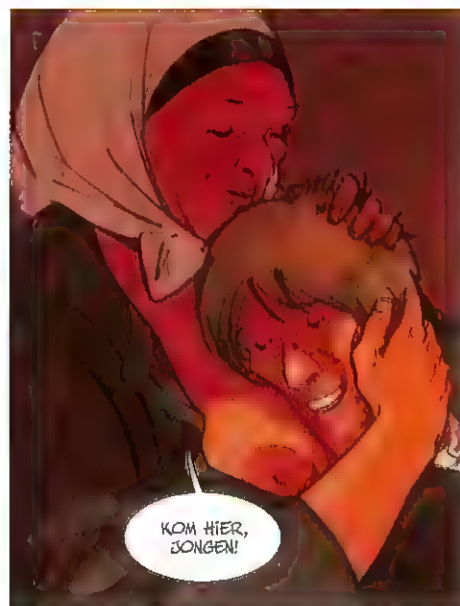

IK HEB NIETS VOOR JOU BIJ, GAUD!
GEEN NIEUWS, GOED NIEUWS. HET GAAT DUS GOED MET JE ZOON!...

HEB JE GEEN DORST? JE HEBT HET VAST WARM DOOR ZO OP DE HEIDE TE FIETSEN!

IK HEB EEN GOEDE CIDER, EN ZO HEB JE WAT PAUZE!
PAF!

HIER, DAAR ZAL JE VAN GENIETEN!
?!

AH! JE BENT HEN NIET VERGETEN! DAAR DOE JE ME EEN PLEZIER MEE...

KOM HIER, JONGEN!

VOOR DE VROUWEN DIE NIET KUNNEN LEZEN, GAAT HIJ ZO VER OM DE ZINNEN AF EN TOE TE VERANDEREN IN ZIJN VOORDEEL OF ER ENKELE DUBBELZINNIGHEDEN TUSSEN TE LATEN GLIJDEN ZODAT HIJ EEN BEETJE AAN HET WOORD IS OM HEN HET HOF TE MAKEN...

Ik ben bang dat ik het niet kan volhouden,
ik smeek je: verlaat me niet.
eduldig, Soazig!
van je Joseph.

"IK ZOU HET BEGRIJPEN MOCHT JE EEN ANDERE MAN ZOEKEN. JE BENT JONG EN MOOI, GA VERDER MET JE LEVEN..."

OMDAT HIJ NIET ZEKER GENOEG IS DAT HIJ HEN KAN VERLEIDEN MET VERDRAAIDE WOORDEN, HEEFT HIJ DOOR DAT HIJ MOET LIEGEN OM HEN TE VERZWAKKEN, HEN TE BEVRIJDEN UIT DE GREEP VAN HUN VERLOOFDEN OF MANNEN, VAN HUN GELIEFDEN DIE HEM UITLACHTEN TOEN ZE ER NOG WAREN. WAT EEN WRAAK OM HUN VROUWEN VAN HEN AF TE NEMEN VOOR ZE TERUGKOMEN!

HEEFT HIJ HET OVER MIJ, MIJN KUSSEN, MIJN...

NEE... HET SPIJT ME. MAAR IK GEEF ER JE EEN TEGEN HET VERDRIET, ROSE...

VOOR DE VROUWEN DIE WEL KUNNEN LEZEN, IS SCHRAPPEN HET EENVOUDIGSTE. UITEINDELIJK NEMEN MILITAIREN HET RECHT OM BRIEVEN TE BEWERKEN DOOR PLAATSNAMEN EN STRATEGISCHE LIGGINGEN TE SCHRAPPEN DOOR SCHAAMTELOOS HELE ALINEA'S ZWART TE MAKEN.

AH, SIMONE, DIT IS EEN INGREEP VAN ANASTASIA!*

WAAR WOONT DAT KRENG?

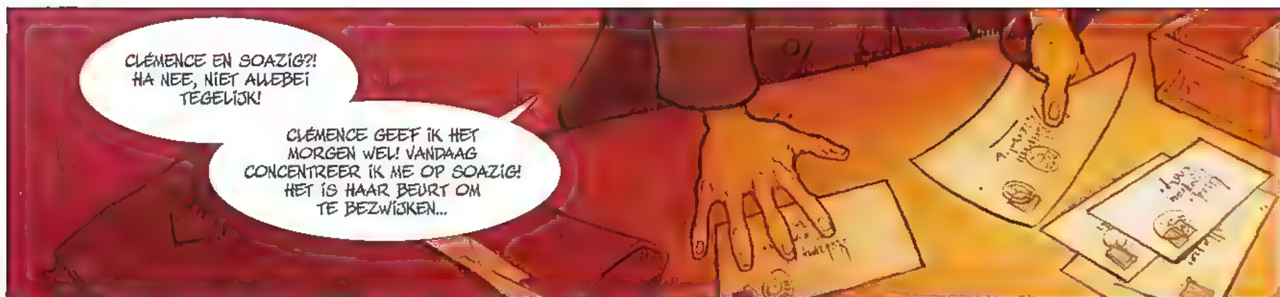
* BIJNAAM VOOR DE CENSUUR

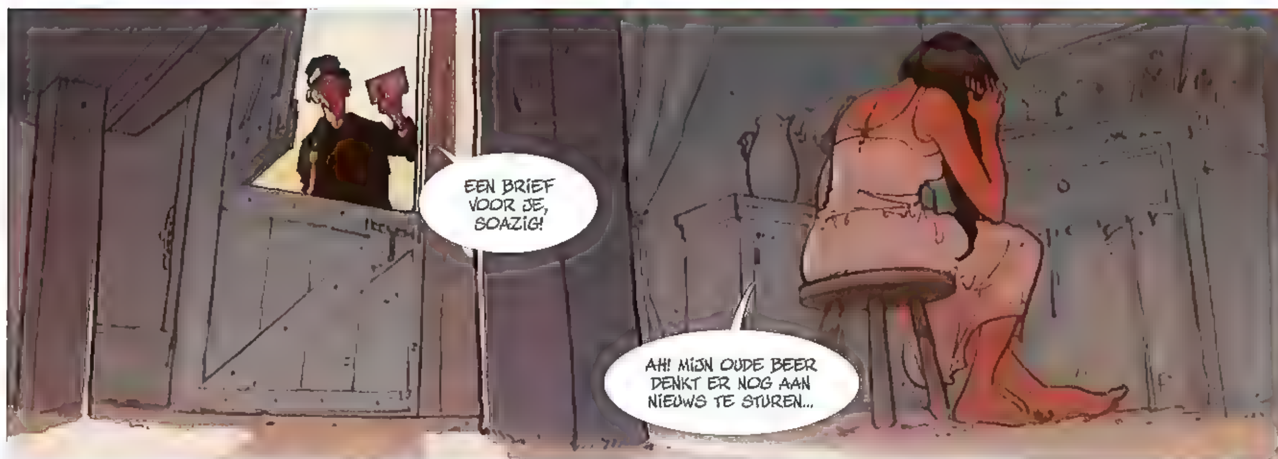
BIJ HET LEZEN VAN EEN BRIEF DIE VOOR SOLANGE IS BESTEMD, BESLIST HIJ OM EEN ANDER EINDE UIT TE VINDEN DOOR HET TE HERSCHRIJVEN. HAAR MAN IS TE VERLIEFD, ZIJN ROL MOET INGETOOMD WORDEN EN DIE MOOIE VROUW MOET ONTMOEDIGD WORDEN OM OP HEM TE WACHTEN ALS HIJ OP EEN DAG ZELF HAAR DIJEN WIL STRELEN...

OP DEN DUUR SPEELT HIJ VOOR SECRETARIS. HIJ SCHRIJFT OP WAT ZIJ DICTEREN... MAAR ZOALS HIJ HET HOORT!

MIJN LIEFSTE, IK MIS JE VERSCHRIKKELIJK...

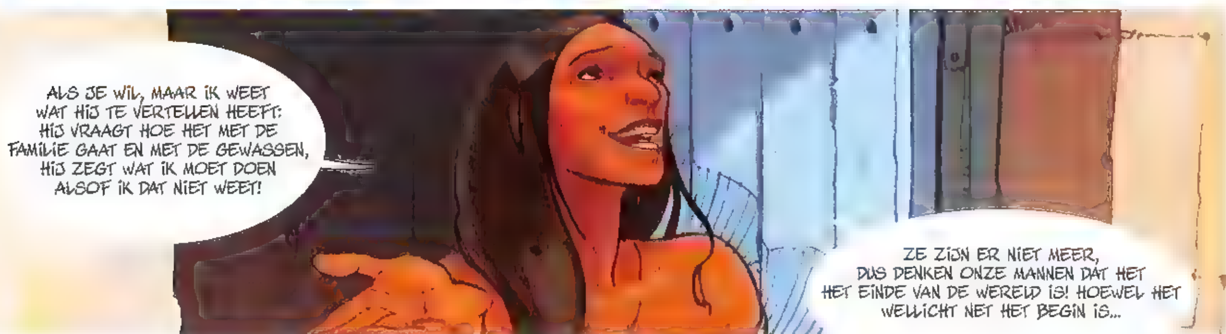
Mijn vriend.
Ik mis je een beetje

CLÉMENCE EN SOAZIG?! HA NEE, NIET ALLEBEI TEGELIJK!
CLÉMENCE GEEF IK HET MORGEN WEL! VANDAAG CONCENTREER IK ME OP SOAZIG! HET IS HAAR BEURT OM TE BEZWIJKEN...

EEN BRIEF VOOR JE, SOAZIG!
AH! MIJN OUDE BEER DENKT ER NOG AAN NIEUWS TE STUREN...

IS HIJ ZO OUD?
HIJ IS ER 45, IK BEN ER NOG MAAR 30...
MIJN OUDERS STONDEN ER ZODANIG OP...
HIJ HAD GROND... MAAR DAARMEE VROLIJK JE EEN JONGE VROUW NIET ALLEEN OP...

MOET IK VOORLEZEN?

ALS JE WIL, MAAR IK WEET WAT HIJ TE VERTELLEN HEEFT: HIJ VRAAGT HOE HET MET DE FAMILIE GAAT EN MET DE GEWASSEN, HIJ ZEGT WAT IK MOET DOEN ALSOF IK DAT NIET WEET!
ZE ZIJN ER NIET MEER, DUS DENKEN ONZE MANNEN DAT HET HET EINDE VAN DE WERELD IS! HOEWEL HET WELLICHT NET HET BEGIN IS...

EN DAN KLAAGT HIJ WEER ZOALS GEWOONLIJK...
JOSEPH IS GEEN VROLIJKERD! ALS IK NAAR HEM LUISTERDE, VOELDE IK ME NEERSLACHTIG.
EN WAAR IS HET GOED VOOR? HIJ ZEI ME TOCH DAT IK NIET OP HEM MOEST WACHTEN? HIJ GAF ME MIJN VRIJHEID TERUG!
WEET JE DAT NOG, MAËL?

KOM, ZET JE TAS HIER NEER...

MAËL IS VOORTAAN OVERAL...
HA! MAËL, JE RONDES ZIJN VERMOEIEND, HÉ?
HA! ZEG DAT WEL, IK BEN DOODMOE.

ALS JE DAT WIL, KUNNEN WE AAN EEN VROUW VRAGEN OM JE VAN TIJD TOT TIJD AF TE LOSSEN.
AFLOSSING?
DOOR EEN...?! IK BEDOEL...
DOOR EEN VROUW?!

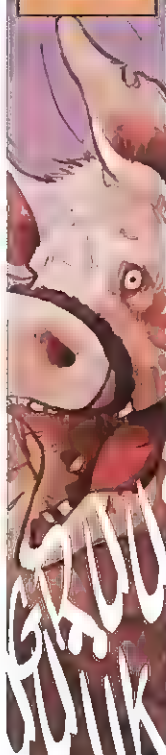

ABSOLUUT NIET!
EEN KWESTIE VAN PRINCIPE, VAN EER ZELFS.

JE HEBT GELIJK: JE HEBT BALLEN OF JE HEBT ZE NIET!
MAAK U NIET ONGERUST, MENEER DE BURGEMEESTER, IK HEB ER!

WAT EEN AARDIGE JONGEN!
DE MEISJES WETEN NIET WAT ZE MISSEN DOOR DIE ARME KEREL TE NEGEREN!

ZE ZIJN NIET MET VEEL OP HET EILAND, MAAR HOE VAKER HIJ DE VROUWEN ZIET, HOE MEER HIJ HEN HET HOF MAAKT, HOE MEER HIJ ZICH LAAT GELDEN BIJ HEN EN HOE MEER HIJ, IN ALLE NAIVITEIT, GELOOFT DAT HIJ HEN OP EEN DAG ALLEMAAL ZAL BEZITTEN.
DAT IS DAN BUITEN HUN WEERSTAND, DIE GRANIETEN KRACHT, GEREKEND DIE HEN ERVAN WEERHOUDT OM ZICH MET VOLLE OVERGAVE TE GEVEN, DIE HEN KLUISTERT AAN HUN BLINDE TROUW, DIE HEN STOICIJNS VERSTART IN DE EENZAAMHEID WAAR DIE MEISJES VAN DE REGEN, DE WIND EN HET ZEEWIER GEWEND AAN RAAKTEN. ONDANKS ALLES WAREN HUN VADERS EN ECHTGENOTEN SOMS MAANDENLANG WEG OM TE GAAN VISSEN, MAAR ZIJ KWAMEN STEEDS TERUG. NU JA, NIET ALTIJD.
DE ZEE, DE OORLOG, ÉÉN STRIJD!

OP DE AARDE HEEFT MAËL DAARENTEGEN HET VOORDEEL VAN DE TIJD. DE TIJD VOOR HEM EN HEM ALLEEN, EEN KOSTBARE TIJD, DE TIJD VAN DE VERVELING, DE TIJD VAN HET WACHTEN, DE TIJD DIE ZICH VOORTSLEEPT AAN HET EINDE VAN DE LAATSTE ROTSEN DIE AAN DE KLIFFEN VERWEREN OF DIE VERLOREN LIGGEN IN DE VELDEN TOT ZE OPGEMERKT WORDEN DOOR BLIKKEN DIE DE HORIZON AFSPEUREN... AL DIE TIJD SPEELT HIJ HET SPELLETJE VERDER! WOORD VOOR WOORD, STAP VOOR STAP. EEN KUSJE, EEN ZOEN, EEN GEBAAR, EEN STRELING, EEN KNIPOOGJE, EEN BLIK, EEN GLIMLACH, EEN LACH... LANGZAMERHAND VERLEIDT MAËL HEN...
HIJ WEET ALLES OVER HUN LEED, HIJ KENT HUN GEHEIMEN, HIJ BEHEERST HUN TWIJFELS EN HUN KWETSBAARHEID, HIJ SPEELT MET ZWAKKE PLEKKEN EN BARSTJES... DUS JA, OP EEN DAG BEZIT HIJ HEN ALLEMAAL. NA VERLOOP VAN TIJD, WAAROM NIET?

WINTER 1916.

MOOI BEEST!
ZE IS ZOALS JIJ! WE HEBBEN HAAR DE HELE WINTER VETGEMEST!
EEN BEETJE MANNENVET HELPT BIJ HET TREKKEN!
GRUUUUIIIHIK

EN HAAR DE KEEL OVERSNIJDEN, WEET JE HOE DAT MOET?

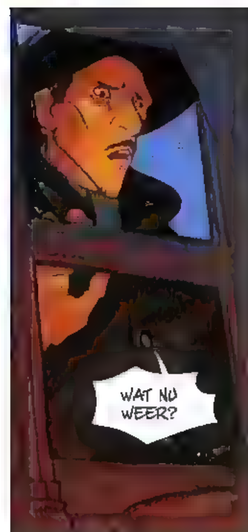

HA NEE! VADER DOET... IK BEN NIET BEHENDIG MET MESSEN, MET GEREEDSCHAPPEN OOK NIET TROUWENS!

MAËL, NEEM DE EMMER!
IN DE OORLOG IS ALLES GEOORLOOFD!

"OM WORSTEN TE MAKEN, MOET JE BLOED VERGIETEN!"
"EERST MOET JE VERDOVEN EN DAN DE BUIK OPENSNIJDEN. DE DARMEN MOETEN BEWAARD EN GEWASSEN WORDEN, OOK AL STINKEN DIE VERSCHRIKKELIJK."

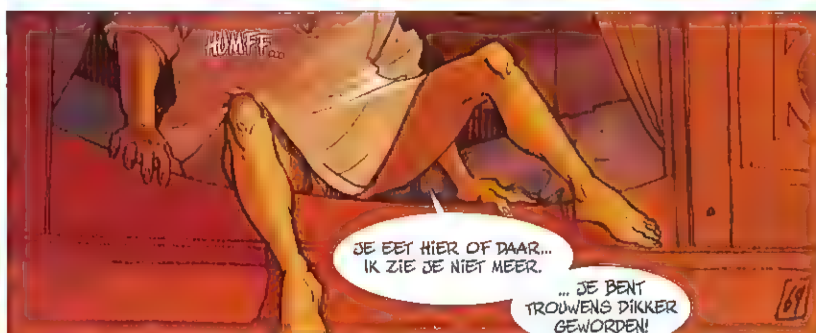

"ZE MOETEN EEN NACHT IN OPEN LUCHT LIGGEN ZODAT HET VLEES KAN VERSTERVEN... PAS DAARNA KAN HET KARKAS VERSNEDEN WORDEN EN HET DIER GEKOOKT WORDEN... HET IS EEN ECHTE SLACHTPARTIJ, MAAR ER GAAT NIETS VERLOREN!"

WHOAAH !
WOAAH !
MAËL? MAËL?

WAT NU WEER?

IK HEB JE NODIG... NU IK ZIEK BEN, ZIE IK JE MINDER EN MINDER...
KUCH!

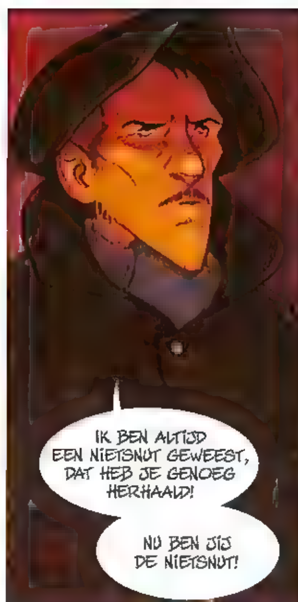

BEZORG JE NOG ALTIJD DIE VERDOMDE POST OF BEN JE BRAVE VROUWTJES AAN HET HELPEN?
ALS IK JE NODIG HEB, BEN JE ER NOOIT!

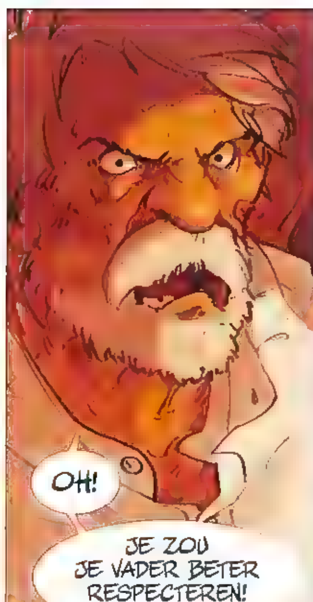

HUMFF...
JE EET HIER OF DAAR... IK ZIE JE NIET MEER.
... JE BENT TROUWENS DIKKER GEWORDEN!

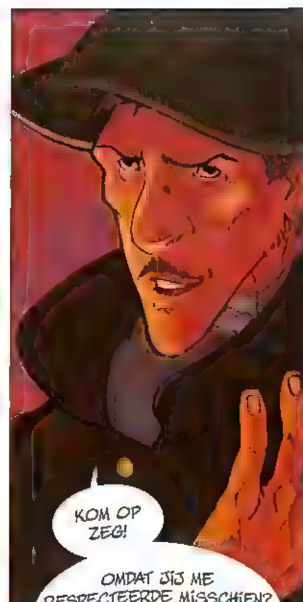

IN ELK HUIS BIEDEN ZE ZICH AAN... IK BEDOEL BIEDEN ZE ME IETS AAN.
IK KAN NIET WEIGEREN, DAT ZOU EEN BELEDIGING ZIJN!

JE PROPT JE VOL TERWIJL JE MATEN AAN HET FRONT NIETS KRIJGEN. EN IK STERF VAN DE HONGER EN DE KOU. JE MOEST BESCHAAMD ZIJN!
JE LAAT ME IN DE STEEK...

KUCH!
IN PLAATS VAN TE WERKEN, LOOP JE EEN BEETJE LIEF TE DOEN, VERTELDE MEN ME!
STRAKS PAK JE NOG HUN VROUWEN AF, GOED BEZIG!

IK BEN ALTIJD EEN NIETSNUT GEWEEST, DAT HEB JE GENOEG HERHAALD!
NU BEN JIJ DE NIETSNUT!

OH!
JE ZOU JE VADER BETER RESPECTEREN!

KOM OP ZEG!
OMDAT JIJ ME RESPECTEERDE MISSCHIEN? EN WAAR IS MAMA AAN GESTORVEN, HÉ?

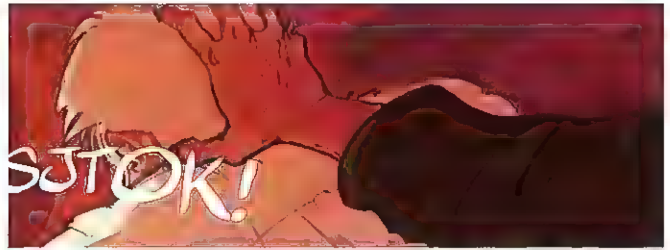

IK VERBIED JE OVER JE MOEDER TE SPREKEN!
MOCHT JE MINDER GEWELDDADIG GEWEEST ZIJN, WAS ZE NU VAST NOG ONDER ONS!

VLAAAMM

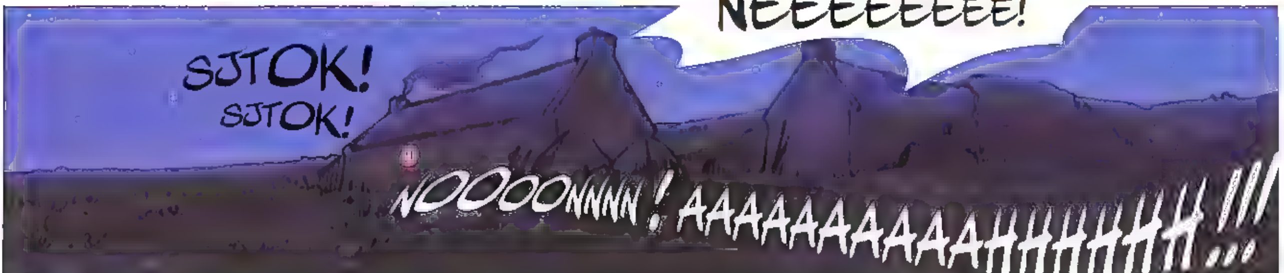

JE KAN ME HAAR NIET MEER AFPAKKEN!
KUCH! KUCH!
GODVERDOMDE WIWAMMES!

KUCH!

DAT HAD JE NIET...

SJTOK!

MAËL! NEEEEEEEE!

SJTOK!
SJTOK!
NOOOONNNN! AAAAAAAAAAHHHHHHH!!!

IK WEET NIET WAT ER GEBEURD IS. HIJ GING ZIJN VISNETTEN OPHALEN. HIJ IS WELLICHT UITGEGLEDEN... HIJ HEEFT ZIJN HOOFD GESTOTEN TEGEN DE ROTSEN.

EN ZEGGEN DAT IK SOLANGE HIELP BIJ HET DODEN VAN HET VARKEN. ALS IK THUISGEBLEVEN WAS, DAN HAD IK...
JE HAD NIETS KUNNEN DOEN, MAËL! HIJ VOELDE ZICH DE LAATSTE TIJD ONWEL. HIJ VIEL MISSCHIEN FLAUW. HIJ IS BETER WAAR HIJ NU IS!

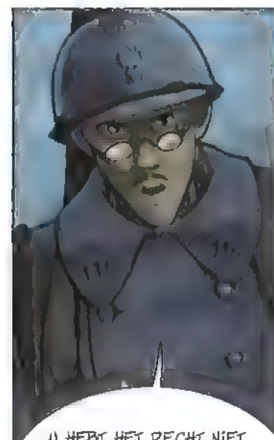
* 'MARAINES DE GUERRES' WAREN VROUWEN EN JONGE MEISJES DIE TIJDENS DE OORLOG WERDEN INGESCHAKELD OM ALS MORELE STEUN BRIEVEN TE SCHRIJVEN NAAR SOLDATEN DIE OP ZICHZELF WAREN AANGEWEZEN, BIJVOORBEELD OMDAT ZE GEEN FAMILIE HEBBEN.

LENTE 1917.
OH! EEN BRIEF VAN FÉLICIEN. IK HEB ME DIKWIJLS AFGEVRAAGD HOE HET MET HEM IS. HIJ HEEFT ZEKER NAAR ZIJN FAMILIE GESCHREVEN IN POITOU WANT HIER HEEFT HIJ NIEMAND...
IK DACHT DAT HIJ DOOD WAS. GOD ZIJ GEPREZEN! HIJ...
MIJN GOD!

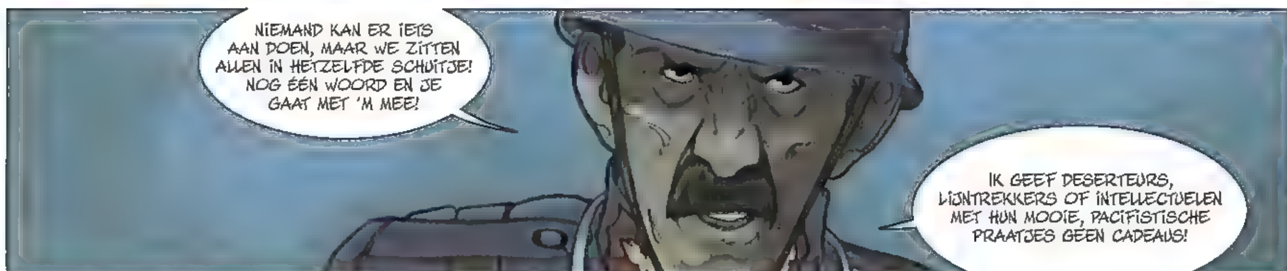

WAT?
LUISTER...

BEN JE DOOF, SOLDAAT?
IK BEVEEL JE HET TERREIN METEEN WEER TE BEZETTEN MET JE EENHEID!
GOMPRENAN TCHEUT!*
VOOR PLICHTSVERZUIM NEEM JE EEN GROOT RISICO, KEREL!
* IK BEGRIJP ER NIETS VAN!

ADJUDANT, IK DENK VOORAL DAT HIJ UW BEVELEN NIET HEEFT BEGREPEN.
WAAR BEMOEI JE JE MEE! GA WEER NAAR JE LOOPGRAAF!

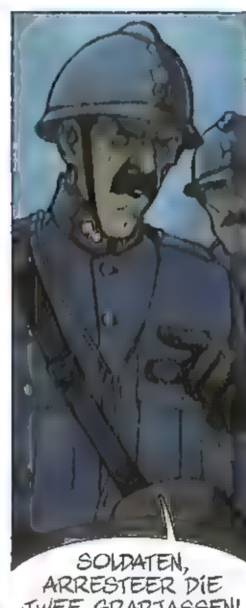

U HEBT HET RECHT NIET OM DAT TE DOEN! WAAROM BEHANDELT U UW MANNEN ALS UITSCHOT?

JIJ, IK HEB JE GEVRAAGD OM TE ZWIJGEN EN TERUG OP JE POST TE STAAN!
NOU JA, HET IS ONRECHTVAARDIG, HIJ KAN ER OOK NIET AAN DOEN.

NIEMAND KAN ER IETS AAN DOEN, MAAR WE ZITTEN ALLEN IN HETZELFDE SCHUITJE! NOG ÉÉN WOORD EN JE GAAT MET 'M MEE!
IK GEEF DESERTEURS, LIJNTREKKERS OF INTELLECTUELEN MET HUN MOOIE, PACIFISTISCHE PRAATJES GEEN CADEAUS!

MAAR?! IK ZEG U TOCH DAT HIJ EEN VISSER IS, EEN ANALFABEET.
HIJ BEGRIJPT GEEN FRANS!

JOU WACHT DE KRIJGSRAAD, BEGREPEN?!

SOLDATEN, ARRESTEER DIE TWEE GRAPJASSEN!

* WEG IN HET NOORDEN VAN FRANKRIJK, MIDDEN IN DE DRIEHOEK SOISSONS, LAON EN REIMS DIE GROTENDEELS OP EEN HEUVELRUG LIGT EN DIE DIE ENKELE TIENTALLEN METERS BOVEN HET OMLIGGENDE LAND UITSTEEKT.

IN DE LOOP VAN DE WEKEN, MAANDEN EN SEIZOENEN WAAGT MAËL ZO'N BEETJE OVERAL ZIJN KANS EN HET GELUK LACHT HEM TOE. HIJ BESEFT GOED DAT HET DESONDANKS MAKKELIJKER IS OM OP JE EENTJE TE WINNEN... HIJ IS ZELFZEKERDER GEWORDEN, HIJ LET BETER OP, HIJ KUST DAADKRACHTIGER, HIJ BEWEEGT ALERTER...
HIJ HEEFT SOMMIGEN UITGEPROBEERD ZONDER ER TERUG HEEN TE WILLEN, HIJ GING ENKELE KEREN MET PLEZIER TERUG NAAR ANDEREN, MAAR ZONDER PASSIE. EN DAN ZIJN ER NOG BIJ WIE HIJ HET NIET ECHT PROBEERT! OM MET RUST GELATEN TE WORDEN, HEEFT HIJ HET NAUWELIJKS MET MEISJES UIT HET DORP AANGELEGD. DAT ZOU ALLEEN MAAR RODDELS EN TWIST OPGELEVERD HEBBEN!
JIJ BENT GEEN MAN ALS DE ANDERE, MAËL. NET DAAROM WAARDEER IK JE MISSCHIEN.
IK HOU ALLEEN MAAR VAN HET GEZELSCHAP VAN VROUWEN, SIMONE!
MAAR IK HEB NIET GEZEGD DAT IK DAAR NIET VAN HOU...
HIJ VERMIJDT OOK VROUWEN MET KINDEREN. DIE SNOTAPEN ZIEN ALLES, ZE KLETSEN EN VERTELLEN ALLES, ZELFS ZONDER DE BEDOELING IETS ROND TE BAZUINEN, ZE ZIJN SPELBREKERS! SOMMIGE VROUWEN ZOUDEN WEL WILLEN, MAAR MAËL HEEFT NU AL GENOEG AAN ZIJN ONVOORWAARDELIJK VASTE "KLANTEN" DIE UITERAARD NIETS VAN ELKAAR WETEN.
ZIJ GEVEN HEM ALLES WAT HIJ NODIG HEEFT: BEZWETE STRELINGEN, GESTOOFDE GERECHTEN, HEERLIJKE LIJVEN, GOEDE FLESSEN, ZALIGE DUTJES EN VERDIENDE PAUZES... HIJ KENT HEN DOOR EN DOOR, HUN ZWAKHEDEN, HUN MANIERTJES...
KIJK, DE VELDWACHTSTER, DAT IS ER EENTJE MET PIT, OP MEERDERE VLAKKEN...

GEEN POST VANDAAG, GERMAINE!
AH...

KAN JE IN DAT GEVAL DE BRIEF VAN GISTEREN WEER VOORLEZEN?

NATUURLIJK.
GA METEEN NAAR WAAR HIJ OVER MIJ SCHRIJFT, OVER MIJN TUIN...

OVER UW TUIN?
JA...

"IK HOU VAN JE GEHEIME TUIN WAAR JE RIVIER DOORHEEN VLOEIT, VAN JE ROSSE, ONDEUGENDE MOS."

IK SNAP HET NOG ALTIJD NIET. WAT BEDOELT HIJ?
DE TUIN, DE RIVIER... KAN JE HET ECHT NIET RADEN?

WEET JE, MAËL, ALS JE DE BRON VINDT, DAN VIND JE DE RIVIER...
KOM MEE NAAR HUIS!

LENTE 1918.

AL VIER JAAR LANG WERKT MAËL IN DE KERK. HIJ IS ER ZOWAT DE CONCIËRGE EN DE DIENSTMEID EN HIJ OBSERVEERT DE GELOVIGEN... EEN BEETJE ALS QUASIMODO, EEN BEETJE ALS DON JUAN...

OP DE DAG VAN DE HEER, WANNEER HET SOMBER WEER IS EN ER GEMOPPERD WORDT, GAAT HIJ VERDER MET HET BIJWERKEN VAN DE KLEUREN. HIJ VERGEET NIET NAAR HET VERDRIET TE LUISTEREN...

... MIJN GOD, ZOALS U WEET, HEB IK GEEN VERLOOFDE, BEN IK ALLEEN, WOON IK AFGELEGEN...

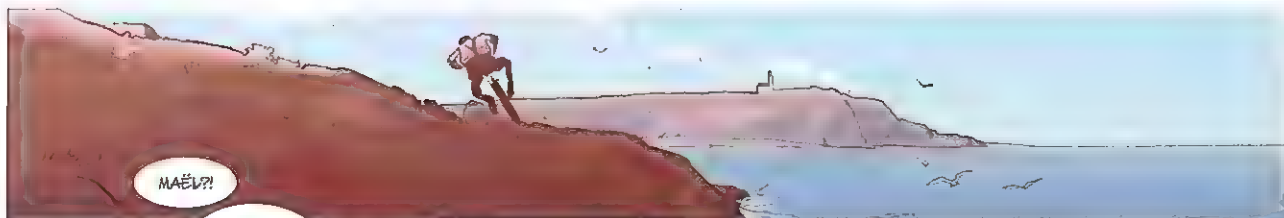
IK HEB ALLEEN NOG U. SORRY DAT IK HET U ZEG, MAAR DAT VOLSTAAT NIET.

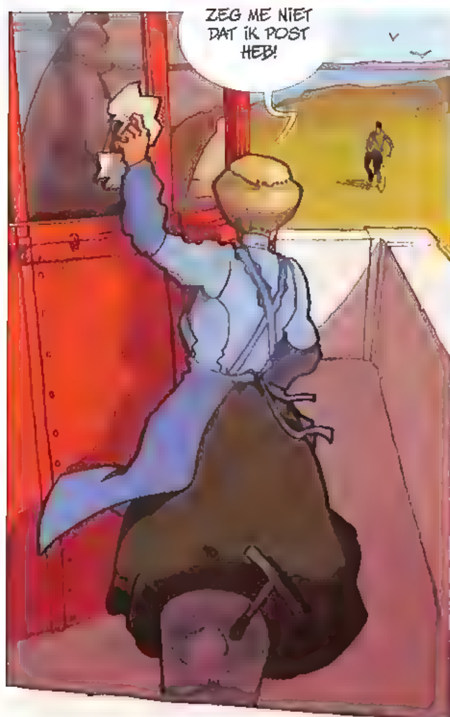
HOE MEER IK DROOM OVER ONZE HELDEN DIE AAN HET FRONT VALLEN ALS VLIEGEN, HOE MEER ZE ME OPWINDEN! VROEGER DACHT IK NIET AAN HEN.

IK STOND AAN DE GOEDE KANT, MAAR NU VOEL IK ME ALS EEN MAN.

IK BEN BESCHAAMD. ER ZIJN DAGEN WAAROP IK EENDER WIE ZOU NEMEN...

ZELFS MET DE KREUPELE ZOU IK GENOEGEN NEMEN...

MAËL?!

ZEG ME NIET DAT IK POST HEB!

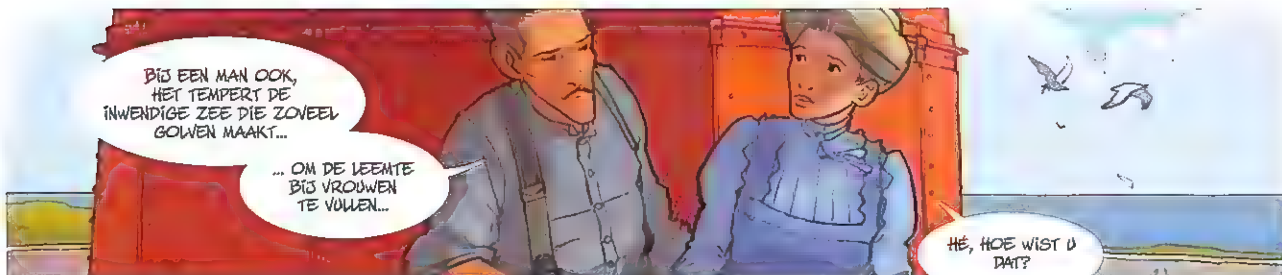

U KRIJGT ER NOOIT!
MAAR IK HEB GOED NIEUWS!

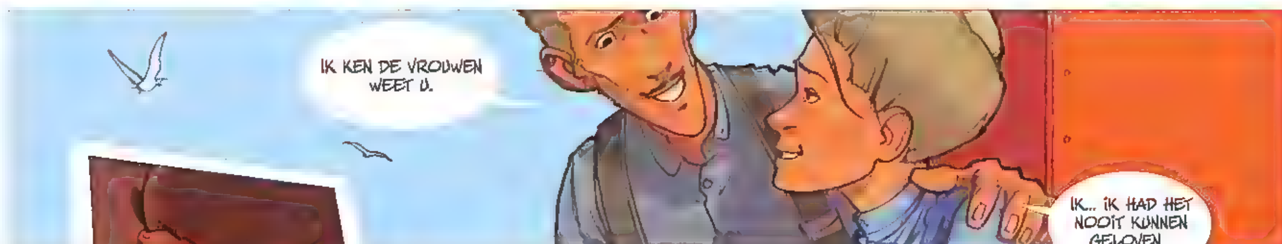

IK KOM!
ZIJ EN IK ALLEEN, LIEFSTE NOLWEN! JE ZAL DE KREUPELE EENS LEREN KENNEN.

IN DE KRANTEN STAAT DAT DE SITUATIE EROP VOORUITGAAT...
ZE KOMEN WELDRA TERUG...
AH?...
HOE DAN OOK WACHT IK OP NIEMAND!

KIJKT...
KIJKT U... GRAAG NAAR DE ZEE?
JA, HAAR GRILLEN KALMEREN ME.

... DE INWENDIGE ZEE...

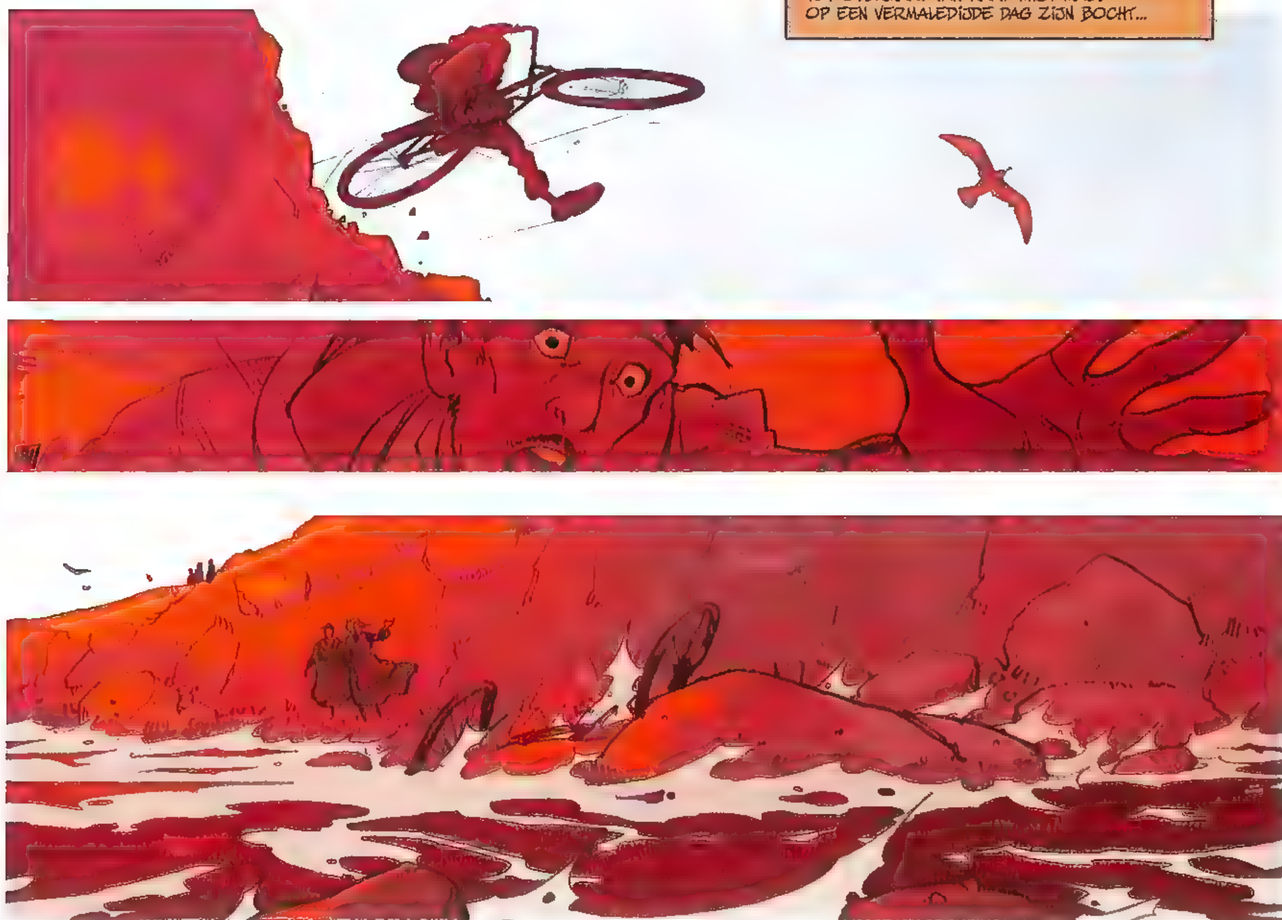
DE PASSIE IN HAAR BUIK KWIJNDE IN EEN HIJGENDE, LIJKBLEKE UITBARSTING WEG AAN DE VOET VAN DE VUURTOREN...

HAAR ZUCHTEN EN KREETJES MENGDEN ZICH MET HET GEKRIJS VAN DE MEEUWEN...
NOG EVEN EN HET IS STILLE ZEE...
NOLWEN DROOMT WEER OVER GROTE GETIJDEN...

1918 IS WERKELIJK
EEN ZWAAR JAAR...

IN JUNI KOMT GUÉNOLÉ TERUG, VERWILDERD,
ZO STOM ALS EEN GRAF. HEEL VERDUN EN DE
SOMME IS IN ÉÉN BLIK GEVAT, DE HELE OORLOG
IS IN DIE ARME GERUÏNEERDE HERSENEN
OPGESLOTEN, HIJ KAN NIETS MEER ZIEN,
HIJ WIL NIETS MEER ZIEN...

NOOIT MEER!

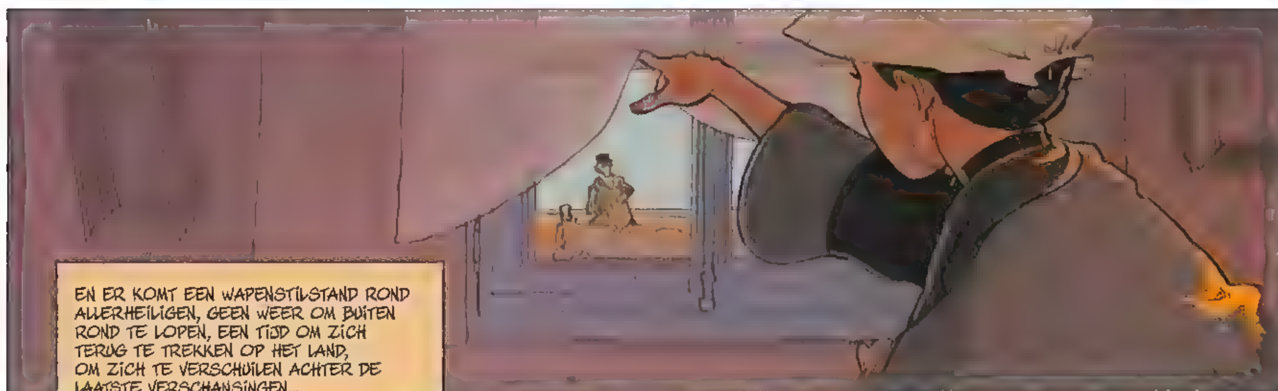

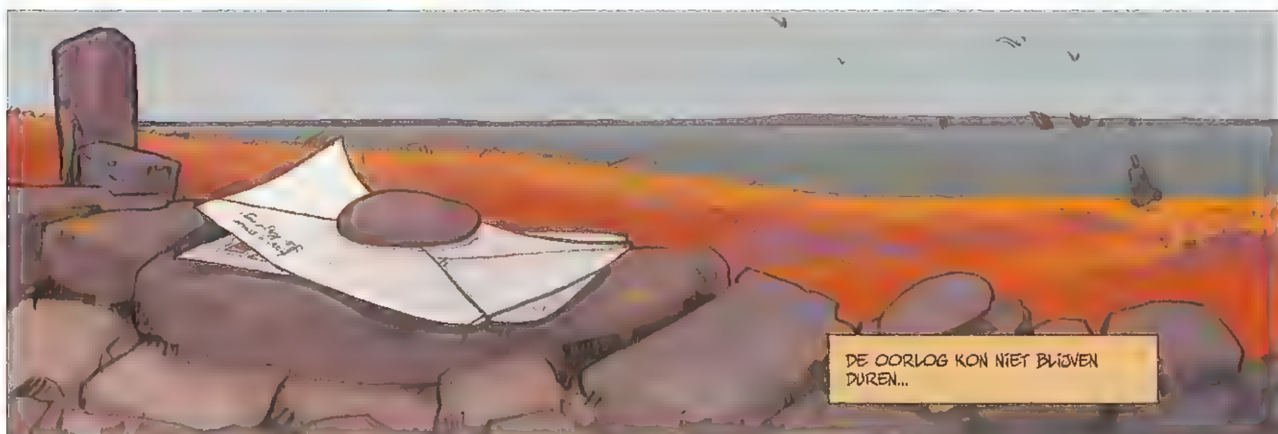

OP 26 AUGUSTUS, ONDER EEN STRALENDE ZON, WORDT DE POSTBODE BEGRAVEN.

EEN SOLDAAT IN DE LIEFDE, VOOR ALTIJD ONBEKEND, VOOR WIE GEEN ENKELE TRIOMFBOOG ZAL OPGERICHT WORDEN...

DE OORLOG KAN NIET BLIJVEN DUREN, DAT WISTEN SOMMIGE VROUWEN, DAAR MAAKTEN ZE ZICH ZORGEN OVER. EN NU WORDT HUN LAATSTE MAN AFGEPAKT! ZE MOESTEN VOORTAAN REKENEN OP WIE ZOU TERUGKEREN, HEELHUIDS OF NIET, ALS EEN GELIEFDE OF ALS EEN KLOOTZAK. DE TRIESTHEID MAAKT ZICH VAN HEN MEESTER, OVERWELDIGEND, TEMEER OMDAT ER NOG AMPER BRIEVEN KOMEN EN DE KOMST VAN EEN VROUWELIJKE POSTBODE HEN NIET INTERESSEERT...

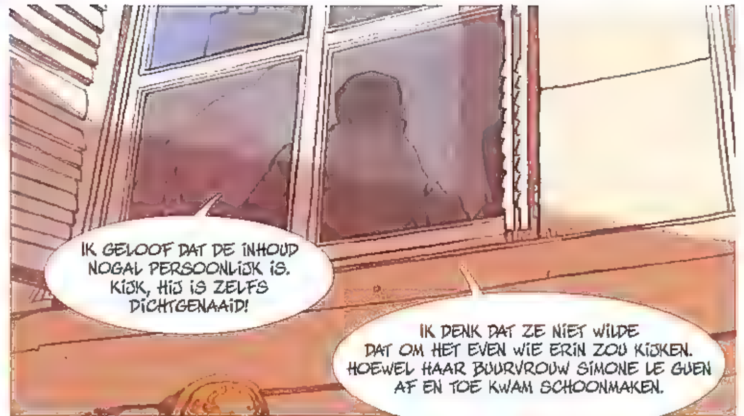

EN ER KOMT EEN WAPENSTILSTAND ROND ALLERHEILIGEN, GEEN WEER OM BUITEN ROND TE LOPEN, EEN TIJD OM ZICH TERUG TE TREKKEN OP HET LAND, OM ZICH TE VERSCHUILEN ACHTER DE LAATSTE VERSCHANSINGEN...

DE OORLOG KON NIET BLIJVEN DUREN...

AAN ONZE DAPPERE POSTBODE
84

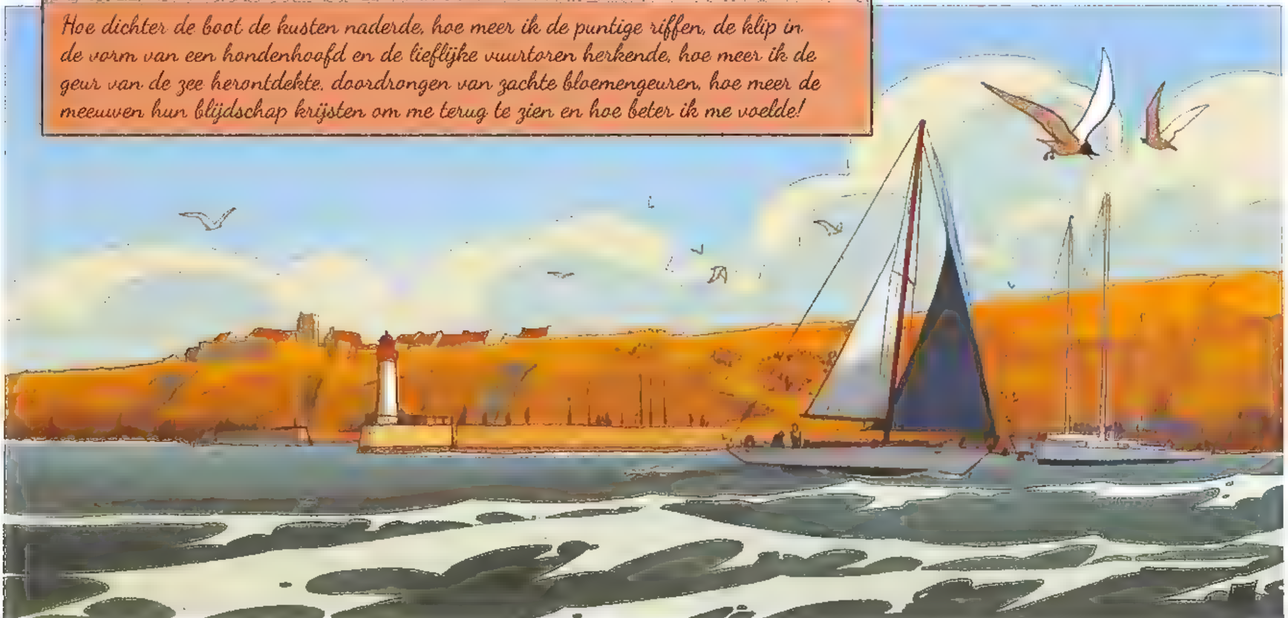

Dit verhaal over Maël en de vrouwen ontdekte ik toen ik terugkwam naar het eiland in 1958. Als gevolg van het overlijden van mijn moeder kwam ik naar de notaris die me had gecontacteerd...
ALSTUBLIEFT, MEVROUW PRIGENT!
EN BOVENOP HET HUIS EN DE BELENDENDE WINKEL ERFT U OOK DEZE TAS!

UW MOEDER VERZOEKT U OM DIE ENKEL TE OPENEN WANNEER U OP HET EILAND BENT... BIJ U THUIS!
MAAR?! WAAROM LIET ZE DIE NIET IN HUIS STAAN?

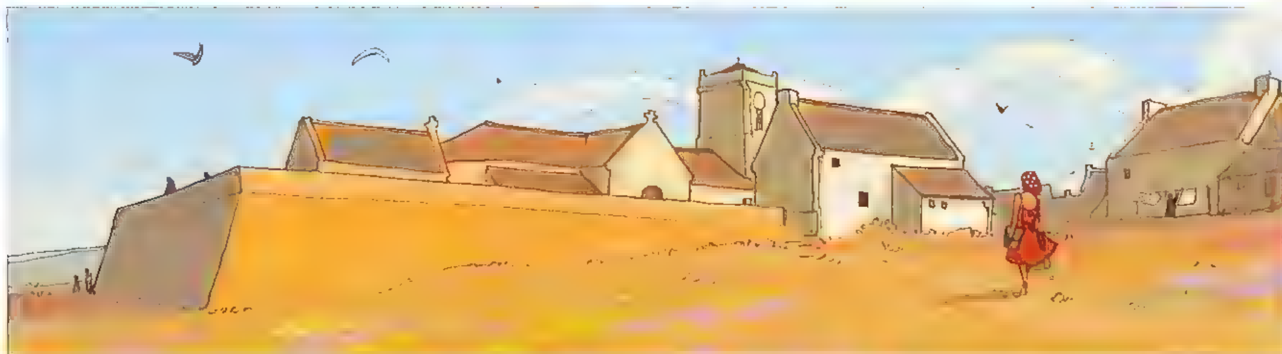

IK GELOOF DAT DE INHOUD NOGAL PERSOONLIJK IS. KIJK, HIJ IS ZELFS DICHTGENAAID!
IK DENK DAT ZE NIET WILDE DAT OM HET EVEN WIE ERIN ZOU KIJKEN. HOEWEL HAAR BUURVROUW SIMONE LE GUEN AF EN TOE KWAM SCHOONMAKEN.

ZIJ HEEFT TROUWENS DE SLEUTELS. U HEBT ZE MAAR AAN HAAR TE VRAGEN ALS U ER AANKOMT...

Hoe dichter de boot de kusten naderde, hoe meer ik de puntige riffen, de klip in de vorm van een hondenhoofd en de lieflijke vuurtoren herkende, hoe meer ik de geur van de zee herontdekte, doordrongen van zachte bloemengeuren, hoe meer de meeuwen hun blijdschap krijsten om me terug te zien en hoe beter ik me voelde!

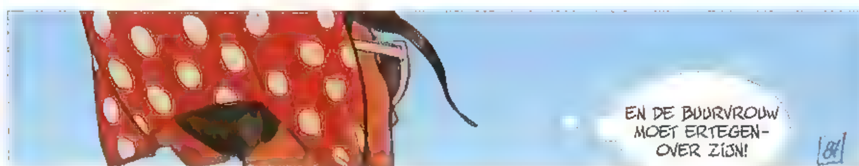

Mijn terugkeer op het eiland, waarvan ik dacht dat het een beproeving zou zijn, was tegen alle verwachting in een opluchting, een bevrijding...

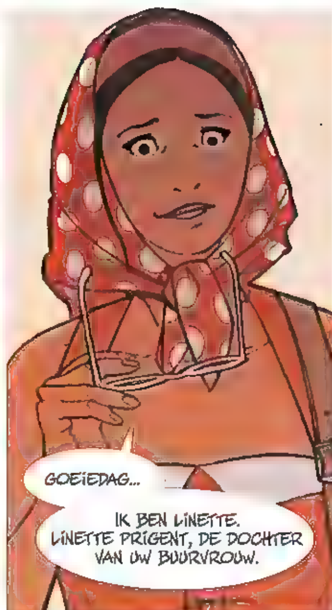

1918
LE GUEREC HYPPOLYTE
PRIGENT GWÉNOLÉ
1945
LE BERRE YVES
AVEIT DOUÉ HAG AVEI

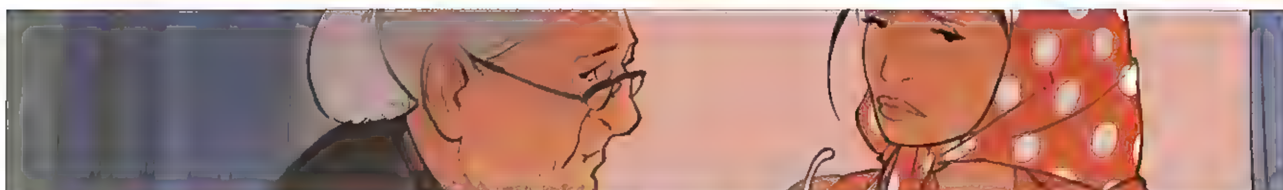

TERUG THUIS!
TWINTIG JAAR! TWINTIG JAAR AL!

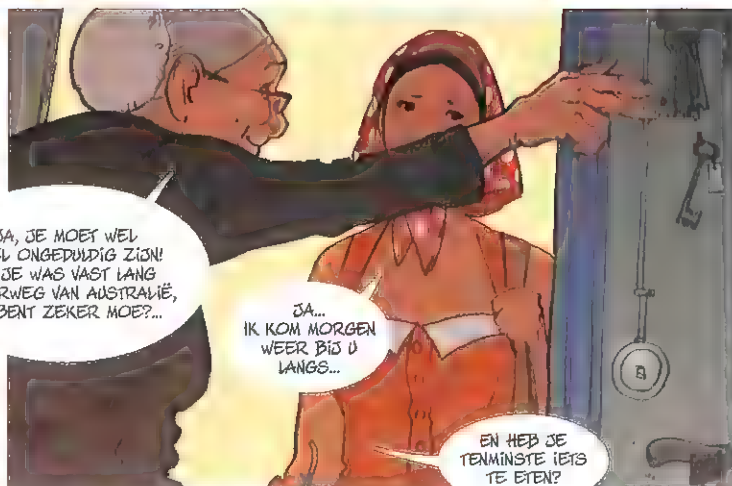

EN DE BUURVROUW MOET ERTEGEN-OVER ZIJN!

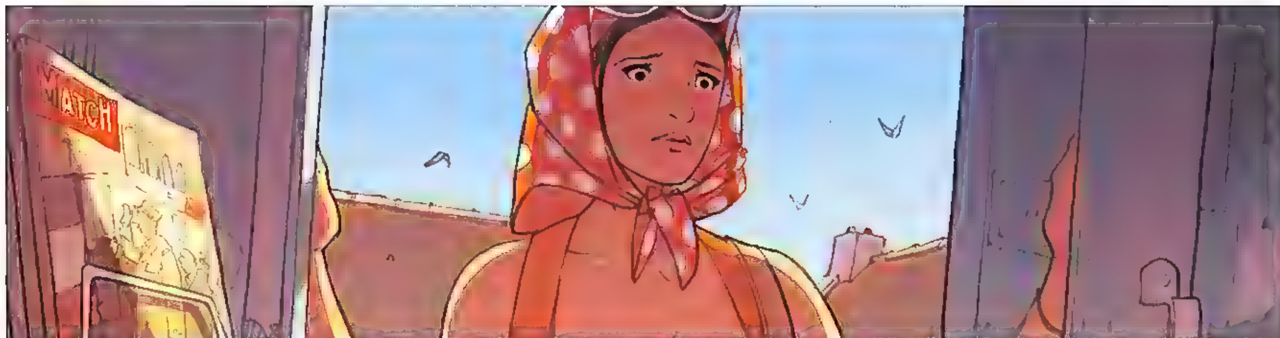

MEVROUW
LE GUEN?

JA...

GOEIEDAG...
IK BEN LINETTE. LINETTE PRIGENT, DE DOCHTER VAN UW BUURVROUW.

MAAR JA, IK HERKEN JE, ONDANKS AL DIE JAREN!
JE BENT NIET VEEL VERANDERD!

IK BEN ZO BLIJ DAT IK JE WEER ZIE. JE MOEDER HEEFT ZODANIG VEEL OVER JE GEPRAAT DAT IK JE NIET KON VERGETEN!
ECHT?!
ZE HAD HET ELKE DAG OVER JOU... ZE HEEFT JE ERG GEMIST!
EN ZE WAS ZO EENZAAM...

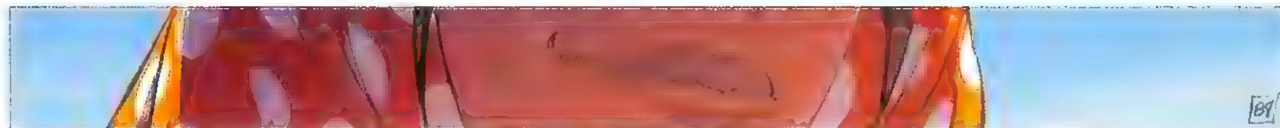
KR... KRIJG IK DE SLEUTELS VAN HET HUIS?

JA, JE MOET WEL HEEL ONGEDULDIG ZIJN! EN JE WAS VAST LANG ONDERWEG VAN AUSTRALIË, JE BENT ZEKER MOE?...
JA... IK KOM MORGEN WEER BIJ U LANGS...
EN HEB JE TENMINSTE IETS TE ETEN?

Ik meende me een ongelofelijke rommel te herinneren, een puinhoop met bergen troep in wankele rekken waaruit een mélange aan onwaarschijnlijke geuren komt. Op het eiland was dit de winkel bij uitstek geworden en dat durfde niemand betwisten, vooral omdat mama's winkeltje bijna nooit gesloten was.

Na de dood van mijn vader, kort na zijn terugkeer van de oorlog, besliste mijn moeder om de eerste handelszaak op het eiland te openen in plaats van op haar eentje de boerderij te runnen. Net als in de stad bood ze in haar winkel allerlei soorten spullen aan. Je vond er alles, al het nodige en ook rare voorwerpen, die moesten helpen bij het schoonmaken, knutselen, koken, en ze had zelfs tijdschriften...

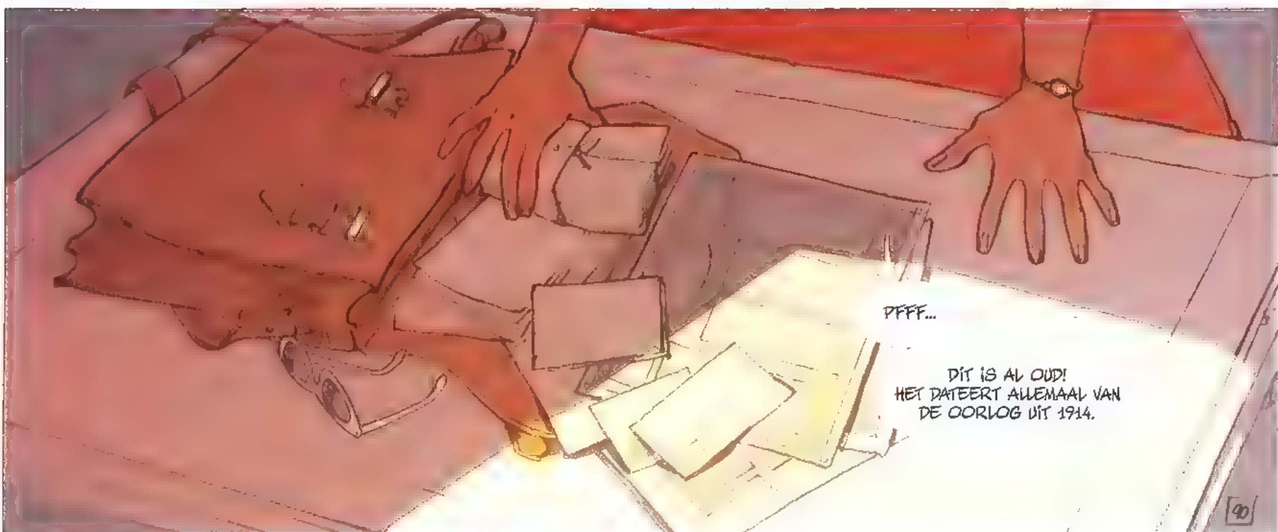
In het begin zag niemand het belang van dat alles in, voornamelijk van het overbodige terwijl men met het noodzakelijke al zoveel kon doen.
Maar net na de Eerste Wereldoorlog was er nood aan kunnen dromen en verdergaan, dus raakten de buren het gewoon om het noodzakelijke te kopen en daarna meer en meer de kleine dingen die hun strenge en landelijke leven vergemakkelijkten.

Mijn moeder wijdde haar hele leven aan het winkeltje, al haar energie, waarbij ze me vaak alleen liet tot ik naar de middelbare school in Vannes ging, daarna naar de universiteit in Rennes en later naar Australië.

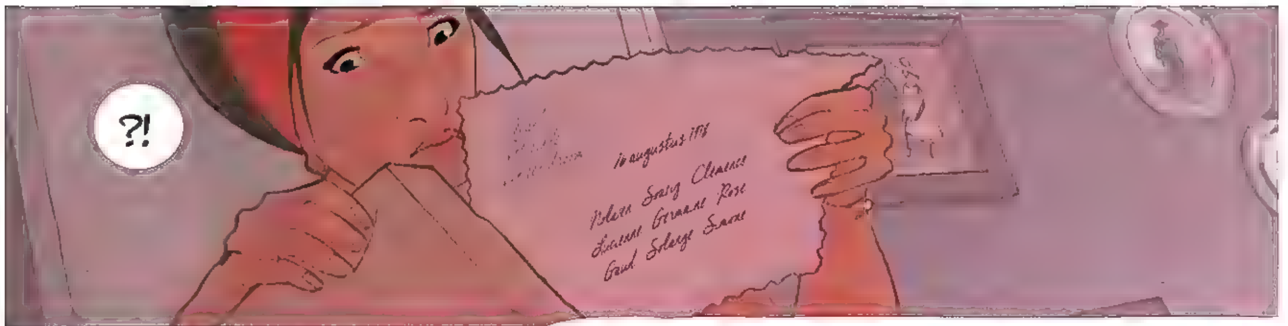

PFFF...
DIT IS AL OUD! HET DATEERT ALLEMAAL VAN DE OORLOG UIT 1914.

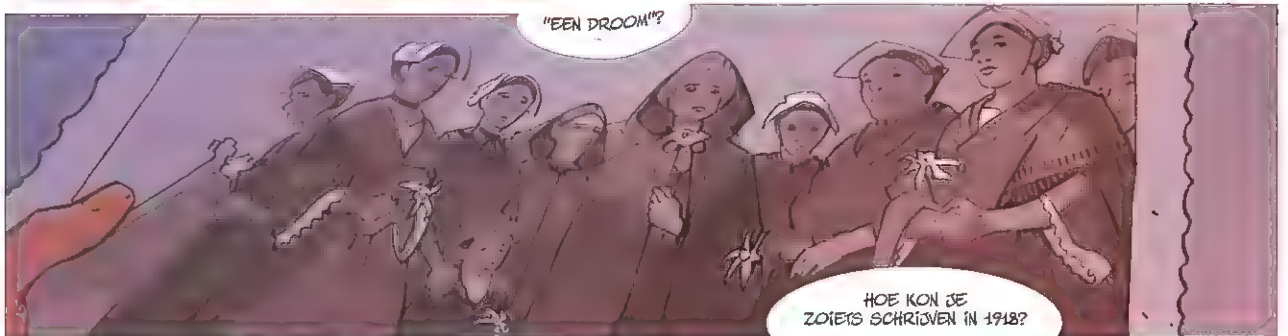
Door het overlijden van mijn moeder moest ik terug naar Frankrijk. Op mijn achttiende kregen we ruzie door een student aan de andere kant van de wereld op wie ik stapelverliefd werd.

Ineens woonde ik een deel van mijn leven ver van hier, ver van de Tweede Wereldoorlog die uitbrak zodra ik me omkeerde en de boot naar het land van de kangoeroes nam, naar een ver afgelegen boerderij om er de slippertjes en de zuippartijen van een egoïstische en onvolwassen man te dulden.

Ik schreef af en toe naar mijn moeder, dat was alles, niets meer. Die afwezigheid, de stiltes, die maandenlange stilte was in feite vreselijk...
We kunnen soms zo hard zijn voor familie! Waar dienen zelfrespect en grote idealen eigenlijk voor? Hoe kon ik zo afstandelijk voor haar zijn terwijl ik misschien haar enige trots was?

?!

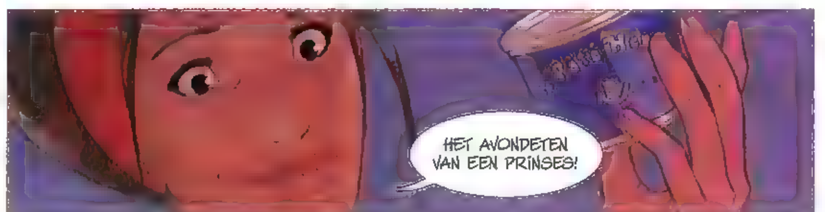

"EEN DROOM"?
HOE KON JE ZOIETS SCHRIJVEN IN 1918?

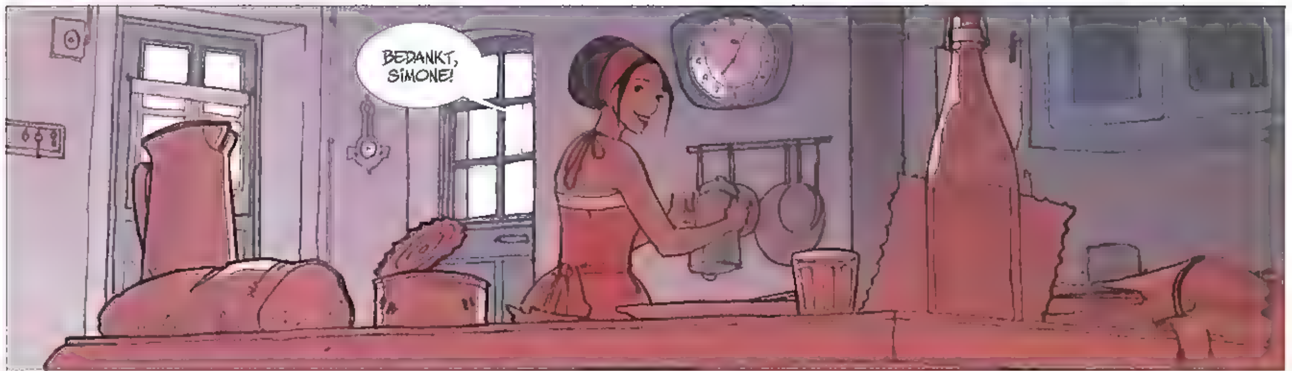

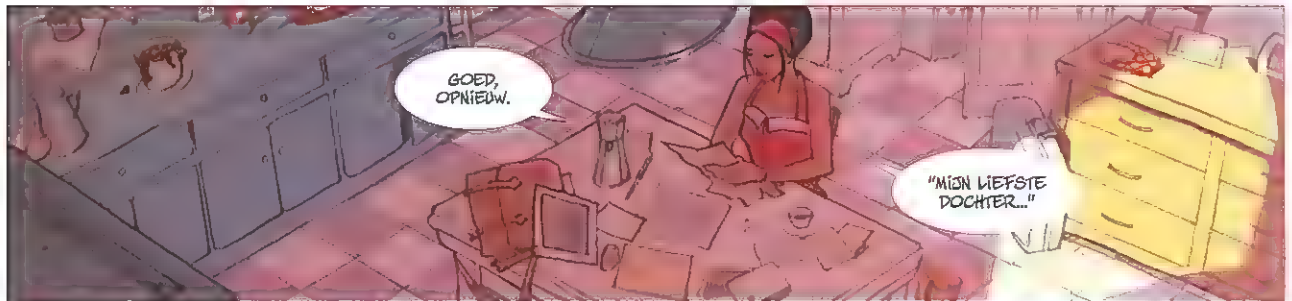

DAT IS VREEMD, ER STAAT GEEN ENKELE MAN BIJ. EN WIE ZIJN AL DIE VROUWEN? EN WIE WORDT ER BEGRAVEN?

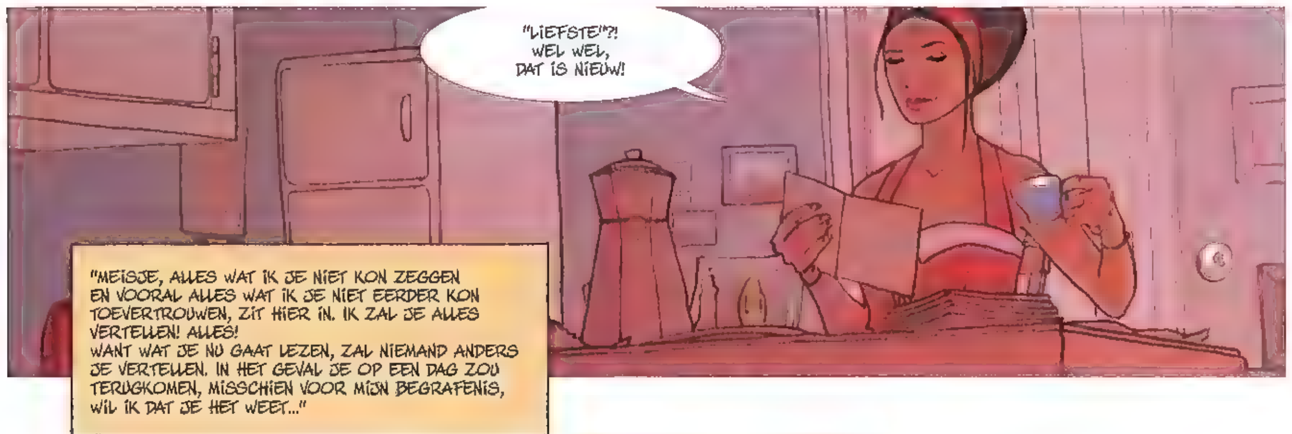

HET ANTWOORD ZIT HIER VAST TUSSEN!

MAAR EERST...
KLONG!

HET AVONDETEN VAN EEN PRINSES!

BEDANKT, SIMONE!

GOED, OPNIEUW.
"MIJN LIEFSTE DOCHTER..."

"LIEFSTE"?! WEL WEL, DAT IS NIEUW!
"MEISJE, ALLES WAT IK JE NIET KON ZEGGEN EN VOORAL ALLES WAT IK JE NIET EERDER KON TOEVERTROUWEN, ZIT HIER IN. IK ZAL JE ALLES VERTELLEN! ALLES! WANT WAT JE NU GAAT LEZEN, ZAL NIEMAND ANDERS JE VERTELLEN. IN HET GEVAL JE OP EEN DAG ZOU TERUGKOMEN, MISSCHIEN VOOR MIJN BEGRAFENIS, WIL IK DAT JE HET WEET..."

"NIEMAND SPREEKT NOG OVER MAËL..."
MAËL? HUH? DAT IS DE NAAM OP DE FOTO...
"MAËL STELDE ONS GERUST, HIJ VERMAAKTE ONS, HIJ HIELD VAN ONS... MAAR IK ZAL JE ALLES VAN BIJ HET BEGIN VERTELLEN, HET BEGIN VAN DE OORLOG TOEN ALLE MANNEN MOESTEN VERTREKKEN, ALLEMAAL BEHALVE ÉÉN IEMAND: MAËL! JE MOET HET WETEN EN BEGRIJPEN..."

"WE WAREN ZO BEHOEFTIG, ZO ALLEEN, ZO AFGELEGEN... HIJ HIELD VAN ONS, VAN ELK VAN ONS IN DE LOOP VAN DE DAGEN EN ZIJN RONDES. WE DACHTEN LANG DAT WIJ DE ENIGEN WAREN, DIE ENE. DOOR HET SCHULDGEVOEL EN ERGENS OOK DE SCHAAMTE ZWEGEN WE, HIELDEN WE HET VERBORGEN OM NIETS TE VERRADEN...
PAS LATER BEGREPEN WE HET..."

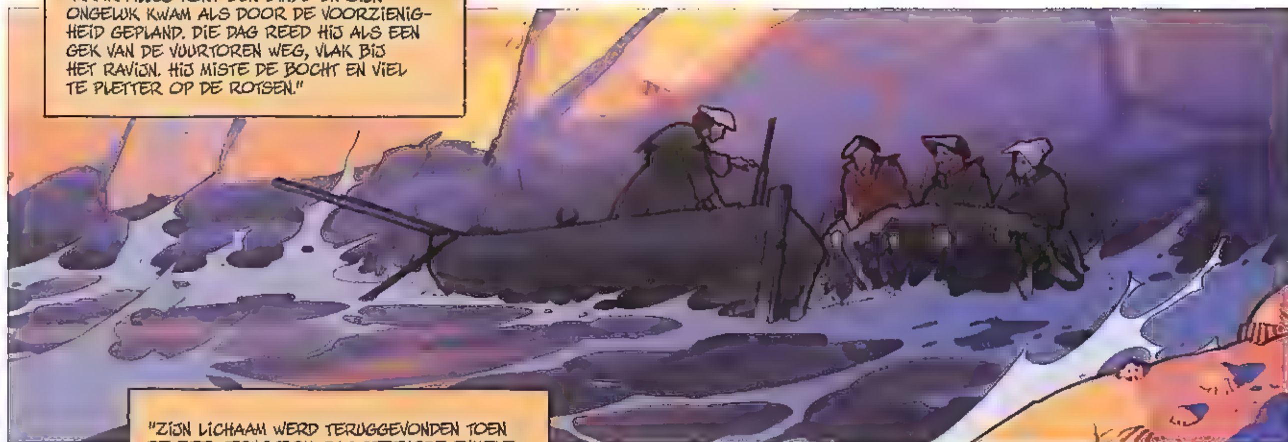
"UITSPRAKEN BIJ DE WASPLAATS, GEDACHTEN BIJ HET BUITENGAAN VAN DE KERK... JE VOELDE GOED AAN DAT ANDEREN NIET ONGEVOELIG WAREN VOOR DIE VIRIELE JONGEMAN, DE ENIGE VAN ZIJN SOORT. WE GAVEN HET NIET TOE, MAAR BEETJE BIJ BEETJE BEGREPEN WE DAT HIJ ZOALS EEN RECHTGEAARDE ZEEMAN EEN VROUW IN ELKE HAVEN HAD... HOE KONDEN WE HEM DAT KWALIJK NEMEN ZONDER ONSZELF KWALIJK TE NEMEN WAT WE DEDEN EN HOE WE ELKE MORAAL IN DE WIND SLOEGEN?"

KKKKK !!!

"... HOE MEER DE WEKEN VERSTREKEN, HOE MEER ZIJN ENERGIE VERMENIGVULDIGDE, HOE MEER HIJ ONS AANBAD, HOE GEKKER HIJ OP ONS WERD. GEWOON GEK ZELFS WANT HIJ WILDE NIET DAT HET UITKWAM EN HET IS NOOIT UITGEKOMEN!..."

"WIJ GENOTEN VAN HEM, WAAR HIJ OOK WAS, DAT IS ALLES! HOE KONDEN WE OOK ANDERS? HIJ WAS DE ENIGE EN HIJ HEEFT ZIJN JAREN VAN ONTHOUDING DANIG INGEHAALD, DE RAKKER!"

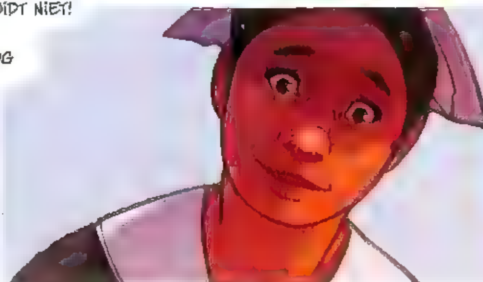
WAT IS DIT VOOR ONZIN?

"MAAR ALLES KENT EEN EINDE EN ZIJN ONGELUK KWAM ALS DOOR DE VOORZIENIGHEID GEPLAND. DIE DAG REED HIJ ALS EEN GEK VAN DE VUURTOREN WEG, VLAK BIJ HET RAVIJN. HIJ MISTE DE BOCHT EN VIEL TE PLETTER OP DE ROTSEN."
"ZIJN LICHAAM WERD TERUGGEVONDEN TOEN DE ZEE TERUGTROK. DAT GEBEURDE ENKELE MAANDEN VOOR DE WAPENSTILSTAND, VOOR ENKELE GELUKKIGEN TERUGKEERDEN."

"JOUW VADER KWAM AAN HET BEGIN VAN DE ZOMER TERUG... HIJ RAAKTE ZWAARGEWOND BIJ DE SOMME EN MOCHT NA DRIE MAANDEN IN HET MILITAIRE ZIEKENHUIS NAAR HUIS. ZIJN LICHAAM WAS SERIEUS GEHAVEND, ZIJN GEZICHT WAS GEBROKEN. HIJ WAS NIET MOOI OM NAAR TE KIJKEN, EEN WANDELENDE VERSCHRIKKING, EEN MIDDELTJE TEGEN DE LIEFDE, ZOALS DE BEJAARDEN IN HET DORP ZEIDEN..."
MIJN GOD! MIJN ARME GUÉNOLÉ!
HIJ KAN NIET MEER SPREKEN, MEVROUW...
U ZAL MOETEN COMMUNICEREN MET DE OGEN...

KOMT... KOMT HET NOG IN ORDE?

... NAAR VERLUIDT NIET!

"IK HAD HET MOEILIJK OM HEM AAN TE KIJKEN. LUISTEREN WAS GEMAKKELIJKER WANT HIJ SPRAK NIET MEER..."

"WAS HIJ FYSIEK OF MENTAAL GEHANDICAPT? HAD HIJ GEWOON BESLIST OM TE ZWIJGEN? IK HEB HET NOOIT GEWETEN. ZIJN OGEN BEWOGEN DE HELE TIJD EN WAREN ONGELOFELIJK AGRESSIEF. ZE VOLGDEN AL MIJN DOEN EN LATEN, MAAR HIJZELF BLEEF APATHISCH."

"HIJ AT NIET MEER EN WAS SNEL MOE. ALS HIJ IN TOPVORM WAS, LIET IK HEM OP EEN KEUKENSTOEL ZITTEN EN KEEK HIJ BEWEGINGSLOOS URENLANG DOOR DE DEUR DIE IK LIET OPENSTAAN ZODAT HIJ KON ZIEN WAT ER BUITEN GEBEURDE. ZIJN LEVENSWIL WAS HIJ VOLLEDIG VERLOREN. DE OORLOG HAD 'M VOLLEDIG GESLOOPT..."

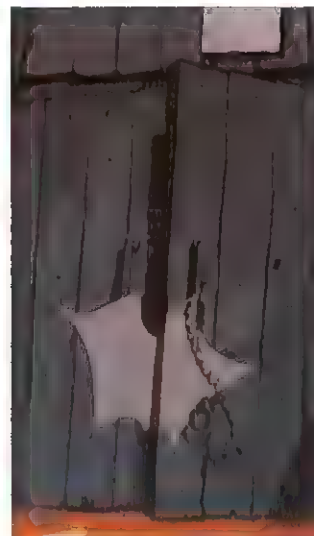

OH! VERDOMME!
JE MAN!...

MIJN GOD! IK WAS HEM VERGETEN!

GOED, WEL...
IK MOET ERVANDOOR, SOLANGE!

"HIJ BEGREEP DAT DE POSTBODE NIET ALLEEN VOOR DE POST KWAM... GELUKKIG KON HIJ NIET SPREKEN! ZIJN BLIK VERRAADDE ZIJN AFKEER. HIJ HAD HET AL MOEILIJK OM MET ZIJN LELIJKHEID TE LEREN LEVEN, NU HAD HIJ HET NOG MOEILIJKER OM DIE ULTIEME VERNEDERING TE VERDRAGEN..."

"DE VOLGENDE DAG, TERWIJL IK NAAR DE MARKT GING, HEEFT HIJ BUITEN-GEWONE KRACHTEN GEVONDEN OM NAAR DE TUIN TE KRUIPEN ALSOF ZIJN SPIEREN NIET AFGESTORVEN WAREN!"
"HIJ MAAKTE EEN TOUW VAST AAN DE BOOM IN DE ACHTERTUIN EN STOOTTE HET BANKJE OM WAAR IK ZO VAAK OP HEB GEZETEN. HIJ HEEFT ZICH MET OPZET DAAR OPGEHANGEN ZODAT IK HEM KON ONTDEKKEN VANUIT HET RAAM BOVEN MIJN GOOTSTEEN, ZODAT IK HEM VOOR ALTIJD VOOR ME ZOU ZIEN..."

"IK ZAG ZIJN LICHAAM WEKENLANG VOOR MIJN OGEN HANGEN. DAT WAS ONDRAAGLIJK, DAT GEWURGDE, MONSTERLIJKE GEZICHT! MAAR VOOR DE REST ZAG HET ER NIET ZOVEEL ANDERS UIT!"

"IEMAND VOORSTELLEN VAN WIE JE NIET MEER HOUDT EN WIENS ZELFDODING ERGENS EEN BEVRIJDING IS... BEGRIJP JE DAT?..."

"DAAROM LIET IK DIE BOOM OMHAKKEN... EN SAMEN MET HET BANKJE VERBRANDEN.

DAARNA GING IK IN HET DORP WONEN, IK KON HET HUIS NIET MEER UITSTAAN!
OP DAT MOMENT WIST IK AL DAT IK ZWANGER WAS, MAAR JE VADER WIST ER NIETS VAN. IK HAD HEM NIETS GEZEGD!"

"NA ZIJN VERDWIJNING HEB IK TEGEN IEDEREEN GEZEGD DAT FÉLIX NOG DE TIJD HEEFT GEHAD OM ME EEN KIND TE GEVEN ALS LAATSTE TEKEN VAN HOOP IN DEZE VERDORVEN WERELD! MIJN ZWANGERSCHAP VERBAASDE NIEMAND EN NOG MAANDEN- EN JARENLANG WERD ER GEROUWD VOOR DE ARME VADER DIE ZIJN KIND NOOIT HEEFT GEKEND.

VADER, DAT IS SNEL GEZEGD..."

"MAËL WIST NIETS VAN ZIJN VADERSCHAP! IK WILDE NIET DAT HIJ HET WIST... WANT JOUW VADER IS WEL DEGELIJK MAËL, HET POSTBODETJE, EN IK GELOOF ECHT DAT IK VAN HEM HIELD, IN TEGENSTELLING TOT MIJN VRIENDINNEN."

MIJN VADER! MAAR?! WAAR HEEFT ZE HET OVER?

NIET TE GELOVEN...

DAT IS HET KAPELLETJE VAN PERIS EN MER OP DE ACHTERGROND. DAT IS DUS HET KERKHOF!

IK GA HET MORGEN NA...

TOT ZOLANG MOET IK SLAPEN EN HET ALLEMAAL VERWERKEN...

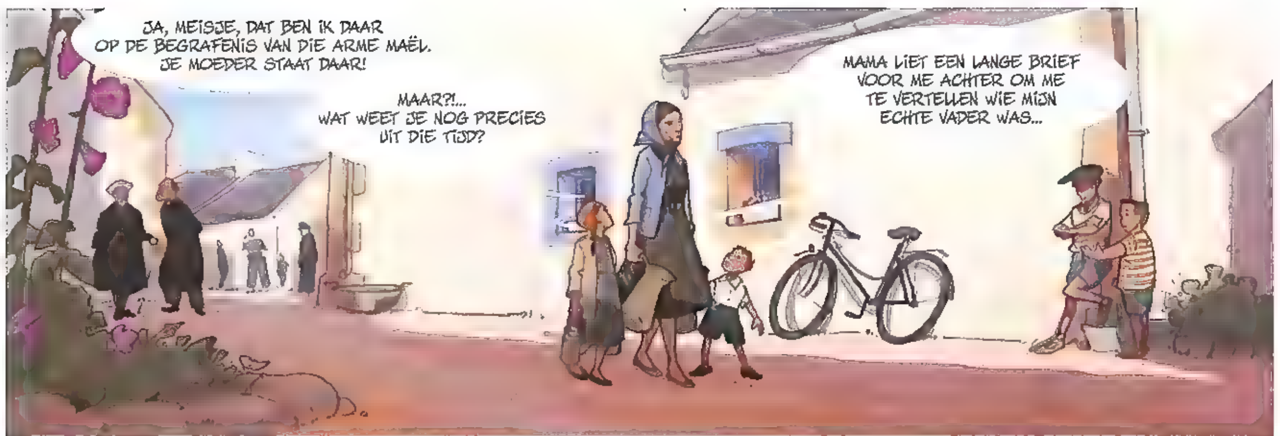
HIER! DIT IS HET GRAF!

MAËL GREHAT, 1897-1918.

IK MOET EEN VAN DIE VROUWEN TERUGVINDEN VOOR...

SIMONE, DE BUURVROUW, ZIJ MOET ERVAN AFWETEN!

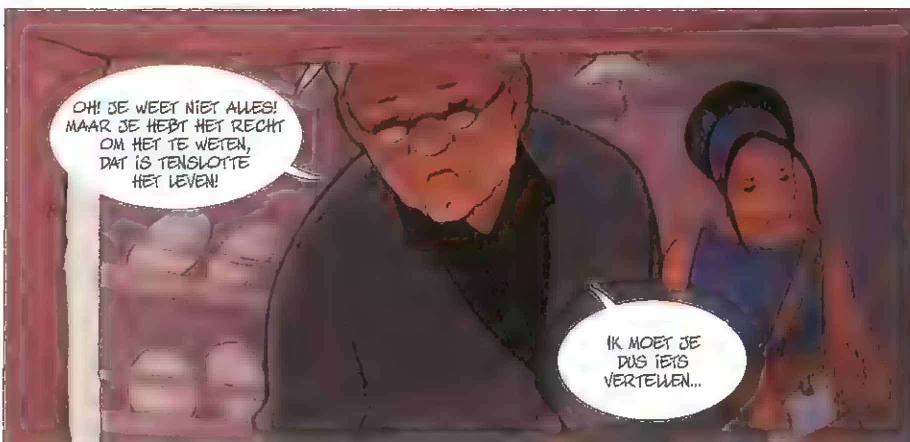
JA, MEISJE, DAT BEN IK DAAR OP DE BEGRAFENIS VAN DIE ARME MAËL. JE MOEDER STAAT DAAR!
MAAR?!... WAT WEET JE NOG PRECIES UIT DIE TIJD?
MAMA LIET EEN LANGE BRIEF VOOR ME ACHTER OM ME TE VERTELLEN WIE MIJN ECHTE VADER WAS...

AH! DAN WEET JE ALLES, OF TOCH BIJNA!
HET IS WAAR, JE MOEDER WAS HEEL VERLIEFD OP DIE JONGE MAN. HOE HIJ MET DE FIETS KON RIJDEN EN LEZEN, MAAKTE VAN HEM EEN SOORT ARTIEST. HIJ WAS VOORBESTEMD OM DE POST TE BEZORGEN.
JE MOEDER WAS ONDER DE INDRUK!

WE VONDEN MAËL IN HET BEGIN EEN BEETJE ACHTERLIJK, MAAR DE OMSTANDIGHEDEN HEBBEN HEM VERANDERD. HIJ LEERDE ONS KENNEN...
DAT HEB IK BEGREPEN, JA...

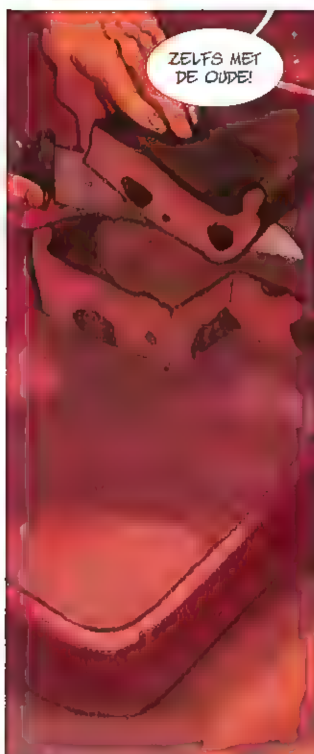
OH! JE WEET NIET ALLES! MAAR JE HEBT HET RECHT OM HET TE WETEN, DAT IS TENSLOTTE HET LEVEN!
IK MOET JE DUS IETS VERTELLEN...

MAAR WE GAAN EEN WANDELINGETJE MAKEN. JE VERTELT BETER ALS JE WANDELT...

ER WAREN VERSCHILLENDE SIGNALEN DAT HET EINDE VAN DE OORLOG ERAAN KWAM. VOOR ONS WAS DAT GOED EN SLECHT NIEUWS.
WE HADDEN ONS VERWACHT AAN DE VREDE, DAT IS ZEKER, MAAR VOOR SOMMIGEN ONDER ONS MOESTEN DE PROBLEMEN NOG BEGINNEN, HET WAS BIJNA EEN ANDERE OORLOG...
WE BESEFTEN DAT HET ALLEMAAL GING STOPPEN EN DAT DE MAANDEN IN VRIJHEID EN OOK DE ZORGELOZE JAREN ZOUDEN OPHOUDEN OM PLAATS TE MAKEN VOOR DE HUWELIJKSPLICHTEN...
WANT SOMMIGEN ZOUDEN TERUG-KOMEN...

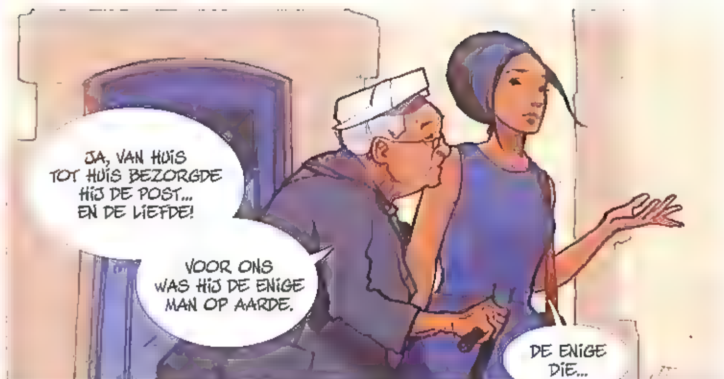

WE MOESTEN INGRIJPEN! OP EEN AVOND, NA DE BEGRAFENIS VAN GUÉNOLÉ KWAMEN WE SAMEN BIJ SOLANGE MET ENKELE BUREN EN HEBBEN WE ALLES OPGEBIECHT AAN ELKAAR. ALLES! EN DAARNA AAN ANDEREN EN DAARNA WEER AAN ANDEREN...
DE SMEERLAP! HIJ HAD AVONTUURTJES MET IEDEREEN EN MET MIJ!
EN ZEKER NOG MET ANDEREN DIE ER NIET ZIJN EN DIE HET NOOIT ZOUDEN TOEGEVEN! KORTOM, MET NAGENOEG ALLE VROUWEN OP HET EILAND!

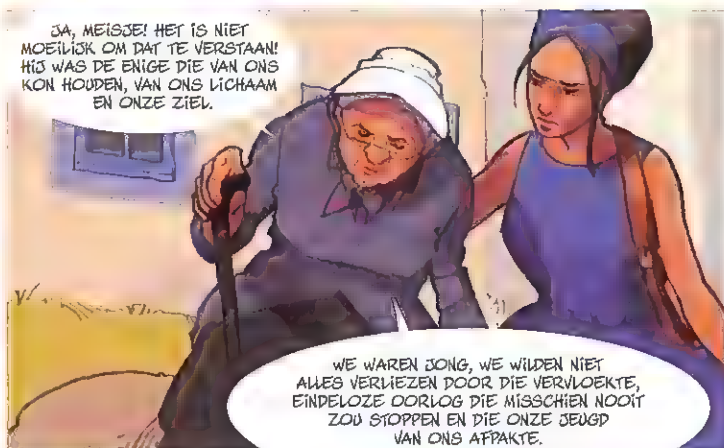

ZELFS MET DE OUDE!

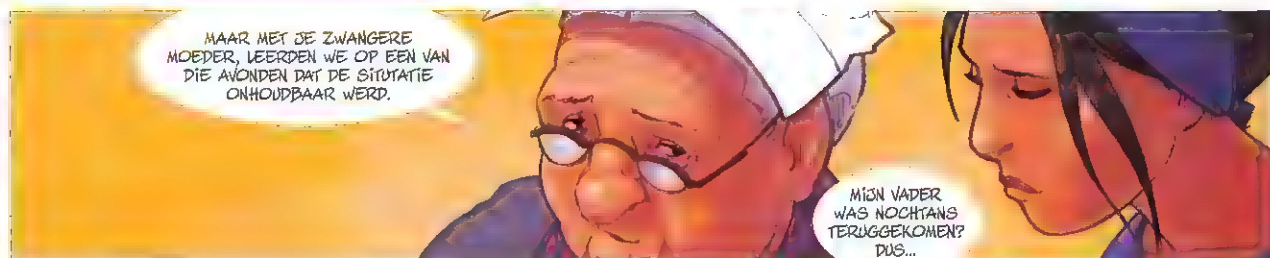

HEB JE HET OVER MIJ?
NEE, MAAR DE KREUPELE HAD DUIDELIJK GEEN GRENZEN... DAT IS ZIEK.
HIJ HEEFT ONS BELOGEN, TE SCHANDE GEMAAKT...

WACHT!
JULLIE VERGETEN DAT HIJ JULLIE OOK PLEZIER EN GELUK VERSCHAFTE!

DRIE TOT VIER JAAR LANG WAANDE HIJ ZICH ALLEEN, STERK, MET EEN DISCRETE, MAAR TROUWE HAREM...
EEN HAREM?

JA, VAN HUIS TOT HUIS BEZORGDE HIJ DE POST... EN DE LIEFDE!
VOOR ONS WAS HIJ DE ENIGE MAN OP AARDE.
DE ENIGE DIE...

JA, MEISJE! HET IS NIET MOEILIJK OM DAT TE VERSTAAN! HIJ WAS DE ENIGE DIE VAN ONS KON HOUDEN, VAN ONS LICHAAM EN ONZE ZIEL.
WE WAREN JONG, WE WILDEN NIET ALLES VERLIEZEN DOOR DIE VERVLOEKTE, EINDELOZE OORLOG DIE MISSCHIEN NOOIT ZOU STOPPEN EN DIE ONZE JEUGD VAN ONS AFPAKTE.

MAAR MET JE ZWANGERE MOEDER, LEERDEN WE OP EEN VAN DIE AVONDEN DAT DE SITUATIE ONHOUDBAAR WERD.
MIJN VADER WAS NOCHTANS TERUGGEKOMEN? DUS...

JE MOEDER WIST DAT HIJ DE VADER NIET WAS WANT ZE MOEST HEM ALS EEN KIND BEHANDELEN, NIET ALS EEN GELIEFDE...
IK SNAP HET...
DUS WE KREGEN SCHRIK: DAT MAËL ZOU PRATEN, DAT HIJ HET ZOU RONDBAZUINEN, DAT HIJ EROVER ZOU OPSCHEPPEN BIJ ONZE OUDERS, ONZE BUREN EN VOORAL BIJ ONZE MANNEN OF VERLOOFDEN...

WE MOESTEN HEM ONDER VIER OGEN SPREKEN!

OP EEN DAG LEGDEN WE HEM DUS ONZE ZORGEN UIT EN WEZEN WE HEM OP ONS ZELFRESPECT... EN WE ZEIDEN DAT WE ALLES WISTEN, DAT HIJ LANGS ALLE VROUWEN VAN HET PLATTELAND FLADDERDE, DAT HIJ NIET TROUW WAS, DAT HIJ MISBRUIK HEEFT GEMAAKT VAN ONS VERDRIET EN ONZE EENZAAMHEID... VAN ONZE EERBAARHEID...

HET KON NIET LANGER DUREN, MAËL... EN DAT WEET JE HEEL GOED.

NIET ALLEEN ZAL JE JE PLAATS WEER MOETEN AFSTAAN AAN DE POSTBODE, DAT IS MOGELIJK, MAAR JE ZAL ONZE... AFSPRAAKJES MOETEN VERGETEN.

WAAROM ZOU IK DAT DOEN, HÉ?

OMDAT DE OORLOG TEN EINDE KOMT, MAËL.

OMDAT ONZE MANNEN ZULLEN TERUGKOMEN EN...

NIET ALLEMAAL, HOOR! NIET ALLEMAAL!

JULLIE WAREN BLIJ OM ME TE ZIEN, JUIST? WAAROM GOOIEN JULLIE ME NU WEG ALS EEN VOD?

IK SMEEK JE, MAËL...

WEES NU NIET ZO CYNISCH!

PROBEER HET TE BEGRIJPEN.

WIJ ZIJN EERBARE VROUWEN, GEEN DELLEN...

DAN GA IK ALLES VERTELLEN!

IK SCHRIJF NAAR JULLIE MANNEN. IK VERTEL HET AAN DE NON...

NEE! DOE DAT NIET!

HIJ WAS TOT ALLES BEREID OM ZIJN GELUK TE LATEN VOORTDUREN. WE VROEGEN HEM DAN OM TE WACHTEN, OM GEDULD UIT TE OEFENEN EN DAT WE HETZELFDE ZOUDEN DOEN...

SOMMIGEN DACHTEN DAT HIJ NA DE OORLOG WEER BRAAF IN HET GAREEL ZOU LOPEN OF DAT HIJ MET EEN VAN DE WEDUWEN ZOU TROUWEN... MAAR WANNEER HIJ IN HET DORP WAS, HADDEN WE MEER EN MEER DE INDRUK DAT HIJ ONS AANSTAARDE, WE HOORDEN PRECIES INSINUATIES IN DE GESPREKKEN...

HET ZAT WELLICHT IN ONS HOOFD, ZO BANG WAREN WE ONDERTUSSEN, MAAR HOE KONDEN WE ZEKER ZIJN?

OP EEN AVOND, TERWIJL IEMAND VAN ONS MAËL BEZIGHIELD, GINGEN WE ZIJN WONING DOORZOEKEN...

KIJK! BRIEVEN! BRIEVEN WAARVAN WE DACHTEN DAT ZE VERSTUURD WAREN, BRIEVEN VAN ONZE VERLOOFDEN, VAN ONZE MANNEN...

NOOIT BEZORGD, MAAR WEL GEOPEND! KIJK, DEZE WAS VOOR JOU...

MAAR?!... DAT IS GEK, DEZE HEB IK NOCHTANS GELEZEN!... HIER STAAN ZINNEN DIE IK ME WOORD VOOR WOORD HERINNER... IK HEB HET HEM ZO VAAK LATEN VOORLEZEN...

EN IK HEB ZE ZO VAAK HERHAALD...

HOE IS DAT MOGELIJK?...

IK DENK DAT IK HET BEGIN TE BEGRIJPEN!

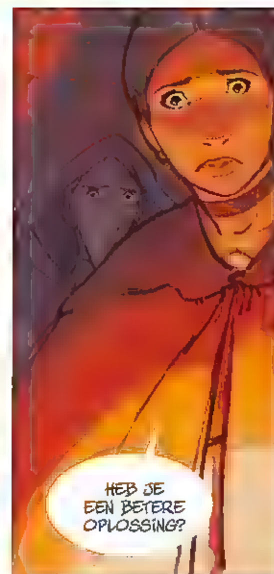
HIJ BOOTSTE DE SCHRIJFSTIJL NA! HIJ HEEFT ZE HERSCHREVEN EN ZE VERANDERD... OM ONS TE BEDOTTEN!

ZELFS DE BRIEVEN VOOR ROSÈNE EN HIER, VOOR BERTHE!
WIL JE ZEGGEN DAT ZIJ OOK...
JA! ZIJ OOK! EN ZIJ ZIJN NIET VAN HET SOORT DAT HET ZOU TOEGEVEN!

DIE KLOOTZAK!
HET IS NU ALLEMAAL DUIDELIJK, HIJ HEEFT ONS BEDROGEN, GEMANIPULEERD. HIJ SPEELDE MET ONZE LEVENS, ONZE GELIEFDEN, ONZE MANNEN... ONZE LICHAMEN...

WE NEMEN DIE ENVELOPPES MEE EN WE BRENGEN ZE NAAR HET SCHOOLHOOFD ZODRA HIJ TERUG IS!
NIEMAND ZAL MAËL NOG GELOVEN MOCHT HIJ IETS OVER ONS VERTELLEN!

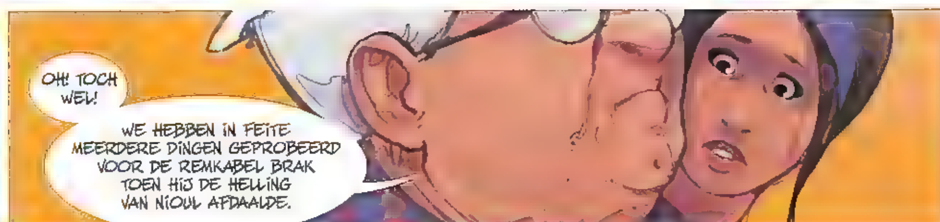

NEE! DAT IS TE GEVAARLIJK!

HEB JE EEN BETERE OPLOSSING?

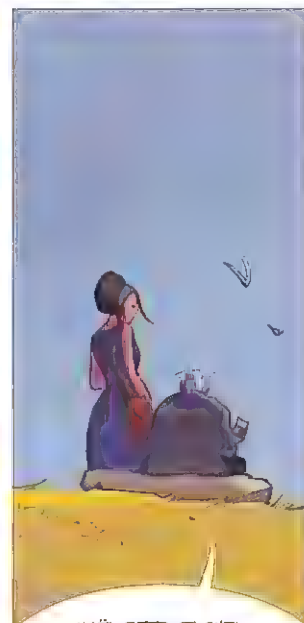

MISSCHIEN.
WE KUNNEN HIER IN ELK GEVAL NIET BLIJVEN. TERUG NAAR HUIS! WE ZIEN ELKAAR TERUG ZOALS VOORZIEN.

DIE AVOND HEBBEN WE GESTEMD. WE WAREN MET NEGEN EN WE GINGEN ALLEMAAL AKKOORD...
AKKOORD WAARMEE?

OM HEM HET ZWIJGEN OP TE LEGGEN!
BEDOELT U... DAT HIJ NIET MET DE FIETS IS GEVALLEN...
NIET ZOMAAR?

OH! TOCH WEL!
WE HEBBEN IN FEITE MEERDERE DINGEN GEPROBEERD VOOR DE REMKABEL BRAK TOEN HIJ DE HELLING VAN NIOUL AFDAALDE.

MAËL HAD MAAR ÉÉN REM OP ZIJN FIETS. WE HEBBEN DIE DOORGESNEDEN EN DAT HEEFT GEWERKT!
OVERAL REMDE HIJ MET ZIJN VOETEN, BEHALVE OP DIE STEILE HELLING ZOALS JE AL WEET.

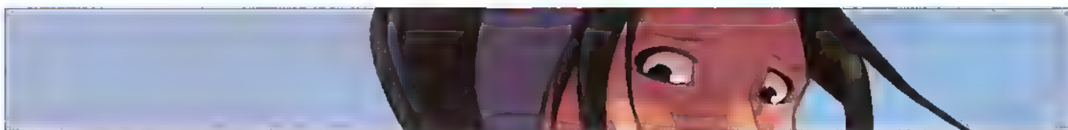

MAËL REED TE SNEL. IEDEREEN WIST DAT EN IEDEREEN ZEI HEM DAT HIJ OP EEN DAG ZOU VERONGELUKKEN. EN DAT IS GEBEURD, DAT IS ALLES!

DAT IS ALLES!!! MAAR DAT IS AFRIJSELIJK!!!
HET WAS DAT OF SCHANDE VOOR ONS ALLEN. WE HADDEN GEEN KEUZE...
WE HEBBEN HEM BEGRAVEN, VELEN HEBBEN GEWEEND. DE MANNEN EN VERLOOFDEN KWAMEN TERUG. HET LEVEN GING VERDER EN NIEMAND HEEFT HET ER OOIT NOG OVER GEHAD.

NIET ALLEEN VERNEEM IK DAT MIJN VADER MIJN VADER NIET IS, MAAR OOK NOG DAT JULLIE MIJN ECHTE VADER HEBBEN VERMOORD MET DE MEDEWERKING VAN MIJN MOEDER!
EN DAT VINDT U BLIJKBAAR BANAAL!

ÉÉN IETS, LINETTE, ÉÉN IETS!...
JIJ BENT HIER OMDAT HIJ ER WAS...

JE WEET VOORTAAN BIJ WELK GRAF JE BLOEMEN MOET ZETTEN...

ENKELE MAANDEN LATER
Ik opende zopas het pannenkoekenhuisje "La Crêperie du facteur" en ik ben begonnen aan het schrijven van dit verhaal om te eindigen bij mijn verleden. Of misschien is het een nieuw begin!
Hier en daar heb ik iets moeten verzinnen, dat is waar, maar over het algemeen is dit het ware verhaal over mijn eiland en dat van mijn ouders... En van nu af aan ook van mijn zaak...
Ik heb zelfs een Kangoeroepannenkoek op het menu gezet! De pannenkoek stelt het uitgestrekte landschap van de bush voor en het bolletje koffieroomijs erop is Ayers Rock... Met een glaasje cider erbij is het heerlijk...
NEE, LAAT MAAR SIMONE, U HEBT ME AL GENOEG GEHOLPEN, GA MAAR WAT RUSTEN...
JE MOET ME TUTOYEREN, DAT HAD JE ME BELOOFD...
ANDERS VERKLAP IK JE MIJN LAATSTE GEHEIM NIET!
WAT?! NOG ÉÉN?!
JA... HET GEHEIM VAN MIJN PANNENKOEKENDEEG!

EINDE

QUELLA-GUYOT/MORICE 2015

De post- en liefdebezorger

Extra katern met illustraties van Sébastien Morice & commentaar van Didier Quella-Guyot

Een klompvoet met twee armen!

Aanvankelijk stelde ik me Maël voor als een eenarmige. Maar Sébastien vond het grafisch interessanter om hem een klompvoet te geven. Hij had geen ongelijk: als landbouwer waren zijn twee armen belangrijk en om vrouwen te omhelzen, kwamen ze ook veel meer van pas.

1914

Liefde of erotiek?

Hoe ver zouden we gaan om de vrijpartijen van de postbode te tonen? Tot hoe ver kunnen we er ronduit over vertellen en "ontboezemingen" tonen? Het is een feit dat onze Bretoenen ofwel mager ofwel dik zijn, jong en minder jong, ontstuimig of bedeesd. En suggestief! We hadden het kunnen overdrijven, meer verleidelijke scènes kunnen opnemen, maar dan zouden we uit het oog verliezen dat Maël niet verliefd is. Hij ontdekt het gewoon allemaal, in de ban van zijn nieuwe speeltjes... We voorzagen ook om schunnige postkaarten te integreren die sommige geliefden naar hun meisjes stuurden zoals de reeks *La Guerre en dentelles* met Le Grenadier als hoofdpersonage, zonder de foto's van toen te vergeten waarop Bretoensen uit hun bed stappen met opengeknoopte korsetten, maar dan hebben we ons bedacht...

SAUD

LUCETTE

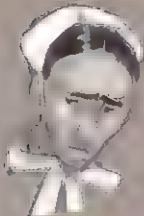
SOLANGE

CLEMENCE

LINETTE

Hem, hen en het eiland!

De post- en liefdebezorger was eerst een novelle - en een borduurwerkje - als herinnering aan een oom die 's morgens postbode was en in de namiddag landbouwer en die altijd een vrijgezel is gebleven, zij het niet zonder vrouwelijke veroveringen naar verluidt! Dat was in Poitou en niet op een eiland. Na vakanties in Bréhat (vandaar de familienaam van het personage) en Houat drong het idee van een afgesloten wereldje zich op. Het kwam dus tot een eilandje, het verhaal verplaatste zich naar het zuiden van Bretagne want Sébastien had ook heel veel zin om zijn streek in Vannes te tekenen. De kenners zullen zeker het landschap van Houat herkennen, ook al wilden we het eiland uit onze intrige niet precies situeren.

"Soms" is de oorlog mooi...

Dat was een eerste titel want in mijn gedachten bestond het idee erin om een tegengewicht te bieden aan de verhalen over 1914-1918 en zelfs die oorlog niet te tonen, tenzij als een verre echo, nauwelijks onrustwekkend. Maar bij het schrijven en door me aan de personages te hechten, vond ik het nodig om de lelijkheid en de verschrikkingen te tonen, met de gefusilleerde leraar, de terugkeer van een verminkte soldaat, de slachting in de frontlinies of de brieven van de soldaten die hun wanhoop niet verborgen.

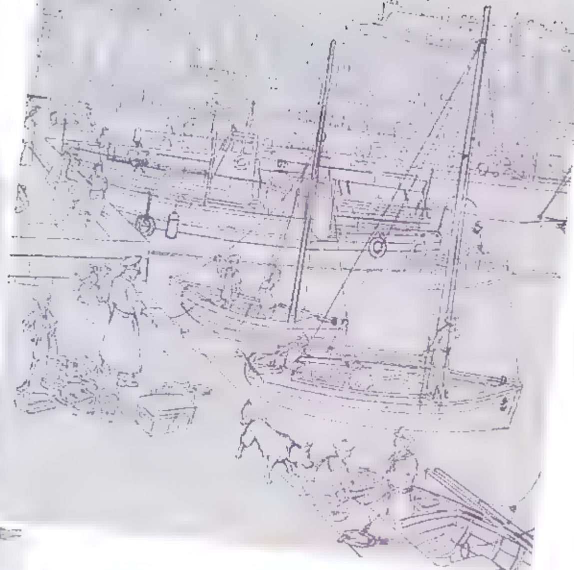

De wraak van de postbode

Maël wreekt zich voor zijn eenzame verleden waarin de onverschilligheid van de anderen en het geweld van zijn vader zijn leven voor altijd hebben getekend. Het was een levensloos leven, zonder avonturen, vrouwen en liefde. Als postbezorger wordt hij degene op wie men gespannen of koortsachtig wacht. Dat gold voor alle postbodes zoals ook wordt voorgesteld op een postkaart uit die periode met de titel *Écris-moi vite* waarop je vrouwen door het venster ziet leunen terwijl ze op de postbode wachten...

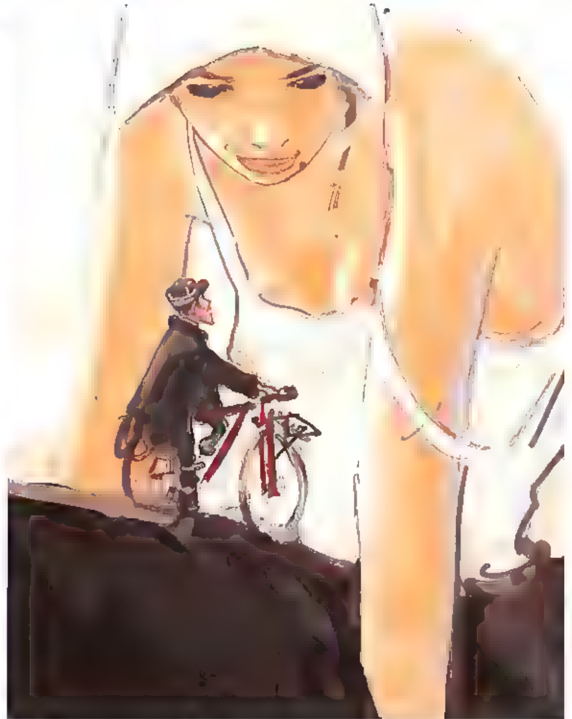

"Les Filles de la pluie"

Het boek van André Savignon (1878-1947), *Les Filles de la pluie (Meisjes van de regen)*, is op de pagina's 47 en 48 geciteerd en veroorzaakte bij de verschijning een schandaal. Te liberaal, te gemakkelijk, die Bretoense meisjes choqueerden de goegemeente. Dat belette niet dat het boek in hetzelfde jaar 1912 de literaire Goncourtprijs kreeg waardoor het sindsdien voortdurend werd herdrukt. Pierre Mac Orlan schreef: "Mannen als André Savignon en de Duitser Kellerman die op het eiland [Ouessant] woonden, brachten twee onverslijtbare meesterwerken voort: *La Mer*, het boek van Kellerman, en *Les Filles de la pluie*, het zo melancholische boek waar je op het eiland beter niet over spreekt."

“Alle mooie liedjes
komen tot een eind...
zelfs de oorlog!”

De Eerste Wereldoorlog vordert alle mannen van een Bretoens eilandje op.

Alleen kinderen, bejaarden en vrouwen blijven nog over... en Maël.

Ondanks zijn drang om het vaderland te verdedigen, wordt hij niet gemobiliseerd want hij heeft een klompvoet. Hij wordt de enige jonge en viriele man van het eiland... Op zijn eigen manier levert hij een inspanning aan de oorlog door de post aan de eilandbewoners, voornamelijk vrouwen, te bezorgen.

De man die vroeger werd genegeerd, ontdekt nu al hun geheimen...

Collectie Bamboe

